

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra rekreologie a cestovního ruchu

**Využití poutních míst a oživení tradic poutnictví v rámci
inovace destinace**

Poutní místa v oblasti Geoparku Joachima Barranda

Bakalářská práce

Autor: Tereza Vyhlásová, DiS.

Studijní obor: Management cestovního ruchu

Vedoucí práce: Ing. Martina Pásková, Ph.D.

Hradec Králové

srpen 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 16. 8. 2015

Tereza Vyhlásová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Ing. Martině Páskové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při zpracování této práce. Další poděkování patří Mgr. Michaelovi Pondělíčkoví, Ph.D. a Mirkovi Lupačovi z Agentury Koniklec, o.s. za jejich pomoc, poskytnutou literaturu a čas, který si udělali na konzultace. V neposlední řadě patří poděkování Jiřímu Ševčíkovi ml. ze Svatojánské společnosti a Janu Bímovi ze společnosti Ultreia, o.s. za poskytnuté odborné informace.

Anotace

Cílem předkládané bakalářské práce je návrh na využití kulturně-historických památek a lokalit, které jsou historicky spjaté s poutnictvím v konkrétní destinaci – v oblasti Geoparku Joachima Barranda, ke zvýšení atraktivity pro návštěvníky destinace. Dílčím cílem je analyzovat fenomén náboženského cestovního ruchu a poutnictví v celosvětovém měřítku a především České republice. Dále je v práci analyzováno současné využití potenciálu vybraných nejnavštěvovanějších poutních míst v ČR a projektů na podporu náboženského cestovního ruchu. Hlavní pozornost je zaměřena na projekty religiózního cestovního ruchu, které se týkají různých forem návštěvy poutních a sakrálních míst, ať už se jedná o již zavedené či nově plánované projekty. V rámci destinace Geoparku Joachima Barranda jsou následně lokalizována místa, která jsou spjata s poutnickým cestovním ruchem, a na základě rešerší literatury popsány historické souvislosti ve vztahu k poutnictví. Pro vypracování praktické části jsou využita primární data zjištěná v rámci dotazníkového šetření a nestandardizovaných rozhovorů. Na základě výstupů těchto dat a jejich analýze je pak závěrem navrhnout konkrétní produkt, který má přispět k širšímu využití kulturně-historického a přírodního bohatství v lokalitě Geoparku Joachima Barranda.

Klíčová slova

Geopark Joachima Barranda, náboženský cestovní ruch, poutnictví, poutní místo, pouť, religiózní cestovní ruch, sakrální památka

Annotation

The aim of this bachelor thesis is to propose how to use historical sacral monuments and locations associated with pilgrimage in the destination of Joachim Barrande Geopark in order to increase destination attractiveness for its visitors. Partial study of the bachelor thesis is analysis of religious and pilgrimage tourism worldwide and with special focus on Czech Republic. Furthermore, the potential of the most visited pilgrimage places in the Czech Republic is analyzed as well as the projects connected with the support of religious tourism in the destinations. This part of thesis is mainly focused on the religious tourism projects connected with visiting of pilgrimage places. There are specific pilgrimage locations in the area of Joachim Barrande Geopark defined on the basis of further literature review. The methods used for the practical part of the thesis combine quantitative and qualitative methods and conclude the primary data of customer research as well as interviews with specialists. In conclusion, the specific product of pilgrimage tourism in the destination of Joachim Barrande Geopark is proposed.

Key words

Joachim Barrande Geopark, pilgrimage, pilgrimage tourism, place of pilgrimage, religious tourism, sacred building

Obsah

1. Úvod	7
2. Metodika práce	8
2.1 Cíl práce.....	8
2.2 Metodika práce.....	8
2.2.1 Výzkumné otázky.....	9
2.2.2 Stanovení hypotéz	9
2.2.3 Metody ověřování hypotéz	10
2.2.4 Metodika sekundárního výzkumu	10
2.2.5 Metodika primárního výzkumu	11
3. Teoretická východiska	12
3.1 Vymezení poutnictví v rámci náboženského cestovního ruchu.....	12
3.1.2 Světové organizace a asociace spojené s náboženským cestovním ruchem	12
3.1.3 Výjezdový náboženský cestovní ruch	15
3.1.4 Náboženský cestovní ruch na území České republiky	16
3.2. Historie a tradice poutnictví	19
3.2.1 Středověké poutě	19
3.2.1.1. Obraz středověkého poutníka	21
3.2.2. Barokní poutě	22
3.2.3. Novodobé poutě.....	23
3.2.4. Náboženství v současné české společnosti	23
4. Analýza poutnictví v ČR a ve světě	25
4.2 Role poutnictví v cestovním ruchu	25
4.2.1 Význam poutnictví pro rozvoj cestovního ruchu.....	25
4.2.3 Nejnavštěvovanější světová poutní místa	26
4.2.3. Projekty na podporu religiózního cestovního ruchu v České republice	28
4.2.3.1. Praha – destinace církevní turistiky.....	28

4.2.3.2 Noc kostelů.....	29
4.2.3.3. Magni – cesty s příběhem	29
4.2.3.4. Otevřené brány.....	30
4.2.3.5 Poutní dny v Kroměříži	31
4.3.4 Poutní stezky	32
4.3.4.1 I Cammini d'Europa.....	33
4.3.4.2 Cyrilometodějská poutní trasa	34
4.3.4.3 Evropská poutní cesta Via Nova	35
4.3.5 Ostatní formy putování	35
4.2 Příklady využití poutních míst ve vybraných destinacích.....	36
4.2.1 Nejnavštěvovanější poutní místa v České republice a jejich využití v současnosti	36
4.2.1.1 Velehrad	36
4.2.1.2 Svatá Hora u Příbrami.....	38
4.2.1.3 Hostýn.....	40
4.2.1.4 Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou.....	41
4.2.1.5 Skalka u Mníšku pod Brdy	42
5. Případová studie Geoparku Joachima Barranda	43
5.1 Vymezení a charakteristika území.....	43
5.2 Lokality spojené s poutnictvím a jejich využití v cestovním ruchu	46
5.2.1 Vymezení lokalit spojených s poutnictvím v destinaci Geoparku Joachima Barranda.....	46
5.2.1.1 Svatý Jan pod Skalou	48
5.2.1.2 Tetín.....	55
5.2.1.3 Svatojakubská poutní cesta.....	58
6. Průběh šetření a jeho výsledky.....	59
6.1 Dotazníkové šetření	59
6.1.1 Cíl dotazníkového šetření	59
6.1.2 Cílová skupina.....	59

6.1.3 Metoda šetření a sběr dat	59
6.1.4 Výsledky dotazníkového šetření.....	60
6.2 Nestandardizované rozhovory	62
6.2.1 Závěry rozhovorů.....	63
7. Současné využití poutních tradic v destinaci.....	64
7.1 Svatý Jan pod Skalou	64
7.2 Tetín	67
8. Návrh využití poutních míst v cestovním ruchu	68
8.1 Výsledný produkt religiózního cestovního ruchu	68
8.1.1 Návrh produktu pro návštěvníky z ČR	69
8.1.1.1. Návrh plakátu	70
8.1.2 Návrh produktu pro návštěvníky z cizích zemí	71
9. Shrnutí výsledků práce	72
10. Závěry a doporučení.....	75
Slovník použitých pojmů	77
Seznam použitých symbolů a zkratk.....	79
Seznam použité literatury	80
Knižní publikace.....	80
Brožury	81
Časopisy	82
Prezentace	82
Internetové zdroje	82
Seznam obrázků	86
Seznam tabulek	87
Seznam grafů.....	88
Seznam příloh.....	88

„Cesty vznikají tím, že jimi kráčí člověk.“ Franz Kafka

1. Úvod

Hlavním důvodem výběru tématu této bakalářské práce bylo rozšíření kulturně-historických znalostí o sakrálních památkách a jejich využití pro religiózní cestovní ruch. Při pravidelných návštěvách Svaté Hory u Příbrami se autorka rozhodla podrobněji se věnovat využití poutních míst v historických souvislostech a v současnosti v návaznosti na podrobnější analýzu religiózního cestovního ruchu.

Tato bakalářská práce se zabývá nejen fenoménem poutnictví, ale také podrobnějším rozpracováním tématu náboženského cestovního ruchu, ve kterém je skrytý potenciál nejen pro Českou republiku, ale jehož obliba vzrůstá po celém světě. Svoji roli zde hraje také nárůst politicko-náboženských konfliktů. O religiózním cestovním ruchu zatím existuje minimum literatury, čerpáno proto bylo především z internetových zdrojů.

Potěšující je, že se touto formou cestovního ruchu čím dál více zabývají různé vládní i nevládní instituce, které se společně snaží návštěvníky motivovat k návštěvě duchovně významných míst, která jsou spjata s poutnictvím a náboženstvím různých vyznání a religiózní cestovní ruch bývá propagován čím dál častěji. Putování na svatá místa má vedle duchovního rozměru také význam pro cestovní ruch, kdy jsou poutníky využívány různé služby cestovního ruchu.

Téma poutnictví je velmi obsáhlé, a ačkoliv tato práce podrobněji rozepisuje některá nejznámější poutní místa v Čechách a projekty na podporu náboženského cestovního ruchu, užší specifikace se vztahuje na poutní místa v destinaci vznikajícího Geoparku Joachima Barranda a snaží se najít vzájemné propojení duchovního rozměru poutnictví s kulturně-historickým a přírodním bohatstvím této lokality.

2. Metodika práce

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké kulturně-historické památky spjaté s poutnictvím se nacházejí v oblasti Geoparku Joachima Barranda, a jak jsou v současnosti využívány. Na základě tohoto zjištění je dílčím cílem vypracovat návrh na produkt cestovního ruchu, který by tyto památky spjaté s poutnictvím pro návštěvníky destinace více ztraktivnil v případě, že jsou v současné době nedostatečně využívány pro religiózní cestovní ruch.

2.2 Metodika práce

Teoretická část práce obsahuje popis dostupných zdrojů. Následuje analytická část, která zpracovává sekundární data Nejprve je popsán fenomén náboženského cestovního ruchu a poutnictví v celosvětovém měřítku a následně také v České republice. Z rešerší literatury jsou zachyceny podoby poutnictví od jeho počátků až do současnosti včetně upřesnění nejdůležitějších poutních míst. Dále je v práci popsáno současné využití potenciálu vybraných poutních míst v České republice a práce se také soustředí na vybrané projekty na podporu náboženského cestovního ruchu. V rámci destinace Geoparku Joachima Barranda jsou studiem mapových podkladů následně lokalizována místa, která jsou spjata s poutnickým cestovním ruchem. Poté jsou na základě rešerší textů a dokumentů popsány historické souvislosti těchto míst ve vztahu k poutnictví.

Hlavní poznatky pro primární výzkum v rámci praktické části práce byly získány pomocí metod kvantitativního výzkumu v podobě dotazníkového šetření a také kvantitativního výzkumu v podobě nestandardizovaného rozhovoru. Dotazníkové šetření vysvětluje, do jaké míry se respondenti podílí na poutním cestovním ruchem, a zda je tato forma cestovního ruchu pro ně atraktivní. Dále byla využita technika pozorování chování návštěvníků a fotodokumentace v dané lokalitě při terénním šetření. Nestandardizované rozhovory s odborníky poskytují konkrétní údaje o poutnictví v dané lokalitě a o potenciálu náboženského cestovního ruchu v návaznosti na jejich dlouholeté zkušenosti. Na základě výstupů těchto dat je pak možné navrhnout konkrétní produkt, který se bude vztahovat k využití míst spjatých s poutnictvím v lokalitě.

2.2.1 Výzkumné otázky

- 1) Kdo je účastníkem náboženského cestovního ruchu? Je atraktivní pro věřící i nevěřící?
- 2) Jakým způsobem je náboženský cestovní ruch v ČR propagován?
- 3) Jak jsou využívány lokality spjaté s poutnictvím v oblasti Geoparku Joachima Barranda?

2.2.2 Stanovení hypotéz

Byly zformulovány čtyři hlavní hypotézy, které byly ověřovány především na základě dotazníkového šetření a pomocí nestandardizovaných rozhovorů. Podrobnější informace jsou shrnuty v níže uvedené Tabulce 1.

<i>hypotéza</i>	<i>Hypotéza č. 1: Poutní cestovní ruch je atraktivní jak pro věřící, tak i nevěřící návštěvníky Svatého Jana pod Skalou (1a) a Tetína (1b)</i>
<i>důvod stanovení</i>	Autorka se domnívá, že návštěva sakrálních památek či putování po poutních stezkách je realizována všemi obyvateli České republiky ať jsou praktikující věřící či nikoliv. Poutnictví věřících je však zcela jistě obohaceno o duchovní rozměr.
<i>způsob ověření</i>	primární výzkum - dotazníkové šetření
<i>hypotéza</i>	<i>Hypotéza č.2: Marketingová propagace poutního cestovního ruchu v ČR je nedostatečná.</i>
<i>důvod stanovení</i>	Vzhledem k předpokladu, že náboženský cestovní ruch tvoří výklenkovou formu cestovního ruchu, jeho účastníci vědí, kde se o nadcházejících akcích spojených s návštěvou sakrálních míst informovat. Otázkou zůstává, jakým způsobem /a zda vůbec/ se dozví o těchto akcích široká veřejnost, která např. nenavštěvuje kostel při bohoslužbách, kde duchovní osobně pozve všechny na danou událost, nesledují křesťanský televizní kanál NOE či neposlouchají radio Proglas, které můžeme považovat za hlavní informační media především pro věřící hlásící se k Římskokatolické církvi - nejrozšířenějšího vyznání v ČR.
<i>způsob ověření</i>	rozbor sekundárních dat

<i>hypotéza</i>	<i>Hypotéza č.3: V lokalitě Geoparku Joachima Barranda je nabídka tradic spojených s poutnictvím dostatečná.</i>
<i>důvod stanovení</i>	Autorka předpokládá, že v lokalitě Geoparku Joachima Barranda se poutní místa nacházejí, a že jsou v současnosti v rámci náboženského cestovního ruchu využívána. V první řadě ale je nutné na základě studia mapových podkladů daná poutní místa určit. Geopark Joachima Barranda se rozkládá částečně v Praze a je známo, že se zde nachází velké množství památek sakrálního charakteru, která jsou hojně navštěvována zahraničními i domácími účastníky cestovního ruchu. Dalšími lokalitami spjatými s poutnictvím v oblasti Geoparku Joachima Barranda je Svatý Jan pod Skalou a Tetín, bližší ověřování hypotéz je tedy zaměřeno přímo na poutnictví v těchto dvou obcích.
<i>způsob ověřování</i>	Primární výzkum – dotazníkové šetření, terénní šetření (pozorování, fotodokumentace)

Tabulka 1: Shrnutí hypotéz, důvodů jejich stanovení a způsobů ověřování.

Zdroj: vlastní zpracování, 2015

2.2.3 Metody ověřování hypotéz

K ověřování hypotéz došlo na základě vyhodnocení vyplněných dotazníků a shrnutí výsledků nestandardizovaných rozhovorů.

2.2.4 Metodika sekundárního výzkumu

Cílem sekundárního výzkumu je zjištění, jaké zaujímá náboženský cestovní ruch postavení v rámci turismu a jakým způsobem je marketingově propagován. Dále se sekundární výzkum věnuje konkrétněji analýze historie poutnictví a současnému využití několika nejznámějších poutních míst v ČR. Mezi typové zdroje patří webové stránky CzechTourism, poutnické weby a webové stránky farností a poutních míst, statistiky UNWTO a organizací spjatých s náboženským cestovním ruchem a také rozbor knižních zdrojů, které se zabývají historií a současností poutních míst a historií poutnictví. Na základě případové studie vznikajícího Geoparku Joachima Barranda jsou lokalizovány konkrétní poutní místa v této destinaci. Tyto poznatky slouží jako podklad pro primární výzkum a pro jednotlivé respondenty.

2.2.5 Metodika primárního výzkumu

Primární data praktické části bakalářské práce jsou získána kvantitativní výzkumnou strategií v podobě dotazníkového šetření a dále také kvalitativním výzkumem, který zahrnuje nestandardizované rozhovory s odborníky. Dále proběhlo v lokalitě terénní šetření spojené s pozorováním a fotodokumentací. Dotazníkové šetření zahrnuje věřící i nevěřící respondenty - obyvatele České republiky a podle uvedených cílů jsou sestaveny otázky dotazníkového šetření. Krátký pilotní výzkum ověřil, zda jsou otázky srozumitelné a následně byl upraven a zjednodušen. Tento dotazník je tvořen uzavřenými či polouzavřenými otázkami. Získaná data slouží k potvrzení či vyvrácení hypotéz. Primární výzkum proběhl v průběhu února a března 2015.

Podrobně je postup primárního výzkumu popsán v kapitole 6.1.3.

3. Teoretická východiska

3.1 Vymezení poutnictví v rámci náboženského cestovního ruchu

Náboženský cestovní ruch je rychle rostoucí sektor cestovního ruchu. Někdy se označuje jako cestovní ruch věřících, křesťanský turismus, muslimský turismus nebo turismus dalších náboženství. Tomuto sektoru se však nedostává velké pozornosti, co se týče literatury, sledovanosti a statistik. Podle průzkumu společnosti Mintel International Group (2012) pro Market Research se tímto druhem cestovního ruchu zabývají dopodrobna pouze některé ze zemí – např. Izrael sleduje počet nábožensky motivovaných návštěvníků s ohledem na jejich víru a vede statistiky návštěvnosti, dobré studie na téma náboženský cestovní ruch má také Saúdská Arábie, Indie nebo Španělsko. V ostatních zemích se podle uvedeného zjištění sekce náboženský cestovní ruch ukrývá pod kolonkou „ostatní cestovní ruch“, při zjednodušeném rozdělení – rekreační cestovní ruch, obchodní cestovní ruch a ostatní cestovní ruch. Jako další problém při podrobném rozlišení náboženského cestovního ruchu se v článku uvádí nejasné rozlišení mezinárodního cestovního ruchu a domácího cestovního ruchu v destinaci.

3.1.2 Světové organizace a asociace spojené s náboženským cestovním ruchem

Podle údajů Světové mezinárodní organizace UNWTO z roku 2014 navštíví ročně 300 – 330 milionů návštěvníků nábožensky významné památky (UNWTO, 2015), a proto se stává náboženský cestovní ruch důležitou součástí domácího i mezinárodního cestovního ruchu. Organizace UNWTO společně s Ministerstvem obchodu, energie a cestovního ruchu Španělska uspořádaly První mezinárodní kongres na téma Cestovní ruch a poutnictví, který se konal v Santiagu de Compostela ve dnech 17. – 20. 9. 2014 (UNWTO, 2014). Začlenění religiózního cestovního ruchu do příjezdového cestovního ruchu podle motivu návštěvy je patrné z níže uvedeného Grafu 1.

Graf 1 : Příjezdový cestovní ruch podle motivu návštěvy, rok 2014.

Zdroj: vlastní zpracování podle United Nations World Tourism Organization [online], 2015.

V listopadu 2006 vznikla Mezinárodní asociace náboženského cestovního ruchu WRTA -World Religious Travel Association (WRTA, 2011). Její zakladatel Kevin J. Wright (2011) na webových stránkách organizace uvádí, že jejím úkolem bylo vyzdvihnoutí náboženského cestovního ruchu jako jedné z jeho důležitých forem a dále uvádí, že roku 2010 činil roční obrat náboženského cestovního ruchu 18 miliard USD. Podle Wrighta (2011) uspořádala WRTA tři mezinárodní veletrhy náboženského cestovního ruchu, kterých se zúčastnili odborníci a organizace z více než 30 zemí světa. Dále uvádí, že mezi členy asociace patřily cestovní kanceláře a agentury, touroperátoři, organizátoři lodních plaveb, orgány destinačního managementu, dodavatelé, obchodní asociace, náboženské organizace a organizátoři hromadných zájezdů, avšak v únoru 2011 tato asociace vyhlásila bankrot.

Jak uvádí Dancák (2005:11) jako první z papežů se otázce náboženského cestovního ruchu věnoval Papež Pius XII, který v roce 1952 vyjádřil svůj postoj k cestovnímu ruchu následovně:

- Cestovní ruch pŕispívá k zdokonalení psychického a morálního profilu člověka
- Cestovní ruch jako společenská aktivita vzbuzuje pocit lidské sounáležitosti, oslabuje existenci pŕedsudků, které vládou ve vztazích mezi lidmi, a podporuje vzájemnou úctu mezi národy.
- Cestovní ruch vytváří objektivní podmínky pro duchovní rozvoj.

Dancák (2005:12) upŕesňuje, že během několika posledních desetiletí hovoŕí všichni papeži ve svých kázáních k věřícím mimo jiné i o fenoménu cestovního ruchu a zmiňují pŕi nich důležitost porozumění mezi národy, což pŕedstavuje jednu z nejvyšších hodnot, které pŕedstavuje cestovní ruch dnešnímu světu, a které je nutno rozvíjet.

V níže uvedené Tabulce 2 je souhrn interpretací poutního cestovního ruchu od různých autorů, kteří se tímto fenoménem ve své literatuře zabývali.

AUTOR	NÁHLED
Guth-Jarkovský, J. (2003)	Slovo „poutník“ má v češtině i jinde ve slovanštině význam putovatel a jelikož má poutník (pélerin) náboženský význam, nedá se vždy dobře užít ve smyslu turista.
Nejdl, K. (2006)	Cestování, při němž dochází k návštěvě posvátného místa konkrétního náboženství, spojené s vykonáváním určitých náboženských obřadů (bohoslužby, náboženská setkání, připomínání určitých událostí).
Mikula, M. (2000)	Náboženský cestovní ruch disponuje segmentem turistů s velkým potenciálem, celosvětově. Náboženský cestovní ruch pomáhá zmírňovat sezónní výkyvy a využívá potenciál sakrálních staveb.
Dancák, F. (2005)	Náboženský turismus je chápán jako cesta k vzájemnému porozumění mezi národy, a to bez ohledu na to, jakou víru vyznávají.
Raj R., Morpeth N. (2007)	Počátky cestovního ruchu jsou spojeny s náboženským putováním. Jedná se o jednu z nejstarších forem cestovního ruchu, která je stále v pozici silného růstu.
Drobná D. Morávková E. (2004)	Mezi typické rysy náboženského turismu je jeho masový charakter. To se týká zejména poutí, kterých se může zúčastnit až několik milionů věřících.
Zelenka J. a Pásková M. (2012)	Religiózní cestovní ruch lze v užším smyslu definovat jako cestování, jehož hlavním důvodem jsou náboženské obřady a poutě (poutní cestovní ruch). V širším smyslu je to forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni návštěvami a prohlídkami religiózních památek - kostelů, katedrál, hřbitovů, poutních míst aj.

**Tabulka 2: Interpretace náboženského cestovního ruchu a poutnictví různými autory
Zdroj: vlastní zpracování s využitím uvedené literatury, 2015**

Autoři, kteří spatřují v náboženském cestovním ruchu potenciál, jsou především Mikula (2000) a Raj a Morpeth (2007). Drobná a Morávková (2004) hodnotí náboženský cestovní ruch především jako masovou formu cestovního ruchu, zatímco Dancák (2005) se zaměřuje spíše na duchovní rozměr této formy turismu, stejně tak jako někdejší předseda Československého klubu turistů Guth-Jarkovský (2003), který vnímá rozdíl mezi poutníkem a pěším turistou. Zelenka a Pásková (2012) a Nejdl (2006) neopomínají zahrnout do religiózního cestovního ruchu kromě návštěvy sakrálních památek také účast na náboženských obřadech.

3.1.3 Výjezdový náboženský cestovní ruch

Jak uvádí Hamplová (2013:136), český národ je považován za jeden z nejateističtějších ve světě, Češi nejeví velký zájem o nábožensky motivované cesty a náboženský cestovní ruch není v České republice tak rozšířený jako v ostatních státech. Duchovní často pořádají zájezdy na nábožensky významná místa sami. K několika málo cestovním kancelářím, které se věnují religióznímu cestovnímu ruchu, patří např. CK Avetour, Cestovní kancelář Aleš Kučera /viz Obrázek 1/, Internetová cestovní agentura Mgr. Veronika Čepelková, CK Palomino, CK Floria, CA Awer Tour, CK Veligradtour či CK Miklas Tour. Mnoho cestovních kanceláří zabývajících se výjezdovým cestovním ruchem má ve své nabídce zájezdy do Izraele či do Říma, ovšem jelikož tyto návštěvy nejsou koncipované jako pouze náboženské, o religiózním cestovním ruchu mluvit nelze. Nicméně nabídka zájezdů na svatá místa má svá určitá specifika, především pro účastníky náboženského cestovního ruchu je návštěva posvátných míst duchovním zážitkem, na který se v mnoha případech může věřící připravovat i několik let, je tedy nutné nabízet tyto zájezdy citlivě a s taktem.

Obrázek 1: Poutníci z Čech v Lurdách

Zdroj: CK Kučera Aleš [online], 2011

3.1.4 Náboženský cestovní ruch na území České republiky

Obrázek 2: Destinace náboženského cestovního ruchu v České republice.

Zdroj: Vystoupil, Franěk, 2006.

Z výše uvedené mapy destinací náboženského cestovního ruchu na Obrázku 2 vyplývá, že ČR disponuje velkým množstvím poutních míst. Ing. Remenec (2010) z České centrály cestovního ruchu se v článku pro web Cestovní ruch vyjádřil, že má Česká republika velký potenciál stát se oblíbenou destinací nábožensky orientovaného cestovního ruchu, především pro návštěvníky z Itálie a z Jižní Ameriky /především z Chile, Brazílie a Mexika/. Ve svém vyjádření tvrdí, že jihoameričtí poutníci projevují největší zájem o navštívení Pražského jezulátka¹ a v rámci famtripů a presstripů se těší jejich oblibě také město Olomouc se svými křesťanskými památkami.

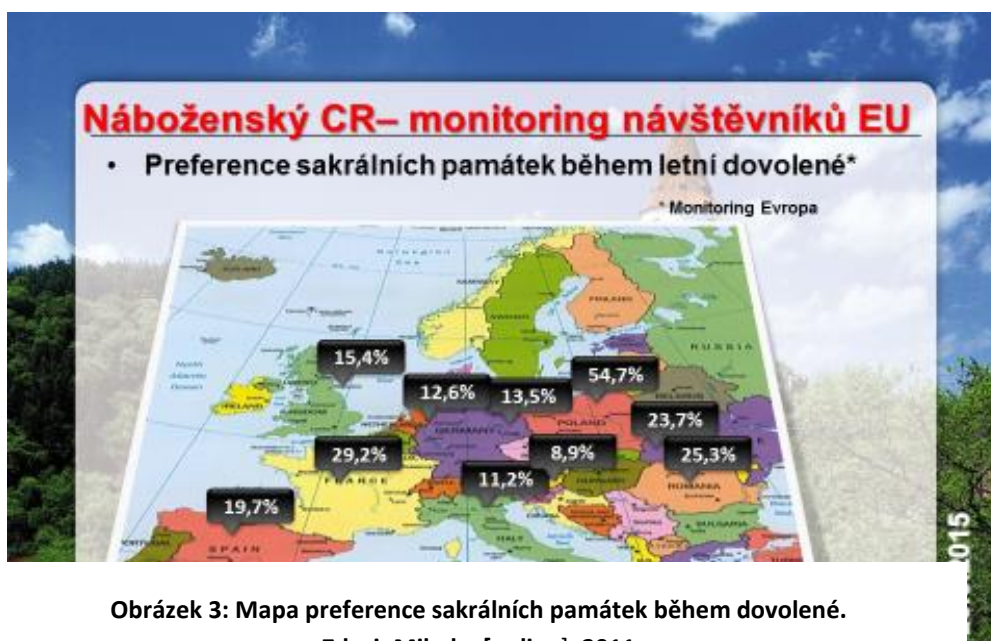
Je všeobecně známým faktem, že největší návštěvnosti v rámci pražských sakrálních památek se kromě katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha na Pražském hradě těší Pražské židovské město. Nabídka několika architektonicky rozdílných synagog a židovského hřbitova přitahuje každoročně návštěvníky židovského vyznání, a velmi vhodně doplňuje nabídku také množství košer restaurací v místě.

¹ soška malého Ježíše Krista, která je umístěna v pražském kostele Panny Marie Vítězné

Italští turisté při pobytu v Praze vyhledávají Pražské jezulátko – Bambini di Praga umístěné v kostele Panny Marie Vítězné. Jelikož mnoho architektů, kteří v Praze i na jiných místech v Čechách a na Moravě působili, byli právě italského původu, určitě by stálo za úvahu o vytvoření produktu náboženského cestovního ruchu právě pro tuto klientelu. Nabízí se zájezd za duchovními památkami Prahy – Pražské Jezulátko, hradčanská Loreta, památky architektů italského původu např. Carla Luraga. Jak uvádějí Míka a Diviš (1999: 105-107) mezi stavby Carla Luraga v Praze patří např. jezuitská kolej Klementina na Starém Městě, budova konventu křižovníků s červenou hvězdou na Starém městě či kostel sv. Ignáce na Karlově náměstí. Mimo Prahu je to poutní kostel Svatý Jan pod Skalou či poutní kostel na Svaté Hoře u Příbrami.

Další významný architekt italského původu, který působil na našem území, je Jan Blažej Santini-Aichel. Mezi jeho nejslavnější díla patří podle Mráze (1997) poutní kostel Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou a kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Jana Křtitele v Sedlci u Kutné Hory – obě jsou památky UNESCO. Podle dokumentu České televize Mizející místa domova (2010) je poutní místo Svatá Hora dokonce přímo spjato s italskou komunitou věřících, jelikož za první světové války bylo nuceno 75 tisíc Italů opustit své domovy v Dolomitech a hledali útočiště za hranicemi své vlasti. Dokument uvádí, že asi 3 700 Italů z údolí Valle di Ledro našlo svůj dočasný azyl na Svaté Hoře. V jednom z ambitů mohou návštěvníci shlédnout památník česko-italského přátelství jako vzpomínku na tuto událost.

Monitoring zahraničních návštěvníků Evropy z roku 2010, který byl proveden ve vybraných státech EU na zadání agentury CzechTourism, řadí podle Mikuly (2011) jako jednu z aktivit návštěvníků při své dovolené církevní cestovní ruch. Následující mapka na Obrázku 3 zobrazuje preference sakrálních památek při dovolené. Z ní je patrné, že nejvíce jsou sakrální památky vyhledávány během letní dovolené návštěvníky z Polska, Francie, Slovinska a Maďarska.

Obrázek 3: Mapa preference sakrálních památek během dovolené.

Zdroj: Mikula, [online], 2011

V České republice je mnoho poutních míst, která ožívají jednou za rok při poutních slavnostech, a kam míří i návštěvníci ze zahraničí, uvádí Kučera (2012:9). Podle něho patří k nejnavštěvovanějším poutním místům v České Republice Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou, Hostýn, Velehrad a Svatá Hora u Příbrami. Dále uvádí, že některá poutní místa nejsou tak navštěvovaná, i přes snahy různých občanských či církevních sdružení nebo jednotlivců, kteří zajistili jejich opravu a rekonstrukci. Konstatuje, že ne všechna místa slouží původnímu tj. náboženskému účelu, a že tato místa však nezůstávají statická, ale mění se společně s charakterem krajiny. Dále dodává, mohou být vnímány pro rezidenty jako dědictví a součástí jejich identity, které chtějí chránit pro další generace.

3.2. Historie a tradice poutnictví

Fenomén poutí se projevuje ve všech světových náboženstvích. Počátek putování je spjat s počátkem civilizace a kultury. Spisovatel Julian Spalding (2015) dokonce uvádí jako poutní místo Stonehenge. Tvrdí, že komplex ve Stonehenge byl vyvýšeným oltářem, kam se vešlo dokonce několik stovek lidí. Nábožensky motivované cesty podnikali lidé také v antice, kdy věřící putovali do chrámů zasvěcených bohům. Podle Hruškové (2006) patří k nejznámějším cílům poutníků řecké civilizace věštírna v Delfách, kam ve 4. století př. n. l. proudily davy poutníků s votivními dary pro kněžku Pýtii, jak uvádí ve svém příspěvku pro cestovatelský web Desperado. Další poutní destinace byly spjaty křesťanstvím, kdy poutníci putovali na místa spjata s pobytem či zjevením Ježíše Krista. Postupně se formy putování šíří i v jiných náboženstvích.

3.2.1 Středověké poutě

Duchovní život lidí ve středověku popisuje podrobně ve své knize Hledíková (2010:285). Popisuje, jak ve středověku podstupovali poutníci daleké a mnohdy obtížné cesty, nejčastěji do Svaté země, k hrobům apoštolů, mučedníků, světců nebo do svatyní, kde se uchovávají významné ostatky svatých. Dále upřesňuje, že pouť podnikali spíše jednotlivci vyššího společenského postavení, kteří často přiváželi ze svatých míst významné relikvie – ostatky svatých, nebo předměty s nimi spojené. Autorka ve svém díle zmiňuje specifický pražský svátek *Ukazování ostatků*, které zavedl Karel IV, kdy se z věže kaple Božího těla na Novoměstském náměstí ukazovaly v určitém pořadí ostatky svatých poutníkům, kteří se k této události scházeli i z ciziny.

Nejstarší poutní místo ve střední Evropě jsou podle Kučery (2012:7) Cáchy v Německu, do kterých vedla i tzv. Česká poutní cesta, jejíž tradici založil Karel IV. Autor vysvětluje, že každý si nemohl dovolit nákladné putování do dalekých krajů, tak se některá místa alespoň symbolicky „přenášela“ blíže a z toho důvodu na českém území začala vznikat řada tzv. loret. Loreta je svatyně, která napodobuje svou architekturou dům Panny Marie přenesený v 13. století z Nazaretu do italského města Loreto.

Dancák (2005:19) uvádí, že ve středověku se putovalo nejčastěji do Palestiny, Jeruzaléma, Říma a Santiaga de Compostela. Autor dále upřesňuje, že mezi významné poutě patřily ty v Galii, Španělsku, Itálii a v Africe, oblíbenou destinací bylo také Tours ve Francii, rodiště svatého Martina a Monte Gargano, rodiště sv. Mikuláše.

Kučera (2012:6) se ve svém díle dále věnuje poutní tradici na území České republiky, která má své kořeny již v raném středověku a je často spojována s úctou k zemským patronům Českého knížectví. Dále vysvětluje, že datum konání poutě má vazbu na některou ze slavností či svátků během liturgického roku, např. zasvěcení příslušného poutního místa nebo slavnost vztahující se k předmětu pouti. Konstatuje, že vzhledem k silné mariánské úctě v našich zemích, se většina poutí vztahuje ke slavnostem výročí jednotlivých událostí ze života Panny Marie, přesněji se jedná o 31. květen, 15. srpen a 8. září. V návaznosti na historické prameny autor hovoří také o směřování poutníků na Tetín v 10. století a o rozvoji kultu sv. Václava a s ním spojené poutě do místa jeho zavraždění – do Staré Boleslavi 28. září, a po přenesení ostatků do Prahy i k jeho hrobu v rotundě sv. Víta.

Jako nejstarší poutní místo na Moravě dokládá legenda podle Kučery (2012:6) Tuřany a dále se moravská poutní tradice váže k cyrilometodějské tradici – nejvýznamněji k Velehradu 5. července. Pohraniční oblasti spojuje autor s vlivy německého osídlení, které se projevují v uctívání jiných patronů, např. sv. Wolfganga. Dále uvádí, že poutě v zimě nebývají tak časté a nejčastěji se vztahují k adventní době. Dodává, že poutníci od počátku směřovali do míst spojených s působením světců a světic, jejich smrtí či místa uložení jejich ostatků a relikviáře s ostatky byly přiváženy i z cizích zemí, stejně jako další náboženské artefakty, např. zázračné obrazy, sochy apod. Vysvětluje, že často byly na náklady církve nebo šlechty pořizovány kopie v zahraničí uctívaných předmětů a umístovány do kostelů po celé zemi, aby se následně staly předmětem poutí. Poutní tradice se podle něj velmi často rozvinula i k dalším náboženským předmětům např. k Palladiu země české, které řadí autor mezi nejslavnější mariánské zobrazení v Čechách, či k obrazu Panny Marie Klatovské, který ronil krev.

3.2.1.1. Obraz středověkého poutníka

Utrpení poutníků na jejich cestách popisuje dobře Ohler (2000:75-82). Ve své knize se zabývá popisem poutí ve středověku i novověku. Popisuje, jaké útrapy snášeli poutníci při svých putováních pěšky, na koni, mezku či oslu a později při cestování v nepohodlných a nebezpečných povozech nebo při plavbách po moři na galérách. Autor dále popisuje, jak na poutníky často v lesích číhali lapkové, obtěžovala je divoká zvířata, hmyz, trápily je různé nemoci, hlad a žízeň, ale také nepoctiví majitelé hostinců, kteří poutníkům často ředili víno, podávali jim zkažené maso apod. Dodává, že daleko lepší podmínky a vstřícnější přijetí je čekalo v kláštrech.

Autor také popisuje nevyhovující hygienické podmínky na galérách a také zmiňuje nemoci, které se mezi poutníky rychle šířily – ve středověku to byl především mor a také syfilis. Podle něj byla rozhodujícím motivem poutníků víra, že kdesi v dáli naleznou spásu – sami či v zastoupení. Zmiňuje také zápisky opata Sugera², který popisuje útrapy poutníků v cíli, kdy se na malém prostoru v kryptě tísní několik stovek poutníků a z nedostatku vzduchu a zápachu nemytých poutníků dokonce někteří omdlévají, zatímco ostatní poutníci zpívají náboženské písně a modlitby.

Autor ve svém díle může poměrně přesně popsat oblečení poutníků, jelikož byli často zobrazováni. Konstatuje, že obuv byla pohodlná a poutníci byli oděni do plášťů, které sloužily v noci jako přikrývka. Dále zmiňuje, že si poutníci po dosažení cíle na plášť připevňovali poutnický odznak, a to přibližně od poloviny 14. století. K dalším nezbytnostem poutníků podle něj patřil klobouk, růženec, hůl, nádoba s vodou a základní potrava - chléb a sýr. Konstatuje, že peníze měl poutník ukryté na bezpečném místě. Od pozdního středověku začaly vznikat směnky, které eliminovaly riziko oloupení. V neposlední řadě autor osvětluje, že důležitými dokumenty při pouti byly přímluvné listy, které garantovaly určité služby zdarma – jídlo, pití, nocleh apod. nebo doporučující listy od duchovního jejich farnosti.

² Opat benediktinského kláštera v Saint-Denis, který se považuje za první stavbu gotické architektury

3.2.2. Barokní poutě

Zcela jiný charakter než poutě gotické měly barokní poutě, což popisuje ve své knize Kučera a kol. (2012:8). Vysvětlují, že barokní poutě byly organizovány pro větší počet poutníků a měly vždy stanovený průběh cesty, zastavení i vlastního ceremoniálu na svatém místě. Popisují, že některé sakrální stavby byly budovány přímo za účelem pouti a starší bývaly doplněny zázemím pro poutníky. Autoři vysvětlují, že tento stavební rozmach byl způsoben nejen barokní zbožností, ale také snahou upevnit po bitvě na Bílé hoře v protestantských Čechách katolickou víru a demonstrovat ji právě barokní sakrální architekturou. Dále hovoří o tom, že v souladu s okolní přírodou vznikaly velké chrámy i drobné sakrální stavby včetně kapliček, soch, křížů, studánek se zázračnou vodou apod. a tato kompozice byla často situována tak, aby připomínala určité významné místo např. Kalvárii u poutního místa Římov.

Dancák (2005:27) doplňuje, že v barokním období se začíná rozvíjet kult Panny Marie a nejvýznamnějším poutním místem se stává Svatá Hora u Příbrami, kam přicházejí poutníci nejen z Čech a Bavorska, ale i z ostatních zemí. Kučera a kol. (2012:8) vysvětlují, že rozmach barokního poutnictví přerušily reformy Josefa II., který v roce 1786 zakázal putování na vzdálenější místa a nařídil uzavření řady poutních areálů a klášterů. Dodává, že poutě byly opět obnoveny v rakouské monarchii až v roce 1840 a v druhé polovině 19. století opět zažívá poutnictví rozmach. Dále uvádějí, že se počet poutníků na známých poutních místech při hlavní pouti počítal na desítky tisíc, pouť měla velký společenský význam a putovalo se až několik týdnů v procesí na vzdálenější, a rovněž i zahraniční místa, např. Mariazell ve Štýrsku.

Kučera a kol. (2012:8) dále popisují průběh poutí následovně: každá pouť měla svá pravidla a gradaci, začínala svátostí smíření a modlitbami ve farním kostele, požehnáním, vyprovázením a pokračovala přijímáním nových poutníků. Dále vypráví, jak se během dlouhé pěší cesty poutníci modlili růženec, zpívali náboženské písně a v cíli se při bohoslužbách přijímaly svátosti. Autoři vysvětlují, že od konce 19. století poutníci často využívali vlaky a později i autobusy, což mění charakter poutě – lidé mohou navštěvovat i velmi vzdálená poutní místa a dopravní prostředky nahrazují fyzicky namáhavou pěší cestu. Uvádí, že poutníci neputují společně, ale setkávají se až v cíli cesty, na poutním místě. Dále dodávají, že během 20. století se dále proměňuje význam a s ním i způsob užívání poutních míst, která začínají být vyhledávány pro své estetické hodnoty.

3.2.3. Novodobé poutě

Z předchozího shrnutí vyplývá, že největší rozmach zažilo poutnictví v době baroka. Kučera a kol. (2012:9) se věnují také novodobějším dějinám poutnictví. Vysvětlují, že po vzniku samostatného Československa se mnoho obyvatel od katolicismu odvrací jako od symbolu habsburské nadvlády a pod vlivem sociálního napětí ve 30. letech dvacátého století představují poutě spíše národní manifestaci. Dále uvádí, že poválečný odsun Němců z pohraničí vede k devastaci velkého množství tamních poutních památek. Nejtvrďší zásah proti náboženskému životu představoval podle autorů komunistický režim, jelikož všechny církevní obřady včetně poutí byly přísně sledovány a faráři museli pro pout' žádat od státních úřadů povolení. Doplnují, že v 70. letech se dokonce bohoslužba směla konat výhradně v prostoru kostela a jakýkoli církevní průvod byl zakázán, tedy ani modlení se na křížové cestě. Podle autorů docházelo také k pronásledování kněží, rušení církevních řádů a uzavírání klášterů, což mělo podle autorů za následek chátrání poutních míst, někdy byly dokonce i cíleně devastovány. Konstatují, že se obnova církevního života po roce 1989 neuskutečnila v očekávané míře a prvotní nadšení ze svobody se sice zprvu projevovalo vysokou účastí na bohoslužbách a velkých poutích, ale pak brzy vyprchalo.

3.2.4. Náboženství v současné české společnosti

Jak uvádí Hamplová (2013:136) na základě kvantitativních sociologických výzkumů, Češi se někdy označují za „nejateističtější národ světa“, ale výstižnější označení by bylo spíše „jeden z nejpopověřivějších národů světa“ nebo přinejmenším Evropy. Uvádí dále, že podle jednoho ze zpracovávaných sociologických výzkumů, Češi vyjadřují nejmenší důvěru v církve z 25 zemí euroatlantického kulturního prostoru zapojených do projektu, a patří k národům s nejnižší návštěvností bohoslužeb, avšak z hlediska důvěry, respektive nedůvěry v církve přitom nelze najít zásadní rozdíly mezi sociodemografickými skupinami – nedůvěra vůči církvim je v české společnosti víceméně všeobecná. Dodává, že obecně sice platí, že starší generace jsou zbožnější, ale vztah mezi věkem a vírou není tak jednoduchý, jak by se na první pohled mohlo zdát. Ve své studii autorka vysvětluje, že i v nejmladších generacích se však udržuje silná víra v nadpřirozeno, i když ne nutně víra v křesťanská dogmata. Z toho vyplývá, že sice jen málo mladých Čechů věří v Boha, neznamená to však, že by nevěřili v nadpřirozeno.

Ve své studii Hamplová (2013:139) dále uvádí, že ve všech projevech religiozity převažují ženy. Sociální instituce v ČR se podle autorky uvolňují ze závislosti na církvi, náboženství se individualizuje a odpoutává od tradičních institucí i věrouky. Dále ve své knize hodnotí, že se míra odmítání církví a tradičního náboženství zdá být v naší zemi silnější než v ostatních modernizovaných společnostech. Za nezvykle vysokou nedůvěrou v církve podle ní stojí kombinace mnoha faktorů: odkaz českého národního hnutí a jeho definice katolické církve jako národního nepřítele, komunistická propaganda, diskuse o církevních restitucích nebo vysoce medializované sexuální skandály kněží, které se však podle autorky českým církvím vyhnuly.

4. Analýza poutnictví v ČR a ve světě

4.2 Role poutnictví v cestovním ruchu

4.2.1 Význam poutnictví pro rozvoj cestovního ruchu

Poutnictví se podílelo na rozvoji míst, a proto má nezastupitelný význam v cestovním ruchu. Pout' na svaté místo je nedílnou součástí života věřících, nehledě na víru, ke které se hlásí. Někteří věřící jsou ochotni cestovat tisíce kilometrů, aby mohli uctít místo, které je pro jejich víru významné. Dříve izolované osady se navzájem propojovaly díky velkému množství poutníků, ze kterých měly ekonomický prospěch i města a kláštery. Spolu s ostatními cestovateli měli různé potřeby, a tím se začaly rozvíjet služby s tím spojené – pohostinství, převoznictví, formanství apod. Nezištná podpora poutníkům na cestách patří k dlouhodobým jevům v evropských dějinách.

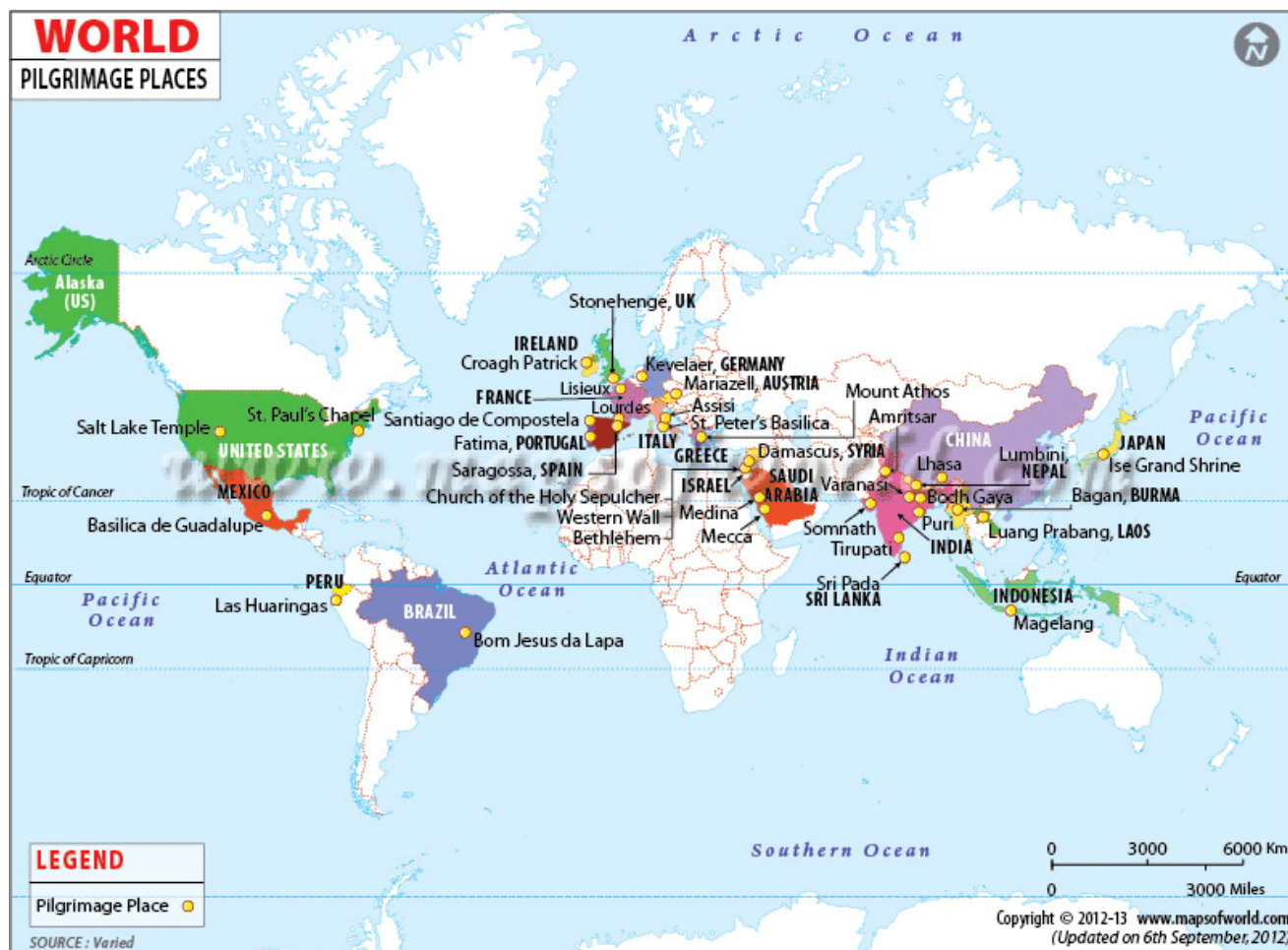
Ohler (2000:204) popisuje, jak díky poutím rozkvetla v Evropě různá místa, např. Vézelay v Burgundsku. Dále uvádí, že ve Francii byly v důsledku rozvoje poutnictví zakládány osady a špitály a v severním Španělsku napomohl příliv poutníků do Santiaga znovu osídlit krajiny, které se za válek mezi muslimy a křesťany vyliidnily. Poutníci doma vyprávěli o tom, jak to v ostatních zemích vypadá, a často popisovali různé novinky technického směru, např. využití vodní a větrné energie, výrobu papíru apod. Zmiňuje, že zámožní poutníci nechávali doma stavět kostely podobné těm v cíli putování. Z toho vyplývá, že poutnictví mělo velký vliv i na rozvoj sakrální architektury.

Rozdíl mezi návštěvníkem a poutníkem vysvětluje Dancák (2005:16). Podle něj návštěvník navštěvuje historická místa, aby si rozšířil kulturní obzory a poznal historické památky; oproti tomu poutník se při svém putování nezaměřuje pouze na obdivování krás a památek, ale snaží se přiblížit si dobu, ve které žili svatí, a spojit si ji s místy, kterými prochází, což mu přináší povzbuzení a dodává životní sílu. Dodává, že poutníci jsou hlavními aktéry poutí a vše, co pout' představuje, představují právě tito lidé, kteří se ze svého rodného místa vydávají na cestu do svatyně, kde odpočívají ostatky svatých a vrací se na místo, odkud vyšli s hlavním cílem: vidět, modlit se, adorovat, splnit slib a dosáhnout vyslyšení a vyplnění proseb. Podle něj má putování vyšší cíl, i když využívá různé typy ubytování a moderní dopravní prostředky jako jsou vlaky či letadla.

4.2.3 Nejnavštěvovanější světová poutní místa

Laura Maudlin (2012) na webových stránkách Tourism Review uvádí, že náboženský cestovní ruch roste závratnou rychlostí. Některé cestovní agentury po celém světě se snaží podle autorky tento nový trend sledovat a připravovat pro věřící různé nabídky. Dále upřesňuje, že buddhisté cestují do Nepálu, Indie nebo Japonska, křesťané tradičně míří do zemí na Blízkém východě, v Evropě nebo v latinské Americe a USA. Doplnuje, že nejoblíbenější křesťanské destinace se vztahují k místům narození, života a úmrtí Ježíše Krista – Izrael, Jeruzalém, Betlém a Nazaret. Na závěr dodává, že dalšími evropskými destinacemi náboženského cestovního ruchu jsou Francie, Řecko, Itálie, Skotsko a Irsko.

Na následující mapě světa na Obrázku 4 jsou vyznačena nejvýznamnější světová poutní místa a následující Tabulka 3 vyjadřuje počty návštěvníků vybraných poutních míst v milionech za rok.

Obrázek 4: Světová poutní místa.
Zdroj: Maps of World [online], 2012

Poutní místo	Náboženství	Počet návštěvníků v mil. / rok (poutníci a návštěvníci)
Ayyappan Saranam (Indie)	hinduismus	30
Tirupati (Indie)	hinduismus	30
Amritsar (Indie)	sikhismus	30
Guadaloupe (Mexiko)	křesťanství	20
Karbala (Irák)	islám	15
Ise (Japonsko)	šintoismus	14
Xiamen (Čína)	buddhismus	10
Aparecida (Brazílie)	křesťanství	10
Jeruzalém (Izrael)	křesťanství, islám, judaismus	6
Vatikán	křesťanství	5,5
Czestochowa (Polsko)	křesťanství	5
Fatima (Portugalsko)	křesťanství	4,5
Lourdy (Francie)	křesťanství	4
Mekka (Saúdská Arábie)	islám	3

Tabulka 3: Přehled nejnavštěvovanějších poutních míst světa
Zdroj: vlastní zpracování podle Green Pilgrimage Network [online], 2014

Coleman a Eade (2004:168) ve své knize považují „roots-tourism“ („návrát ke kořenům“)³ jako součást náboženského cestovního ruchu, protože ti, kteří se vydávají nalézt své předky a zjistit svůj původ, se částečně za poutníky považují. Vysvětlují, že tím, jak se člověk snaží nalézt své předky, svým způsobem nalézá také sám sebe; podobně se o to snažili také poutníci na svých cestách.

³ Forma cestovního ruchu, při níž jsou účastníci motivováni nalezením svých předků

4.2.3. Projekty na podporu religiozního cestovního ruchu v České republice

Následující kapitola se zabývá projekty, které byly iniciovány na podporu náboženského cestovního ruchu, jejich hlavní cíle, organizaci, propagaci a významu pro sakrální památky v uvedené destinaci. Na uvedených příkladech poukazuje na nutnost spolupráce farností, komunit a křesťanských sdružení s obcemi a občanskými sdruženími v rámci participativního managementu k širšímu využití poutních míst nejen pro věřící, ale i pro širší veřejnost, a nutnosti zapojení místních občanů k hlubšímu pocitu sounáležitosti a hrdosti na kulturně-historický odkaz našich předků. Další aspekt poukazuje na možnosti využití strukturálních fondů Evropské unie k rozvoji poutních míst za předpokladu sledování výzev Integrovaného regionálního operačního programu /IROP/ na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj ČR.

4.2.3.1. Praha – destinace církevní turistiky⁴

Toušek (2006) ve svém článku pro Hospodářské noviny uvádí, že projekt byl iniciován Agenturou pro podporu cestovního ruchu HelpTour, která sdružuje právnické a fyzické osoby zaměřené na vzdělávání v oblasti kontroly kvality a rozvoje služeb v oblasti cestovního ruchu. Autor vysvětluje, že dalšími partnery byli TYRKYS⁵, Asociace průvodců ČR, Bohemian Multimedia⁶, Kostnická Jednota⁷ a CK Helios Via a projekt byl financován z Evropského sociálního fondu, ze státního rozpočtu ČR a z rozpočtu hlavního města Prahy. Cílem projektu bylo podle autora umožnit průvodcům, pracovníkům cestovních kanceláří a turistických informačních center získat podrobnější představu o dějinách křesťanství a ostatních světových náboženství ve spojitosti s historií konkrétních kulturně-historických pražských památek. Výsledkem se podle popsání cílů projektu mělo stát prohloubení znalostí a dovedností pracovníků cestovního ruchu se zaměřením na církevní cestovní ruch především v Praze, ale také v celé České republice. Dále autor uvádí, že dalším cílem mělo být zvýšení kvality poskytovaných služeb cestovního ruchu a zapojení všech institucí do rozvoje cestovního ruchu - cestovní kanceláře, TIC, poskytovatelé navazujících služeb, správce muzeí a veřejných památek, spotřebitelská a jiná sdružení atd.

⁴ Správný název projektu by měl znít Praha – destinace náboženského cestovního ruchu

⁵ Škola kultury podnikání v cestovním ruchu

⁶ Studio zabývající se interaktivní komunikací

⁷ Sdružení evangelických křesťanů

Toušek (2006) shrnuje, že výsledným produktem projektu se stal specializovaný vzdělávací kurz s programy „Průvodce církevními památkami v Praze“ a „Pracovník pro realizaci produktů cestovního ruchu v Praze“. Dodává, že kurz byl určen pro průvodce, cestovní kanceláře a TIC, byl zajišťován kombinovanou formou v rámci přednášek, on-line konzultací a prezenčních seminářů a specializoval se na prohlubování znalostí v předmětech, které s tématem církevní turistiky úzce souvisí – geografie cestovního ruchu ČR a Evropy z pohledu církevních dějin, české církevní dějiny, církevní dějiny města Prahy, dějiny umění a marketing cestovního ruchu.

4.2.3.2 Noc kostelů

Velmi zdařilým projektem religiózního cestovního ruchu je podle vzrůstajícího počtu návštěvníků akce Noc kostelů. Podle webových stránek projektu se událost Noc kostelů se koná od roku 2000, vždy na přelomu května a června a inspiraci našel tento projekt v zahraničí, jelikož obdobné akce se konají tradičně v Německu, Rakousku, Estonsku, Nizozemí a na Slovensku. Smyslem akce je podle organizátorů pozvání nejširší veřejnosti do různých sakrálních staveb a ve večerní či noční atmosféře setkání se s vírou prostřednictvím hudby, mluveného slova, workshopů, komentovaných prohlídek, divadelních představení, navštívení sakristie apod. Na webových stránkách je uvedeno, že v roce 2014 se zapojilo do projektu přes 1 400 kostelů a modliteben a podle dostupných informací bylo zaznamenáno 450 000 návštěvníků. Letošní Noc kostelů se konala 29. května 2015.

4.2.3.3. Magni – cesty s příběhem

Agentura HelpTour (2014) ve spolupráci s CzechTourism vytvořila v roce 2010 projekt Magni- Cesty s příběhem. Agentura HelpTour (2014) na webových stránkách projektu Magni – cesty s příběhem uvádí, že značka byla vytvořena v rámci projektu „Prezentace a propagace církevních památek a kulturně historického dědictví křesťanství na území České republiky“ financovaném z Integrovaného operačního programu v letech 2010 – 2012. Dále je upřesněno, že dalšími spolupracujícími subjekty jsou církevní organizace – Českobratrská církev evangelická, Církev československá husitská, Pravoslavná církev, Federace židovských obcí v České republice a Židovská obec v Praze. Cílem projektu je podle organizace HelpTour dlouhodobá kulturní propagace atraktivit cestovního ruchu zaměřená na poznávání bohaté duchovní tradice křesťanských a židovských památek na území České republiky.

Agentura HelpTour dále informuje, že v roce 2013 byl vytvořen informačně-propagační leták s prezentací turistických tras, významných sakrálních památek a kalendář kulturních a duchovních akcí v Jihočeském kraji. Téhož roku byla zorganizována akce Setkání kultur v Mikulčicích, u příležitosti 1150. výročí příchodu Cyrila a Metoděje, jako příležitost pro rozvoj přeshraničního cestovního ruchu. Dále uvádí, že prezentace značky Magni probíhala např. na veletrhu HolidayWorld 2012, Regiontour 2012 a 2013 či při prezentaci v Bratislavě v roce 2013.

Mezi další kampaně projektu Magni – cesty s příběhem agentury HelpTour (2013) patří národní produkt Židovské cesty pro cílové skupiny z USA, Kanady, Velké Británie, Izraele a Francie. Na webových stránkách Magni – Sacred Czech (2010) naleznou v angličtině nebo němčině potenciální návštěvníci mimo základních informací o zemi a historii také nabídku různě koncipovaných turistických produktů - zájezdů nazvaných Barokní památky Prahy, Židovské památky Prahy, Po stopách Jana Husa apod. Mezi stěžejní kulturně-historické odkazy, které projekt Magni vyzdvihuje, jsou podle dostupných informací počátky křesťanství ve východní Evropě, dlouhá židovská tradice a počátky reformace.

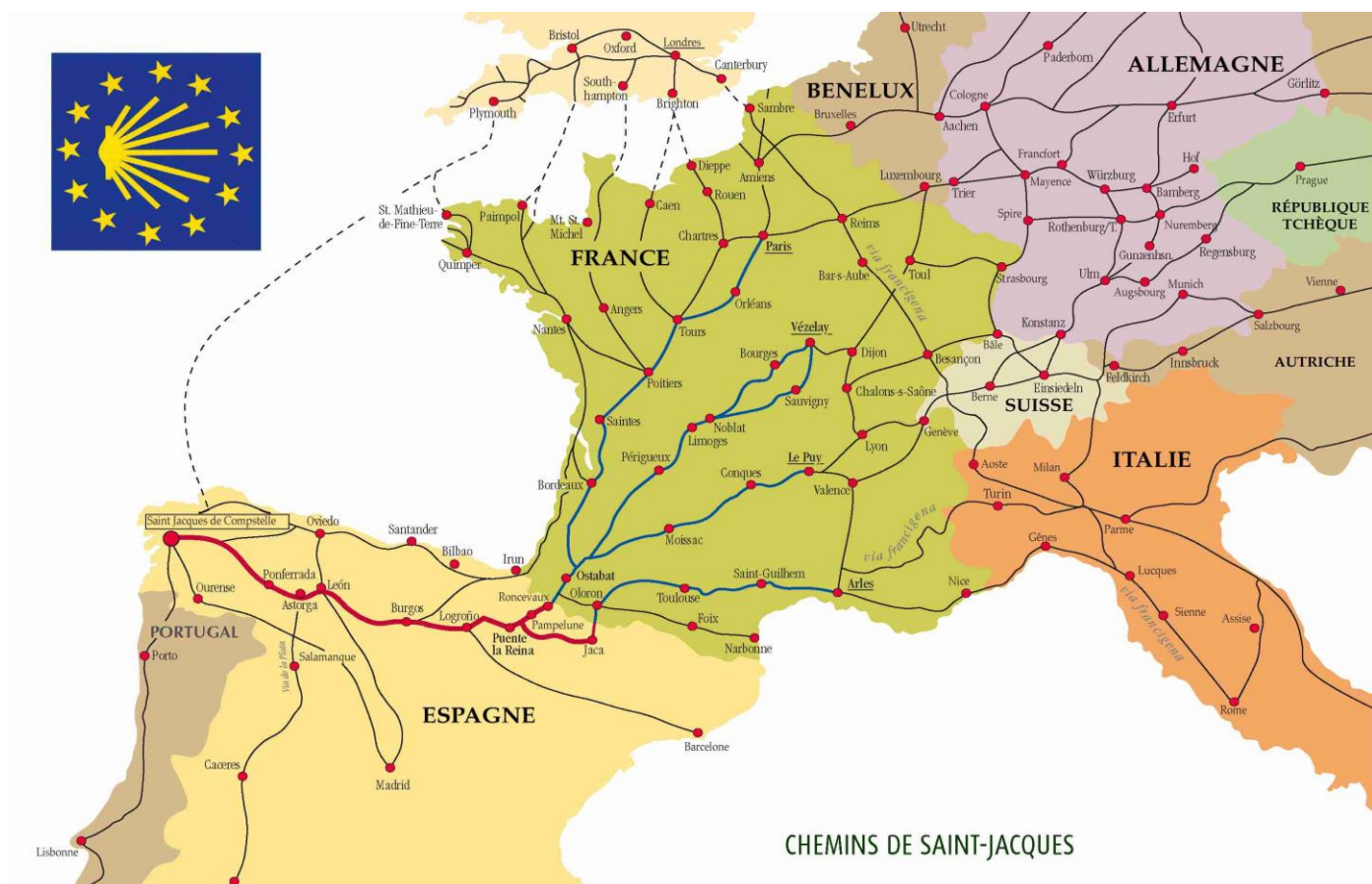
4.2.3.4. Otevřené brány

Centrála cestovního ruchu Východní Moravy (2013) představila projekt nazvaný Otevřené brány, který je založen na spolupráci měst, obcí, farností, Zlínského kraje, Matice Svatohostýnské a Arcibiskupství olomouckého. Podle informací uvedených na webových stránkách Centrály cestovního ruchu Východní Moravy upozorňuje projekt na vybrané sakrální památky, ve kterých jsou od května do října organizovány speciální prohlídky podle režimu dohodnutého s jednotlivými farnostmi. Centrála dále upřesňuje, že průvodci projektu jsou většinou studenti a aktivní senioři, kteří mají možnost hrdě prezentovat památky měst, kde žijí. Hlavním koordinátorem je Zlínský kraj, který pořádá školení pro průvodce, vydává informační letáky a společně s Centrálou cestovního ruchu Východní Moravy zajišťuje účast a propagaci na veletrzích cestovního ruchu. Mráčková (2015) na webových stránkách Zlínského kraje upřesňuje, že v současnosti je zapojeno do projektu 50 partnerů a k bezplatné prohlídce s odborně vyškoleným průvodcem je zpřístupněno 26 kostelů. Centrála cestovního ruchu Východní Moravy (2013) uvádí, že v roce 2013 tento projekt využilo téměř 120 000 návštěvníků.

4.2.3.5 Poutní dny v Kroměříži

Akce Poutní dny v Kroměříži představuje jedinečný nástroj propagace religiózního cestovního ruchu. Krčma (2015) – koordinátor akce a kastelán Arcibiskupského zámku a zahrad v Kroměříži, na webových stránkách regionální události Poutní dny uvádí, že se letos koncem března konal již pátý ročník poutního veletrhu, jehož hlavním cílem je prezentovat veřejnosti rozmanitou nabídku poutních míst a stezek a přispět k propagaci náboženského cestovního ruchu. Vysvětluje, že skladba účastníků je široká a veletrhu se účastní zástupci z poutních lokalit z České republiky a ostatních států, ale také subjekty cestovního ruchu, které se religiózním cestovním ruchem zabývají, ať už se jedná o cestovní kanceláře, organizátory poutí, farnosti a v neposlední řadě také křesťanské spolky a sdružení.

Součástí veletrhu byl podle Krčmy (2015) mimo jiné i zajímavý odborný seminář organizace Czech National Trust /Český národní trust/ na téma Dobrovolnictví na sakrálních památkách. Hlavní náplní této organizace je podle Skacela (2015) obnova a správa historických památek bez pomoci státu, ale s pomocí dobrovolníků z ČR i ze zahraničí. Uvádí, že dobrovolníci se mohou zapojit do obnovy kulturně-historických památek finančním příspěvkem, mohou nabídnout své profesní rady a zkušenosti nebo mohou pomoci fyzickou prací při rekonstrukcích. Dále uvádí, že ambasadory organizace Czech National Trust jsou Meda Mládková, Gabriela Demeterová, Taťána le Moigne a také zakladatelka organizace CNT Irena Edwards, kterou inspirovalo k založení této organizace v České republice organizace National Trust ve Velké Británii.

Obrázek 5: Mapa svatojakubské poutní stezky

Zdroj: Zdroj: Ultreia [online], 2013.

4.3.4 Poutní stezky

Přes naše území vede několik poutních stezek celoevropského významu. Obrázek 5 zobrazuje mapu Svatojakubské poutní cesty v Evropě. Kromě duchovního významu jsou poutní stezky velmi významné při rozvoji regionů, kdy podporují kulturní a vzdělávací aktivity a jejich propagace je otevřena široké veřejnosti bez ohledu na víru jednotlivých návštěvníků. Motivy k putování po poutních stezkách mohou být různé a individuálně se liší. V současnosti fungují poutnické webové stránky a blogy, kdy si poutníci vyměňují své zkušenosti s trasou, předávají si cenné rady a zkušenosti, navzájem se podporují a domlouvají si společná putování.

4.3.4.1 I Cammini d'Europa

Projekt Evropské poutní stezky /viz logo na Obrázku 6/ je podporován Evropskou Unií. Hlavními stezkami je poutní cesta do Santiago de

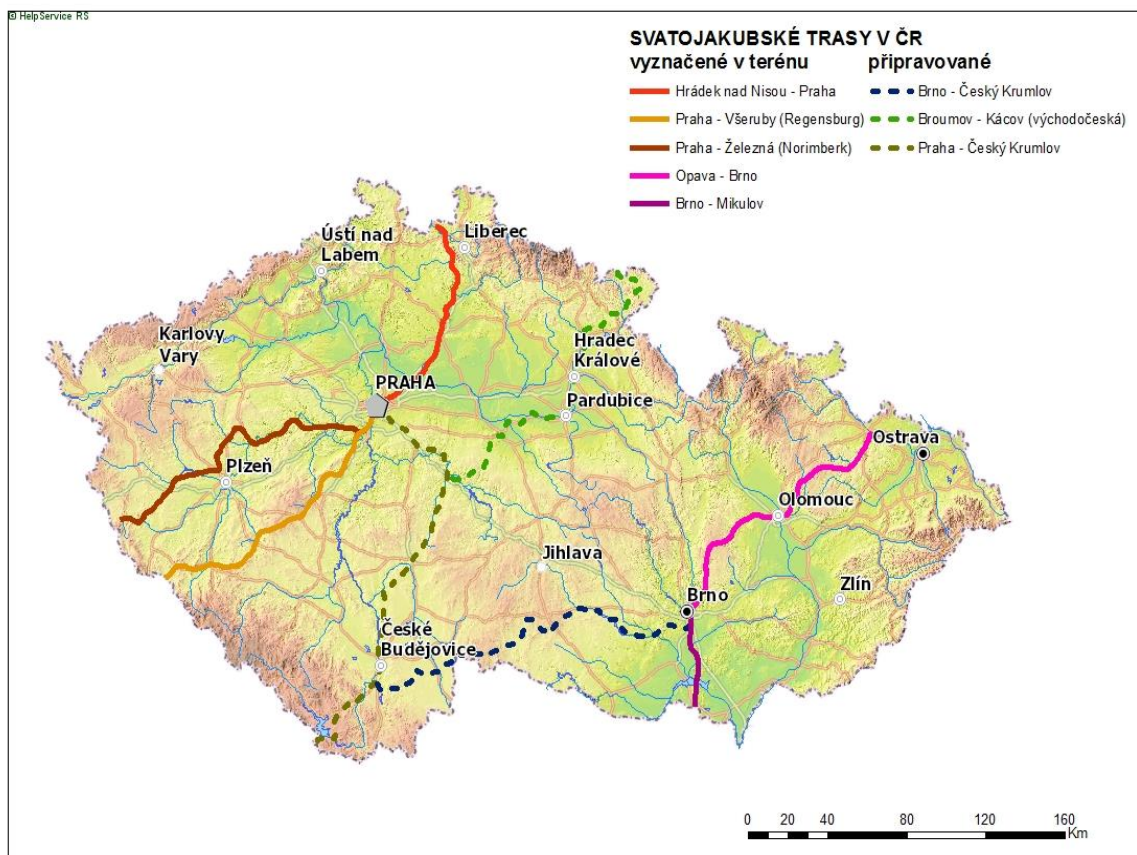
Obrázek 6: Evropské poutní stezky – logo.

Zdroj: Cammini d'Europa [online], 2008

Compostela Svatojakubská stezka a poutní cesty do Říma Via Francigena, které jsou nejznámějšími poutními stezkami v Evropě. Podle statistik úřadu Oficina de Acogida al Peregrino (2015) při katedrále v Santiagu de Compostela v roce 2014 navštívilo toto místo 237.886 poutníků.

Bím (1999) na poutnickém webu Ulteia uvádí, že Svatojakubská cesta ke hrobu sv. Jakuba do Santiagu de Compostela patří už tisíce let, vedle cesty do Říma a Jeruzaléma, mezi nejvýznamnější poutní cesty v Evropě, a proto ji v roce 1987 vyhlásila Evropská rada první Evropskou kulturní cestou a UNESCO ji v roce 1993 zařadilo do svého seznamu světového kulturního dědictví. Dodává, že poutníky provází na cestě pozdrav „Ulteia“, což znamená „dál“ a pozdravy „Buen camino“ ve Španělsku nebo „Bien voyage“ ve Francii – oba znamenají „dobrou cestu“.

Svatojakubská cesta má několik různých variant a spojuje kostely zasvěcené sv. Jakubovi, ale i jiná významná duchovní místa. Po ČR vede několik tras svatojakubské cesty, které jsou vyznačené na Obrázku 7. Na přípravě a značení tras se podílejí podle Bíma (1999) společnosti a nadace Ulteia o.s., Cesta hvězdy, Klub českých turistů, AgAkcent, Venkovský prostor, Nadace Partnerství, přátelé svatojakubských tras z Polska, Německa a Rakouska, a další obětaví lidé.

Obrázek 7: Svatojacobské trasy v České republice

Zdroj: Ultreia [online], 2013.

4.3.4.2 Cyrilometodějská poutní trasa

Jak uvádí Piknová (2014) z Centrály cestovního ruchu Východní Moravy, na území Moravy je v současné době vybudováno 138,15 km Cyrilometodějských poutních tras, které tvoří základ pro cyrilometodějské cesty, tj. Sv. Kopeček – Sv. Hostýn, Sv. Hostýn – Velehrad, Velehrad – Sv. Antoníněk a pořadatelé poutí jsou Matice svatohostýnská, Matice svatokopecká a Matice velehradská. Dále informuje o tom, že trasa sv. Cyrila a Metoděje /viz logo na Obrázku 8/ je od roku 2012 uvedena v katalogu Evropských poutních stezek, který přispívá ke zvýšení povědomí evropských občanů o nabídce religiozního cestovního ruchu v destinaci.

Cyrilometodějská stezka

Obrázek 8: Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje – logo. Zdroj: Cyrilometodějská stezka [online], 2014

Záměrem hejtmanství a jeho příspěvkové organizace Centrály cestovního ruchu Východní Moravy je podle Piknové (2014) vytvoření stezky tak, jak po ní Cyril s Metodějem putovali ze Soluně na Velehrad a odtud na jih. Dodává, že cílem tohoto mikroprojektu využití cyrilometodějského odkazu při rozvoji církevní turistiky na území Zlínského, Jihomoravského a Třavského kraje a vytvoření dlouhodobé přeshraniční spolupráce partnerů mikroprojektu na prodloužení stávající Cyrilometodějské poutní stezky.

4.3.4.3 Evropská poutní cesta Via Nova

Jak uvádějí Silovský a Gaži (2010) na webových stránkách Via Nova – Evropská poutní cesta /viz logo na Obrázku 9/ nabízí trasa 280 km cest v oblasti Dolního Bavorska, Salzburských jezer a Horního Rakouska, a v současnosti se plánuje rozšíření do Čech k dosažení poutního cíle Svaté Hory u Příbrami. Cílem projektu je podle dostupných informací kromě rozšíření přeshraniční spolupráce také šetrnost k dochovanému prostředí, vybudování infrastruktury, propagace a školení průvodců pro tuto stezku.

Obrázek 9: Evropská poutní cesta Via Nova – logo.

Zdroj: Via Nova [online].

4.3.5 Ostatní formy putování

Cyklistika se u nás dlouhodobě řadí k oblíbeným sportům a v poslední době se přidává i běh. V rámci spojení míst spjatých s poutnictvím je možné absolvovat různé trasy na kole anebo propojit duchovní rozměr návštěvy sakrální památky s běžeckým sportem. Jak Gabriel (2015) na webových stránkách Cyklopoutě, které spravuje křesťanská sportovní organizace Orel v Uherském Brodě, letošní 11. ročník této cyklistické formy poutě povede na přelomu července a srpna 2015 z Uherského Brodu přes Jižní Čechy a Příbram do Prahy. Uvádí, že organizace Orel již dříve organizovala např. cyklopoutě v Maďarsku, na Slovensku, do Říma a do Mariazell. Farní charita Cheb (2015) pořádá v červnu 2015 již čtvrtý ročník poutního maratonu a poutního ultramaratonu, jehož benefiční výtěžek bude podle serveru, který spravuje Farní charita Cheb, věnován na podporu služeb chebského mobilního hospice sv. Jiří. Touto nabídkou různých forem putování se rozšiřuje motivace návštěvy poutního místa ve spojení sportovního vyžití a duchovního rozměru.

4.2 Příklady využití poutních míst ve vybraných destinacích

Tato část bakalářské práce se blíže zabývá nejnavštěvovanějšími destinacemi náboženského cestovního ruchu v České republice, jejich historií a současným využitím jako poutnické destinace a zázemí pro poutníky. Seznámí čtenáře podrobněji s organizacemi, které se touto otázkou zabývají, včetně problematiky získávání finančních prostředků pro obnovu místa a rekonstrukci jejích kulturně-historických objektů jako inspirace pro využití poutních míst v lokalitě Geoparku Joachima Barranda.

4.2.1 Nejnavštěvovanější poutní místa v České republice a jejich využití v současnosti

Mezi nejnavštěvovanější poutní místa v ČR patří v současnosti Velehrad, Hostýn, Svatá Hora u Příbrami, Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou a Stará Boleslav. Další kapitola se věnuje příkladům využití některých těchto míst pro religiózní cestovní ruch s konkrétními příklady financování těchto projektů na podporu religiózního cestovního ruchu.

4.2.1.1 Velehrad

Obrázek 10: Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje
Zdroj: Velehrad [online], 2013

Velehrad představuje duchovní pouto s obdobím Velké Moravy, jelikož odtud začali soluňští bratři Cyril a Metoděj šířit křesťanství pomocí písma hlaholice. Jak uvádí Koktavá a Pitrunová (2013:128) podle Kristiánovy legendy přijal v roce 882 křest z rukou slovanského věrozvěsta arcibiskupa Metoděje kníže Bořivoj I. se svou ženou Ludmilou. Chrám Panny Marie Nanebevzaté a sv. Cyrila a Metoděje /viz Obrázek 10/, byl podle nich v roce 1927 udělen titul bazilika minor⁸. Dále informují, že v roce 1985 věnoval bazilice k 1100. výročí úmrtí svatého Metoděje papež Jan Pavel II. **Zlatou růží**⁹ a ve stejném roce na Národní pouti zazněla petice, požadující náboženskou svobodu - tato demonstrace patřila k největším demonstracím odporu proti komunistickému režimu za celé období normalizace. Autorky dodávají, že v roce 1990 potvrdil význam cyrilometodějského poutního místa svou návštěvou papež Jan Pavel II., a od té doby stojí na nádvoří před bazilikou kříž s jeho znakem. Velehrad dnešních dnů podle nich představuje významné duchovní centrum, místo shromáždění, kulturních akcí, cyrilometodějských oslav a poutí.

Římskokatolická farnost Velehrad (2013) na svých webových stránkách informuje, že ve farnosti působí dvě řehole - řád Tovaryšstva Ježíšova /jezuité/ a sestry kongregace sv. Cyrila a Metoděje. Od roku 2000 se stal součástí cyrilo-metodějských oslav také Koncert lidí dobré vůle. Uvádí, že se tohoto jednoho z největších charitativních koncertů té doby zúčastnilo více než 20 tisíc lidí z různých koutů České republiky a mše svaté následný den okolo 30 tisíc poutníků, v roce 2013 se zúčastnilo dvoudenních oslav 80 tisíc návštěvníků nejen z ČR. Na svých webových stránkách Římskokatolická farnost Velehrad (2013) dále uvádí, že v roce 2007-2013 byl realizován projekt „**Velehrad – centrum kulturního dialogu západní a východní Evropy**“ z grantů fondů Evropské Unie /IOP/ určený k rozšíření a zkvalitnění infrastruktury pro návštěvníky; vybudováno bylo také odborné pracoviště. Další granty byly podle informací uděleny v rámci Operačního programu příhraniční spolupráce SR – ČR 2007 – 2013 a Komisí Finančních Mechanizmů založenou Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem /EEA Grants/Norway Grants/; finanční prostředky byly využity k restauraci lapidária, opravě příčné lodi baziliky a jejího presbytariáře. Dále je uvedeno, že každou první neděli v měsíci organizuje farnost Uherské Hradiště pěší pout' na Velehrad po Růžencové poutní cestě, která je zakončena mší svatou v bazilice na Velehradě.

⁸ čestný titul kostela, který je pod přímou patronací papeže

⁹ ocenění, kterým se chlubí pouze sedm bazilik po celém světě

4.2.1.2 Svatá Hora u Příbrami

Obrázek 11: Svatá Hora u Příbrami

Zdroj: Svatá Hora [online], 2005

Barokní areál Svaté Hory u Příbrami s kostelem Nanebevzetí Panny Marie, /viz Obrázek 11/ patří k jedněm z nejnavštěvovanějších poutních míst v Čechách. Koktavá a Pitrunová (2013:14) uvádí, že architektem této Národní kulturní památky, která v roce 1905 získala titul bazilika minor, se stal Carlo Lurago a jako hlavní raritu označují stříbrný hlavní oltář v ústřední svatyni. Nejvíce pozornosti se dostává podle nich sošce Panny Marie Svatohorské s Jezulátkem, kterou prý podle tradice vyřezal sám první arcibiskup pražský Arnošt z Pardubic podle Kladské madony a umístil ji ve své příbramské tvrzi.

Webové stránky poutního místa Svatá Hora (2009), které spravuje Římskokatolická farnost u kostela Nanebevzetí Panny Marie, uvádí, že od roku 1990 je duchovní správa Svaté Hory opět svěřena kněžím Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele – redemptoristům. Dále farnost prostřednictvím webových stránek informuje, že v místě působí organizace **Matice Svatohorská** - občanské sdružení, které podporuje finančně i duchovně poutní areál, a z finančních prostředků realizuje údržbu i její opravy; sdružení také vydává časopis Svatá Hora, kalendáře akcí na Svaté Hoře, pořádá benefiční koncerty; v současnosti na podporu nových varhan – aktuální projekt „Adopce varhanních píšťal“ a organizuje poutní zájezdy.

Římskokatolická farnost (2009) dále informuje prostřednictvím webových stránek, že další neziskovou organizací je **Nadační fond na Svatohorské schody a zvelebení okolí**, který byl zřízen především za účelem ochrany kulturní památky Svatohorských schodů, podílel se na obnově křížové cesty v parku poblíž svatohorské studánky, usiluje o zapsání areálu Svatá Hora na seznam světového kulturního dědictví UNESCO a k jeho plánovaným projektům patří např. výstavba rozhledny poblíž svatohorského areálu a zkvalitnění služeb příchozím poutníkům a návštěvníkům, např. vybudování stravovacích a ubytovacích zařízení. Jako konkrétní produkt na podporu religiózního cestovního ruchu webové stránky uvádějí film České televize z roku 2006 v rámci grantu EU a SROP s názvem „**Religiózní turistika na Svaté Hoře**“¹⁰, který lze shlédnout v Mníšecké kapli ve Svatohorském poutním muzeu nejen v češtině, ale také v angličtině, němčině, francouzštině, italštině, španělštině, portugalštině, polštině a ruštině, a reflektuje tedy dokonale nabídku pro poutníky z různých zemí Evropy, kteří Svatou Horu navštěvují nejvíce.

Na webových stránkách farnosti lze nalézt všechny potřebné informace ohledně pořádání bohoslužeb, poutí, kulturních akcí a také informace pro skupiny poutníků např. možnosti pobožností a bohoslužeb, ubytovací a stravovací příležitosti pro skupiny apod. Dále se zde návštěvníci dozvědí o novém produktu - naučné stezce „**Po stopách politických věžňů**“, která vznikla v okolí Památníku Vojna nedaleko obce Lešetice u Příbrami, a je vhodná jak pro pěší, tak i pro cykloturisty. Tento zajímavý produkt spojuje temný cestovní ruch s náboženským cestovním ruchem. V neposlední řadě web odkazuje na tradiční akci určenou návštěvníkům všech věkových skupin, věřícím i nevěřícím - **Svatohorskou šalmaj**, která se koná v září. I tato slavnost podporuje sounáležitost místních ke svatému místu jejich města a poukazuje na dobrou spolupráci několika subjektů.

¹⁰ Správný název by měl znít Religiózní cestovní ruch na Svaté Hoře

4.2.1.3 Hostýn

Obrázek 12: Bazilika Nanebevzetí Panny Marie v Hostýně
Zdroj: Poutní místa [online], 2004

Koktavá a Pitrunová (2013:126) řadí Svatý Hostýn jako druhé nejnavštěvovanější místo Moravy. Ve své knize uvádějí, že dnešní barokní bazilika Nanebevzetí Panny Marie /viz Obrázek 12/ byla původně vystavěna v první polovině 18. století, po reformách Josefa II. byla odsvěcena, zrušena a chátrala až do doby příchodu jezuitů, kteří koncem 19. století kostel s ambity opravili a zřídili zde kolej, křížové cesty, hostinec pro poutníky a přístupové komunikace. Dále uvádějí, že rok 1982 byl pro poutní místo významný – papež Jan Pavel II. udělil chrámu titul bazilika minor. Hovoří také o každoroční velikonoční slavnosti **Cesta světla**, která je organizována od roku 2010 a má 14 zastavení, které připomínají události ze života Ježíše Krista.

Buráň (2008) na webových stránkách poutního místa Svatý Hostýn uvádí, že každý rok je organizováno několik desítek poutí; mezi ty významnější patří putování z Velehradu na Svatý Hostýn a ze Svatého Hostýna na Velehrad po **Cyrlometodějské poutní cestě**. Autor dodává, že ve farnosti působí kromě Jezuitů a Komunity Institutu Milosrdných sester Svatého kříže **Matice svatohostýnská**; jedna z největších křesťanských organizací v České republice, která zajišťuje péči o světské budovy a zázemí Hostýna, vytváří podmínky pro organizaci velkých poutí, provozuje ubytování v poutních domech, zajišťuje občerstvení pro poutníky, vydává Listy svatohostýnské a zajišťuje další organizační činnosti spjaté s fungováním areálu.

4.2.1.4 Zelená Hora u Žďáru nad Sázavou

Obrázek 13: Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou
Zdroj: Žďár nad Sázavou [online], 2015

Autorky Koktavá a Pitrunová (2013:92) zmiňují také další poutní místo - kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou /viz Obrázek 13/, které bylo v polovině 18. století projektováno slavným architektem Janem Blažejem Santini Aichelem. Popisují, že kostel má tvar pěticípé hvězdy, má pět vchodů, pět oltářních výklenků, na hlavním oltáři se nachází pět hvězd a pět andělů a v oltáři je uložena vzácná relikvie – jazyková kůstka svatého Jana Nepomuckého. Zmiňují také, že unikátní dílo bylo v roce 1994 zapsáno na seznam světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO.

Podle údajů z webové stránky poutního místa Zelená Hora (2014) navštívilo toto poutní místo během sezóny v roce 2014 od dubna do října necelých 30 tisíc návštěvníků z celého světa. Informuje o tradiční pouti ke Svatému Janu Nepomuckému, která se koná vždy v druhé polovině května. Dále zmiňuje také to, že začátkem září 2014 proběhly na Zelené hoře oslavy 20. výročí zapsání poutního kostela sv. Jana Nepomuckého do seznamu UNESCO. Mezi aktuální informace patří také to, že od srpna 2014 je poutní areál ve správě Římskokatolické církve na základě Zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi. Webové stránky jsou návštěvníkům dostupné v češtině, angličtině, němčině a ruštině, a informují o službách pro návštěvníky, o kulturních akcích apod. a v rámci projektu Putování za Santinim se snaží přiblížit další historicko-kulturní památky tohoto architekta. Informují také o tom, že se v areálu pořádají různé koncerty, výstavy, adventní prohlídky, netradiční prohlídky v rámci Hradozámecké noci a Klášterní noci a další kulturní akce.

4.2.1.5 Skalka u Mníšku pod Brdy

**Obrázek 14: Kostelík sv. Máří Magdalény a křížová cesta v areálu Skalka u Mníšku pod Brdy
Zdroj: Mníšek pod Brdy [online], 2009**

Skalka u Mníšku pod Brdy nepatří k nejnavštěvovanějším poutním místům, nicméně vzhledem k blízkosti lokality Geoparku Joachima Barranda a k velmi dobrému využití poutního areálu, je v této kapitole zahrnuta.

Koktavá a Pitrunová (2013:17) uvádějí, že z původního barokního areálu od architekta Kryštofa Dientzenhofera se zachoval kostelík sv. Máří Magdalény /viz Obrázek 14/, Poustevna - klášter a letní sídlo pražského arcibiskupa a křížová cesta. Doplnují, že první obnovená pouť se zde konala 21. 6. 1990, a že tradiční červencová skalecká pouť se mší svatou pod širým nebem vychází každým rokem v ranních hodinách od kostela sv. Václava v Mníšku pod Brdy na Skalku. Městský úřad Mníšku pod Brdy (2005) na webových stránkách uvádí, že kapličky křížové cesty se staly inspirací pro výtvarnou soutěž pro veřejnost, která byla vypisována opakovaně v letech 2001 až 2010 a vítězné práce byly v kopiích umístěny do kapliček křížové cesty. Dále upozorňuje na Mníšecké kulturní léto - cyklus kulturních a společenských akcí, který se stal od roku 2013 doprovodným programem **Skalecké poutě** nejen v areálu Skalka, ale také na státním zámku Mníšek pod Brdy, což poukazuje na dobrou spolupráci regionálních subjektů – města Mníšek pod Brdy a Římskokatolickou farností sv. Václava. Informuje také o tom, že u této akce se nenásilným způsobem prolíná tradiční náboženská pouť doprovázená procesím na poutní místo s kulturním programem pro věřící i nevěřící, dospělí, děti i seniory. Mnoho koncertů a výstav je pro návštěvníky zdarma, což je zajisté velkým lákadlem, nebo je vstupné ponecháno na bázi dobrovolnosti a výtěžek je podle informací z webových stránek města Mníšek pod Brdy (2005) předán na obnovu barokního areálu Skalka.

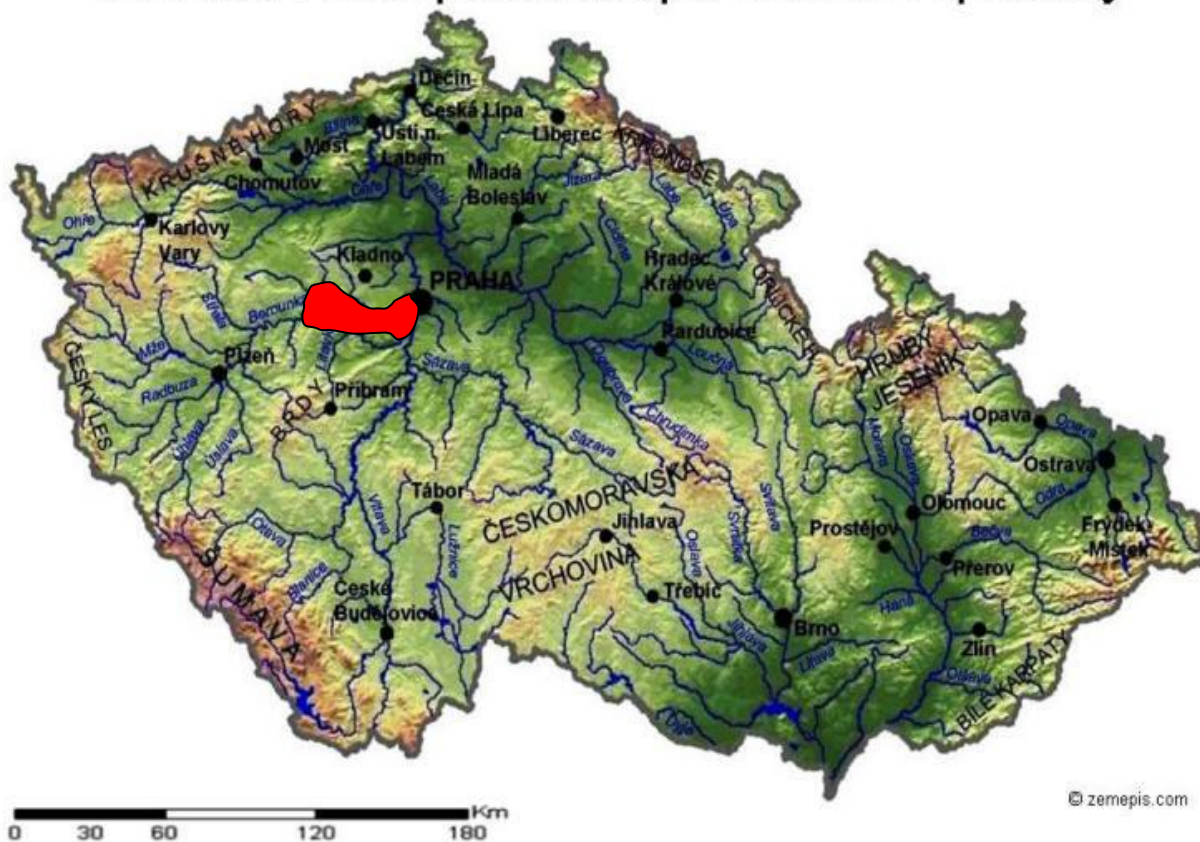
5. Případová studie Geoparku Joachima Barranda

5.1 Vymezení a charakteristika území

Agentura Koniklec o.s. (2013, online) oznamuje, že Geopark Joachima Barranda je od června 2012 kandidátským geoparkem v síti národních geoparků ČR a v současné době probíhá příprava jeho vyhlášení. Na obrázku 15 je zobrazeno umístění Geoparku Joachima Barranda na mapě České republiky. Hranice území Geoparku Joachima Barranda nejsou podle Lupače (2015) z Agentury Koniklec dosud definitivně stanoveny, mapa navrhovaného území je zobrazena na Obrázku 16. Z mapy je patrné, že Geopark Joachima Barranda je navrhován v území od jihozápadního okraje Prahy až za Beroun ke Zdicím, rozlohou přibližně 470 km². Lokalita zahrnuje CHKO Český kras, několik přírodních parků a řada světově významných geologických lokalit, z toho přibližně 70 mezinárodního významu.

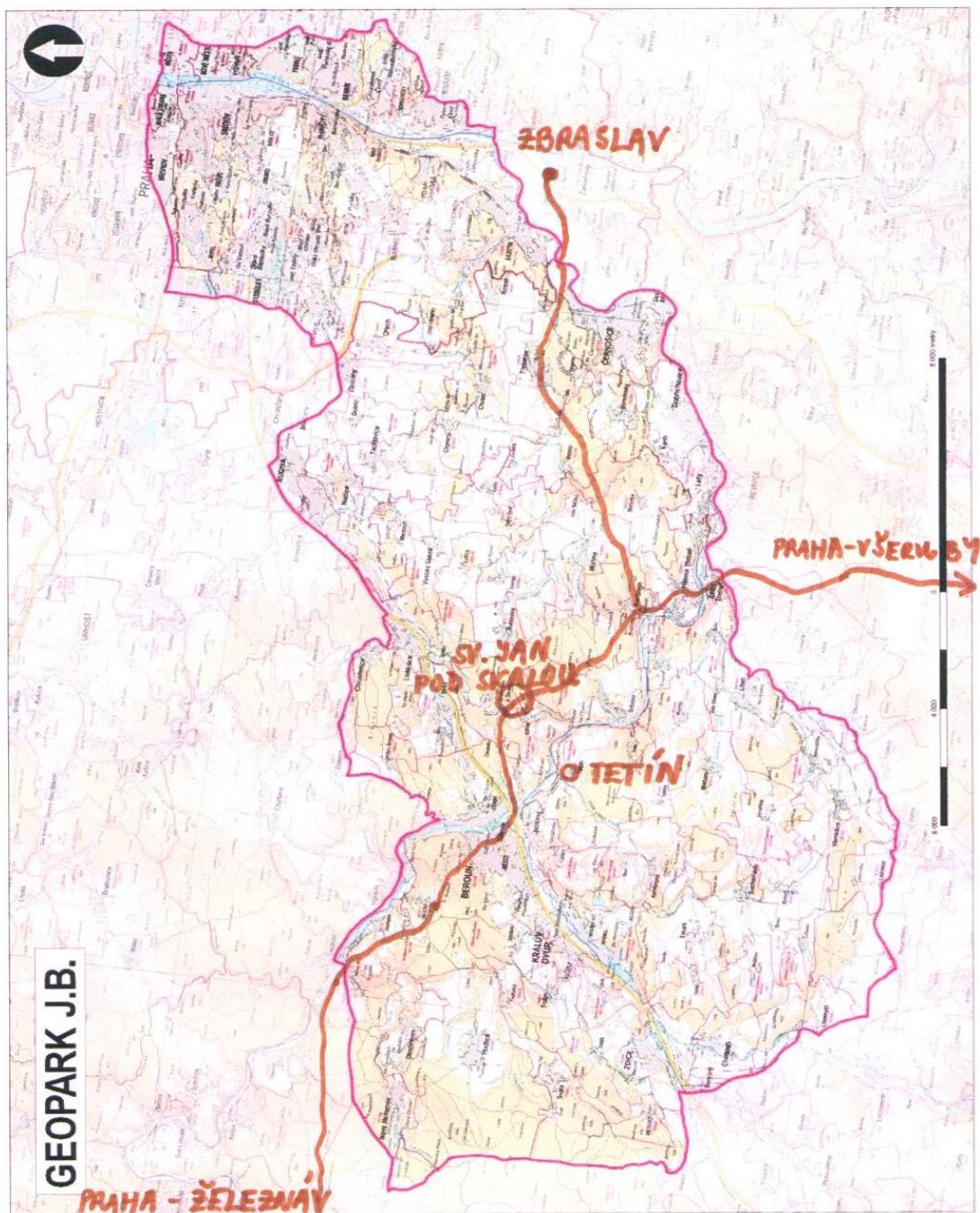
Agentura Koniklec o.s. (2013, online) blíže přibližuje osobnost francouzského inženýra Joachima Barranda /1799-1883/, autora prvních paleontologických nálezů, po kterém je celé území pojmenováno. Dále informují o tom, že na území se nachází také muzea, geologické expozice pod širým nebem, veřejně přístupné jeskyně, důlní skanzeny, geoexpozice a řada zajímavostí kulturně-geologické povahy. Upřesňují, že Barrandien je širší pojem a zahrnuje rozsáhlé území ve středních a jihozápadních Čechách. Dále uvádí, že na území centrálního Barrandienu se nachází šest charakteristických oblastí s vysokým výskytem významných geologických lokalit - jedná se o Ordovik, západní části pražské pánve – Rokycansko, Skryjsko–týřovické kambrium, Příbramsko-jinecké kambrium, Koněprusko, Silursko-devonské jádro /centrum Barrandienu/ a Velká Praha.

Obecně zeměpisná mapa České republiky

Obrázek 15: Mapa České republiky s vyznačením oblasti Geoparku Joachima Barranda (**červeně**)
Zdroj: vlastní zpracování s využitím mapy oblasti, Barrandien [online], 2014 a obecně zeměpisné mapy ČR z
webové stránky zemepis.com [online], 2015

Podle Pondělíčka (2014:116) by hranice geoparku měly být jasné a viditelné vzhledem k morfologii či geologii území, které je v terénu pochopitelné i laikovi; v oblasti Geoparku Joachima Barranda se jedná o vymezení silursko-devonského vápence. Autor vysvětluje, že Geopark má tradici ve značné geologické prozkoumanosti území a současně i v navazujícím bádání, které rozvíjejí Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Česká geologická služba, Agentura ochrany přírody a další instituce.

Obrázek 16: Mapa Geoparku Joachima Barranda s vyznačením poutních míst Sv.Jan pod Skalou a Tetín a Svatojakubské trasy v ČR, trasa Praha – Všeruby a Praha - Železná

Zdroj: Vlastní zpracování s využitím mapy oblasti, Barrandien [online], 2014 a map z Ultraia, [online], 2014.

5.2 Lokality spojené s poutnictvím a jejich využití v cestovním ruchu

5.2.1 Vymezení lokalit spojených s poutnictvím v destinaci Geoparku Joachima Barranda

Arcibiskupství pražské (2008) uvádí, že Kardinál Miloslav Vlk, arcibiskup pražský, vydal dne 25. 4. 2008 rozhodnutí č. j. 1364/2008, kterým vyhlásil hlavní poutní místa pražské arcidiecéze sakrální památky uvedené v Tabulce 4. Dále ustanovil v souladu s ustanovením kánon 1230 CIC¹¹ jako poutní místa Arcidiecéze pražské místa a kostely v níže uvedené Tabulce 4:

HLAVNÍ POUTNÍ MÍSTA PRAŽSKÉ ARCIDIECÉZE	POUTNÍ MÍSTA PRAŽSKÉ ARCIDIECÉZE
Katedrála sv. Víta, Václava a Vojtěcha	Kostel sv. Prokopa - Sázava-Černé Budy
Kostel Panny Marie Vítězné a sv. Antonína Paduánského (Pražské Jezulátko)	Kostel sv. Ludmily - Tetín
Bazilika Nanebevzetí Panny Marie – Svatá Hora u Příbrami	Kostel sv. Kateřiny Alexandrijské - Tetín
Kostel Nanebevzetí Panny Marie – Stará Boleslav	Kostel sv. Jana Nepomuckého - Tetín
Kostel sv. Václava – Stará Boleslav	Kostel sv. Anny – Sudějov
Kostel Narození Páně (Loreta)	Bazilika Nanebevzetí Panny Marie – Praha-Strahov
	Kostel Navštívení P. Marie – Petrovice u Rakovníka
	Kostel Narození sv. Jana Křtitele – Svatý Jan pod Skalou
	Kostel sv. Matouše – Hrádek
	Kostel sv. Petra a Pavla – Budeč
	Kostel sv. Klementa – Levý Hradec

Tabulka 4: Hlavní poutní místa pražské arcidiecéze a ostatní poutní místa pražské arcidiecéze

Zdroj: vlastní zpracování s využitím údajů Arcibiskupství pražské [online], 2008

¹¹ Kodex kanonického práva

Na základě prostudování mapy navrhovaného území Geoparku Joachima Barranda uvedené výše na Obrázku 16 a předchozích rešerší literatury, týkající se poutních míst na území ČR, byla vymezena konkrétní místa spjatá s poutnictvím v dané lokalitě – v Tabulce 4 označena **modrým písmem**.

Podle Lupače (2015) z Agentury Koniklec nejsou v Praze dosud hranice Geoparku Joachima Barranda definitivně stanoveny a současný stav k únoru 2015 je založen na kandidátské nominaci. Z navrhovaných hranic Geoparku Joachima Barranda dle Obrázku 16 lze určit, že na území se nachází také další pražské sakrální památky spjaté s poutnictvím, které jsou zahrnuty do následující Tabulky 5:

Benediktinský klášter Emauzy - Nové Město
Filiální kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Karla Velikého na Karlově -Vinohrady
Místo svržení sv. Jana Nepomuckého do Vltavy – Karlův most
Filiální kostel Panny Marie Vítězné - Malá Strana
Opatský a farní kostel Nanebevzetí Panny Marie, filiální kostel sv. Rocha - Strahov
Kapitulní a farní kostel sv. Petra a Pavla - Vyšehrad
Poutní kaple Panny Marie na hradbách - Vyšehrad
Farní kostel sv. Mikuláše - Malá Strana
Farní kostel sv. Ignáce - Nové Město
Konventní a farní kostel sv. Štěpána - Nové Město

Tabulka 5: Pražské sakrální památky na území Geoparku Joachima Barranda

Zdroj: vlastní zpracování podle mapy území Geoparku Joachima Barranda, Barrandien [online], 2014

Z analýzy výše uvedené mapy na Obrázku 16, Tabulky 4 a Tabulky 5 vyplývá, že na území Geoparku Joachima Barranda se nachází v Praze 10 sakrálních míst spjatých s poutnictvím, kromě pražských sakrálních památek jsou to oblasti Svatý Jan pod Skalou a Tetín, která jsou v lokalitě nejvýznamnější. Ze studia již zmiňovaných pramenů - Atlasu cestovního ruchu České republiky (2006) a mapy v knize Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století podle konání poutě během kalendářního roku (2012) bylo zjištěno, že žádná z dalších sakrálních památek, nacházejících se v lokalitě, nedosahovala většího významu.

Další část kapitoly se zabývá analýzou lokalit Svatý Jan Pod Skalou a Tetín, zaměří se na historické souvislosti spjaté s poutnictvím a současné využití těchto dvou poutních míst. Podle výsledků zjištěných z rešerší literatury a výsledků rozhovorů bude navrhnout konkrétní produkt, který se bude zabývat využití těchto míst v rámci inovace destinace a podpory religiózního cestovního ruchu v Geoparku Joachima Barranda.

5.2.1.1 Svatý Jan pod Skalou

Obrázek 17: Areál benediktinského kláštera a kostel Narození sv. Jana Křtitele ve Svatém Janě pod Skalou
Zdroj: Svatý Jan pod Skalou [online].

Svatý Jan pod Skalou je jedním z nejvyhledávanějších cílů návštěvníků berounského regionu. Dominantou údolí nacházejícího se v Národní přírodní rezervaci Karlštejn je charakteristická skalní stěna s mohutným křížem na vrcholu, pod kterou se nachází barokní komplex bývalého benediktýnského kláštera s kostelem **Narození sv. Jana Křtitele** /viz Obrázky 17, 18 a 19/.

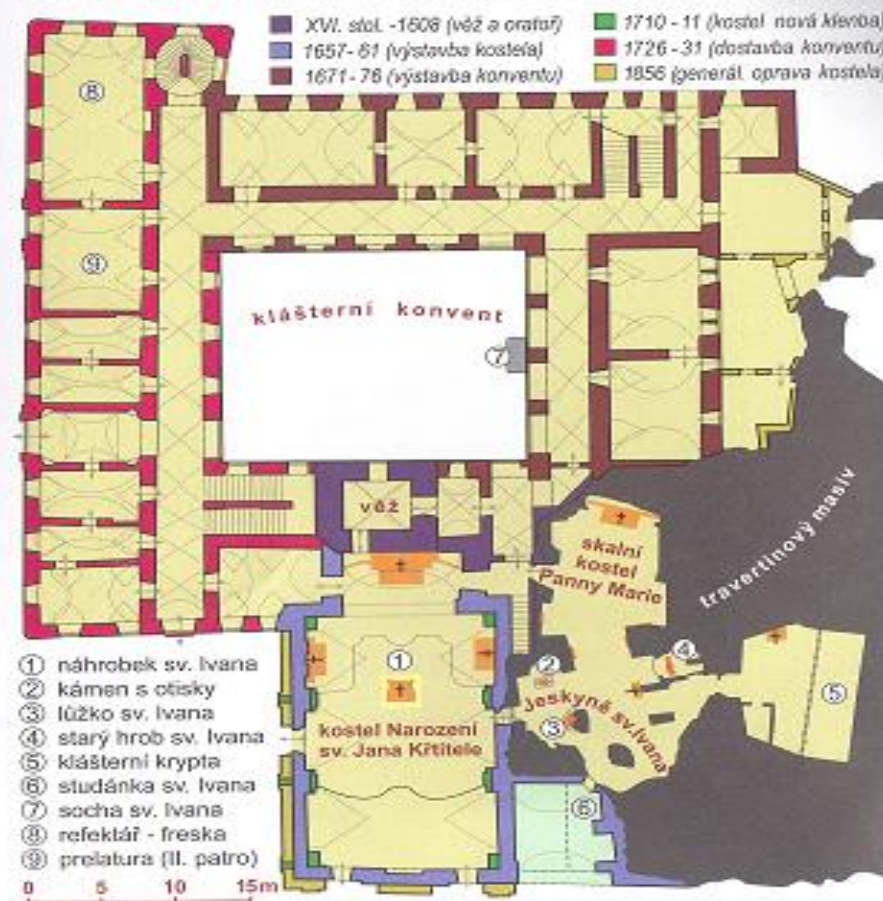
Jak zaznamenal ve své knize *Album svatoivanské* Ševčík ml. (2010:2), v 9. stol. přišel podle dochovaných legend z chorvatského území první křesťanský poustevník v Čechách – svatý Ivan a uchýlil se do travertinové jeskyně pod svatojánskou skálou. Sedimentace travertinu zde začíná podle Cílka (1998) asi před 6000 lety a končí na počátku našeho letopočtu. Roku 880, kdy má do jeskyně přijít poustevník Ivan, již existuje v obyvatelné formě. Ševčík ml. (2010:2) uvádí, že poustevník v jeskyni přebýval 42 let, živil se kořínky a mlékem ochočené laně, kterou postřelil na lovu český kníže Bořivoj – první křesťanský panovník země České, sídlící na nedalekém hradě Tetín, a tato raněná laň dovedla Bořivoje až k jeskyni svatého Ivana. Dále je uvedeno, že po Ivanově smrti nechal Bořivoj při jeskyni zbudovat kapli zasvěcenou **sv. Janu Křtíteli, Panně Marii a sv. Ivanovi**. O existenci poutníka svatého Ivana vedli podle autora historikové letité spory, avšak jeho existence nebyla nikdy přesvědčivě doložena ani vyvrácena.

Obrázek 18: Svatý Jan pod Skalou – pohled ze Svatojánské skalní stěny
Zdroj: archiv autorky, 2015

Půdorys komplexu svatojánského kláštera, kostela sv. Jana Křtitele a jeskyně sv. Ivana

Mapa s barevným vyznačením období výstavby jednotlivých částí komplexu. Na pláncu (1944) nejsou přístavby z 2. pol. 20. století, kdy v klášteře přibýly mnohé příčky. Při přestavbě na věznici byla zazděna některá okna a dveře. Kostel a jeskyně jsou zakresleny podle nejnovějšího přesného zaměření v r. 2006.

Obrázek 19: Půdorys komplexu svatojánského kláštera, kostela sv. Jana Křtitele a jeskyně sv. Ivana Zdroj: Svatý Jan pod Skalou: informační brožura o památkách a historii obce. III., 2010

Autor se podrobněji zabývá historií místa a legendě o svatém Ivanu a také podrobněji popisuje poutnictví v této oblasti. Kniha Jiřího Ševčíka ml. *Album svatoivanské* (2010) uvádí, že první velké procesí z Prahy bylo z iniciativy jezuitů vypraveno v roce 1594. Tato procesí se konala na svátek svatého Jana – 24. června. Podle autora, který zkoumal dobové zápisy, přicházela každoročně i četná procesí z Berouna, Tetína, Třebotova, Tuchlovic, Dobřichovic, Příbrami, Prahy a dokonce až z Plzně. Dále uvádí, že poutní místo Svatý Jan pod Skalou navštěvovali v den svátku svatého Jana také panovníci - císař Matyáš se svou chotí Annou, císař Ferdinand II., Ferdinand III, Ferdinand IV. A Leopold I. Dále vysvětluje, že o svatořečení svatého Ivana usiloval arcibiskup Bilenberk, avšak bezúspěšně – kult sv. Ivana byl v druhé polovině 17. století nahrazen kultem svatého Jana Nepomuckého.

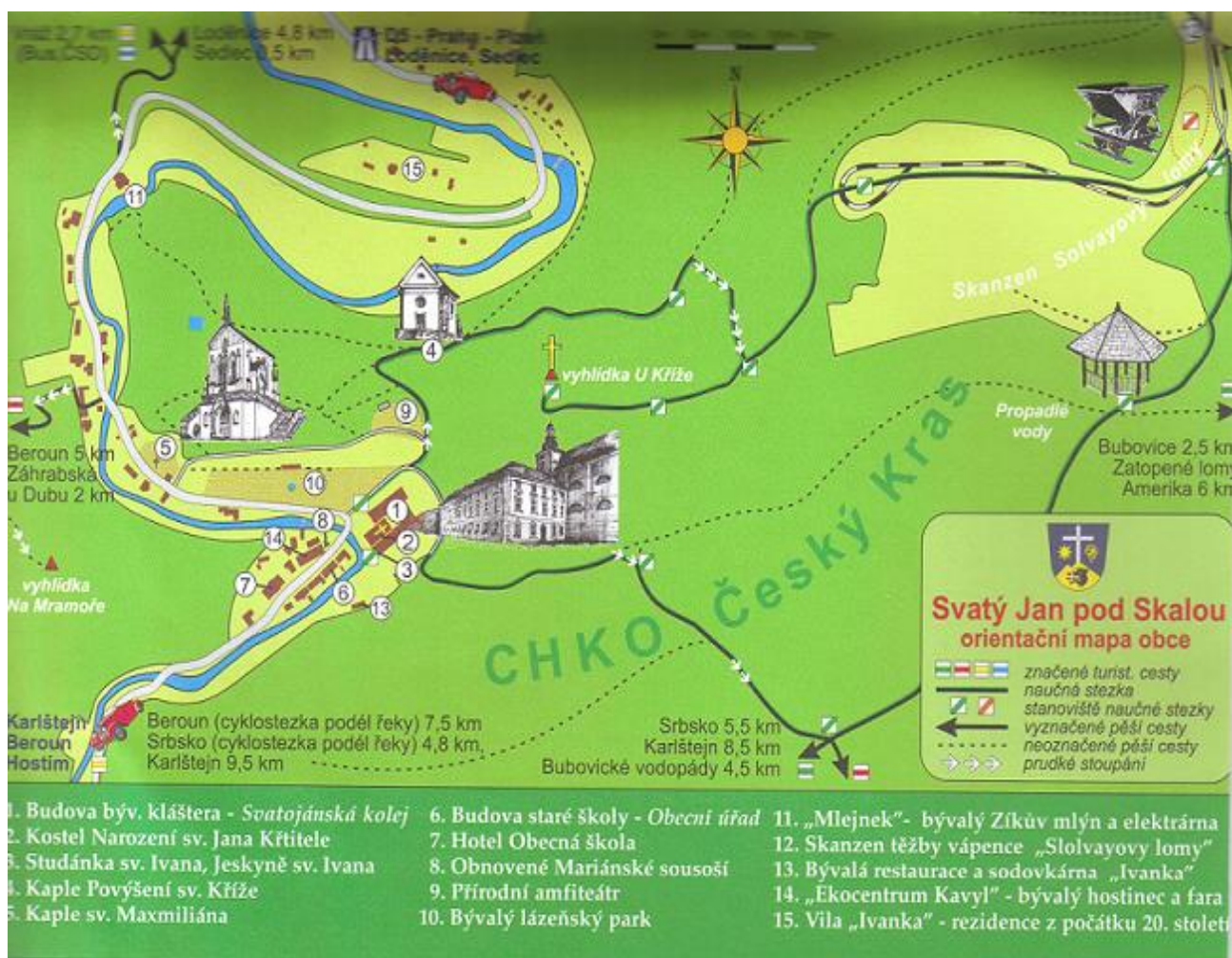
Avšak legendy o léčivých účincích vody z Ivanova pramene /viz Obrázek 20/ přilákaly podle autora na místo nemocné poutníky, kteří věřili v zázračné uzdravení, a jako poděkování svatému Ivanovi přinášeli na místo votivní obrázky. V roce 1904 byly ve Svatém Janě pod Skalou zřízeny lázně se „zázračnou vodou“ z Ivanova pramene. Dále vysvětluje, že tyto lázně zde byly až do roku 1913 a tato doba se považuje za dobu největšího rozkvětu obce. Ševčík ml. (2010:6) dodává, že voda má specifické složení a díky nepatrnému působení přírodní radioaktivity jí lze považovat za zdraví prospěšnou. Ve své knize pro dokreslení atmosféry Svatoivanských lázní uvádí následující citát z dobového lázeňského prospektu z roku 1904: „V lázních používá se vody tzv. Křišťálového pramene sv. Ivana, již lid odedávna připisuje léčivou moc a to ne neprávem, jak o tom svědčí i mnohé berly uzdravenými mrzáky tu zanechané a teprve před málo lety odstraněné. Chemickým rozbořem zjištěno, že voda jest výtečnou, absolutně čistou vodou alkalickou, se značným obsahem lithia, stronthia a baria. Léčí se tu s úspěchem chudokrevnost, dna, rheumatismus kloubový i svalový, katarhy zažívadel, nervové nemoci, nemoci ženské a jiné.“

Autor dále uvádí, že po zrušení kláštera v roce 1785 úcta lidu ke sv. Ivanovi značně poklesla. Popularita svatojanských poutí podle něj opět narostla v 19. století, kdy v době národního obrození ožily tradiční poutě a oslavy českých patronů sv. Václava a sv. Ivana. Autor také zmiňuje období 2. světové války, kdy v den svatoivanské pouti 25. 6. 1942 měla být obec Svatý Jan pod Skalou vypálena tak, jako Lidice a Ležáky, avšak příslušníci Gestapa nenalezli žádnou zbraň ani jiný důkaz, který by jim posloužil jako záminka k srovnání obce se zemí. Občané prý podle Ševčíka ml. věřili, že nad nimi i tentokrát sv. Ivan držel ochrannou ruku.

Obrázek 20: Svatý Jan pod Skalou - Ivanův pramen

Zdroj: archiv autorky, 2015

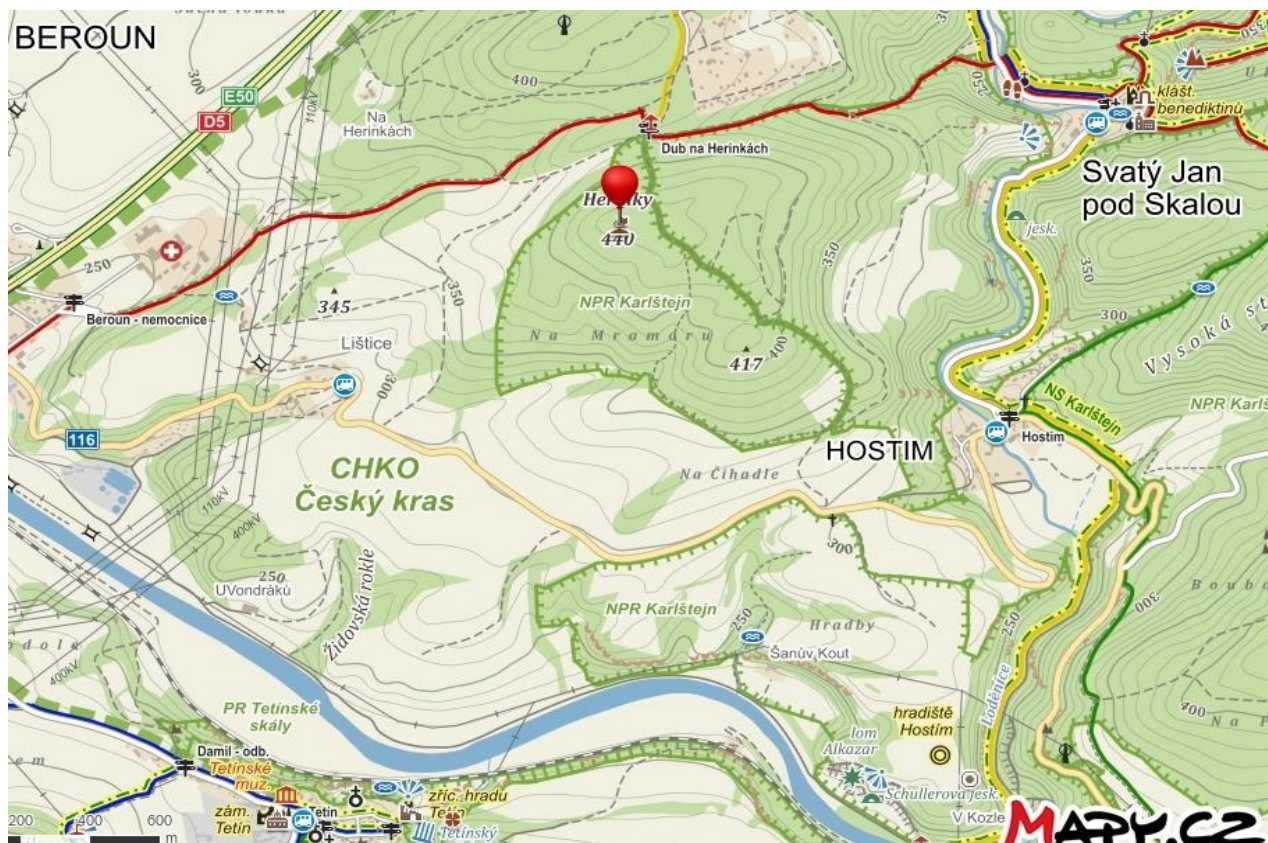

Obrázek 21: Orientační mapa obce Svatý Jan pod Skalou

Zdroj: Svatý Jan pod Skalou: informační brožura o památkách a historii obce. III., 2010

Na výše uvedeném Obrázku 21 se nachází souhrn památek a turistických cest v lokalitě Svatý Jan pod Skalou a jejím blízkém okolí.

V další své knize - *Záhrabská: historie osady* Ševčík ml. (2004:112) popisuje, jak o svatojánské pouti směřovala okolo památného dubu pod kopcem Herinky do Svatého Jana pod Skalou četná procesí z Prahy, Berouna, Hýskova, Plzně a od roku 1823 také procesí z Příbrami a Pičína. Konstatuje, že zde na poutním místě U Dubu znavení poutníci nalézali místo k odpočinku a občerstvení, a to byla příležitost pro různé obchodníky a kramáře, kteří zde pravidelně o svatojánských poutích rozbalovali své stánky a netrpělivě vyhlíželi unavené poutníky. Dodává, že tradice těchto poutí trvala až do poloviny 50. let dvacátého století. Obrázek 22 označuje místo Herinky, kde se poutní místo U Dubu nacházelo.

Obrázek 22: Stezka Vojty Náprstka s vyznačením místa Herinky (U Dubu).

Zdroj: Mapy.cz [online], 2015

Kromě barokního kostela sv. Jana Křtitele, renesančního skalního kostela Panny Marie, skalního kostela a jeskyně svatého Ivana a areálu benediktinského kláštera, který není přístupný návštěvníkům, se v obci Svatý Jan pod Skalou podle informací z webových stránek obce (2012) nachází ještě následující památky:

- **kaple Povýšení svatého Kříže** postavená v roce 1713 pravděpodobně podle návrhu Kryštofa Dienzenhofera s mramorovým sousoším sv. Jana Křtitele a poustevníka Ivana, které zde pod širým nebem nechal roku 1602 postavit maršál císaře Rudolfa II. Heřman Kryštof Russworm
- **neogotická kaple sv. Maxmiliána**, kterou nechal vystavět v roce 1849 tehdejší majitel svatojanského panství doktor Maxmilián Berger jako rodinnou hrobku
- **ranně barokní Mariánské sousoší sv. Marie, sv. Jana Křtitele a sv. Ivana** z roku 1731, které bylo po nevyhnutelných opravách slavnostně posvěceno v roce 2010 arcibiskupem pražským Dominikem Dukou

Z informační brožury obce Svatý Jan pod Skalou, jejímž autorem je Ševčík ml. (2010), se lze dozvědět i o činnosti občanského sdružení **Svatojánská společnost**, která vznikla v roce 2001 přeměnou ze Svatojánské nadace z roku 1991. Její logo se nachází na Obrázku 23.

Obrázek 23: logo Svatojánské společnosti.

Zdroj: Svatý Jan pod Skalou [online], 2014.

Hlavním posláním nadace je podle Ševčíka ml. (2010:42) od samého počátku snaha o obnovu památek v obci, dále také pořádání koncertů, výstav a v neposlední řadě zajišťování průvodcovské služby v kostele sv. Jana Křtitele. Autor uvádí, že v nadaci se angažují dobrovolníci a pomocí brigádnických prací a finančních prostředků od různých dárců probíhají opravy kulturních památek. Dále poukazuje na to, že k turistické atraktivitě místa přispělo i založení skanzenu Solvayovy lomy v bývalém lomu Paraple. Dodává, že obec získala dva významné tituly v každoroční celostátní soutěži Vesnice roku.

5.2.1.2 Tetín

Obrázek 24: Tetínské vyhlídky – pohled na řeku Berounku

Zdroj: archiv autorky, 2015

Jak uvádí historička Brajerová (2003) v článku Český dialog, počátky osídlení lokality jsou spjaty již s pobytem Keltů a Slovanů. Na Tetínsku /viz Obrázek 24/ se podle záznamů autorky nacházely tři hrady – dva knížecí a jeden přemyslovský. Upřesňuje, že první, i když historicky nedoložený, byl sídlem druhorozené dcery knížete Kroka pohanky kněžny Tetky z roku 712, s jejímž jménem je spojován název obce. Dále uvádí, že druhým knížecím hradem bylo hradiště o rozloze cca 10 ha, založené koncem 9. století knížetem Spytihněvem. Dodává, že přemyslovský hrad byl založen na počátku 14. století králem Václavem II. nebo jeho prvním držitelem Přemyslovcem Štěpánem z Tetína, avšak byl patrně zbořen Pražany při obléhání hradu Karlštejna v roce 1422 a do současné doby se zachovalo z hradu torzo jeho vstupní věže.

Dále vysvětluje, že Tetín je spjat s počátky křesťanství postavou přemyslovského knížete Bořivoje a jeho manželkou Ludmilou, matkou dvou českých knížat Spytihněva a Vratislava a vychovatelkou svých dvou vnuků Václava - budoucího vévody české země a knížete Boleslava. Dále uvádí, že kněžna Ludmila byla podle legendy 16. 9. 921 na Tetíně zavražděna vrahy Tunou a Gomonem, které najala její snacha Drahomíra, matka Václava. Dodává, že způsob jejího zavraždění, stejně tak jako původ jejich vrahů, je dosud předmětem historického bádání.

Každým rokem se v obci konají tetínské poutě, které hrají po staletí důležitou úlohu v rozvoji duchovního života. Brajerová (2003) podle dostupných pramenů tvrdí, že tyto poutě se začaly konat již krátce po zavraždění svaté Ludmily. Dodává, že tyto poutě přetrvaly s přestávkami za dob husitských válek, reforem Josefa II. a obou světových válek, celá staletí a zúčastňovali se jich tisíce věřících. Podle autorky měla obec do 18. století pět kostelů – kostel sv. Jana Nepomuckého, kostel svaté Kateřiny a kostel sv. Ludmily se dochovaly dodnes, avšak kostel sv. Michaela Archanděla a židovská synagoga se nedochovaly.

Podle informací Brajerové (2004) na webových stránkách obce Tetín se v obci nalézají následující kulturně-historické památky:

- původně románský **kostel sv. Jana Nepomuckého**, je považován za jeden z prvních křesťanských kostelů v Čechách
- **kostel sv. Kateřiny** ze 12. století
- **Kostel sv. Ludmily** ze 17. století
- **Votivní kříž** z konce 18. století, postaven benediktinským mnichem Vojtěchem Cassanovou, původně stál na tetínské návsi

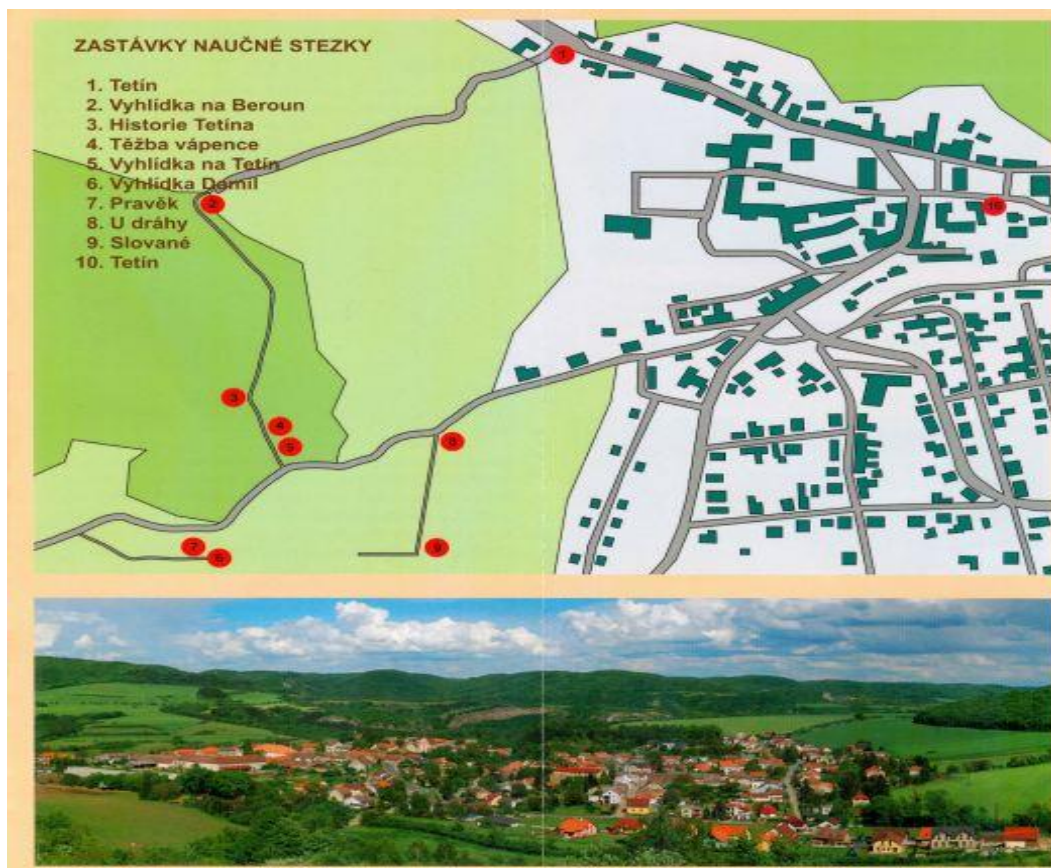
Dále se Brajerová (2003) zmiňuje o tetínském zámku z 18. století, na kterém jsou od roku 1998 hodiny hrající každou celou hodinu ve zvonkohře část znárodnělé písně Nad Berounkou pod Tetínem. Autorka doplňuje, že v zámku se setkávali přední představitelé kulturního, duchovního i politického života, např. J. Jungmann, J. Dobrovský, F. L. Čelakovský, K. Hašler, V. Vojáček a další. Poukazuje také na to, že na Tetíně psal svou Kroniku českou v letech 1527 – 1533 tehdejší děkan karlštejský Václav Hájek z Libočan. Ten, jak uvádí Ševčík ml. (2002:5) ve své knize *Album Svatoivanské*, ve své Kronice české podrobně popsal Ivanskou legendu a tím propojil dvě poutní místa Tetín a Svatý Jan pod Skalou. Autor dodává, že za dob totality docházel dvakrát týdně pěšky do Svatého Jana pod Skalou tetínský kněz Karel Dvorský, aby zde sloužil mše.

Cílem činnosti občanského sdružení **Sdružení svaté Ludmily na Tetíně o.s.** je, jak informuje Zvonek (2014) na webových stránkách Sdružení, organizování zájmové činnosti za účelem obnovy poutního místa Tetín, jeho rozvoje a údržby jeho historických památek. Dále podle uvedených informací zajišťuje a organizuje kulturní a společenské aktivity k oživení obce a jeho odkazu pro širokou veřejnost, návštěvníky a cestovní ruch v regionu. Logo Sdružení sv. Ludmily na Tetíně o.s. zobrazuje Obrázek 25.

Obrázek 25: logo Sdružení sv. Ludmily na Tetíně, o.s.
Zdroj: Sdružení sv. Ludmily na Tetíně [online], 2014.

Na níže uvedeném Obrázku 26 jsou uvedeny jednotlivé zastávky v rámci turistické stezky Tetínské vyhlídky.

Obrázek 26: Informační panel zastávek Tetínské vyhlídky

Zdroj: Tetín [online], 2014

5.2.1.3 Svatojakubská poutní cesta

Bím (1999) na webových stránkách poutnického webu Ultreia popisuje obě trasy svatojakubské cesty v Čechách následovně:

1/ Jižní větev svatojakubské trasy vede **Praha, Radotín - Karlštejn – Mníšek pod Brdy – Dobříš - Příbram – Rožmitál pod Třemšínem – Kasejovice – Nepomuk – Spálené Poříčí – Blovice - Klatovy – Vílov - Kdyně – hraniční přechod Všeruby/Eschlkam (přibližně 200 km)** a dále pokračuje na Regensburg.

2/ Severní větev svatojakubské trasy vede **Praha, Zbraslav – Karlštejn – Beroun – Nižbor – Zvíkovec – Chlum – Bujesily – Kozojedy – Kralovice – Plasy – Mrtník – Horní Bříza – Ledce – Chotíkov – Újezd nade Mží – Plešnice – Pňovany – Vranov – Stříbro – Kladruby - Prostiboř – Vidice – Hostouň – Bělá nad Radbuzou – hraniční přechod Železná /238 km/** a dále pokračuje na Norimberk.

Obě tyto trasy vedou přes nově vznikající Geopark Joachima Barranda. Z výše uvedeného výčtu je patrné, že trasa vede společně z Prahy na Karlštejn, kde se krátce poté rozděluje, jak je zřejmé z Obrázku 16. Z rešerší informací na poutnických webových stránkách plyne, že svatojakubská poutní cesta je v ČR využívána především jednotlivci či malými skupinkami poutníků než organizovanou formou. Ohledně dalších informací se autorka obrátila na odborníky v rámci nestandardizovaných rozhovorů v kapitole 6.2.

6. Průběh šetření a jeho výsledky

6.1 Dotazníkové šetření

6.1.1 Cíl dotazníkového šetření

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak vnímají obyvatelé České republiky poutní cestovní ruch, jakým způsobem vnímají jeho marketingovou propagaci a zda je tato forma cestovního ruchu pro ně zajímavá. Sledováno bylo také to, zda respondenti upřednostňují zájezd organizovaný cestovní kanceláří či jestli spíše převládá tendence individuální návštěvy poutního místa. Jedna z otázek se zaměřila na jmenování konkrétních poutních míst, které respondenti navštívili. Jelikož z předchozí rešerše literatury byla upřesněna dvě poutní místa v lokalitě Geoparku Joachima Barranda, a to Svatý Jan pod Skalou a Tetín, respondenti odpovídali na otázky zaměřené na tato dvě místa – zda už je někdy navštívili a při jaké příležitosti, a dále se otázky týkaly poutnického cestovního ruchu v těchto dvou lokalitách. Dílčím cílem bylo zjištění, zda respondenti znají pojem geopark.

6.1.2 Cílová skupina

Záměrem dotazníkového šetření bylo obsáhnout co nejširší cílovou skupinu, jelikož poutní cestovní ruch se dotýká všech obyvatel České republiky bez ohledu na věk, úroveň vzdělání, ekonomický status nebo lokalitu, ve které žijí. Důležité bylo zahrnutí věřících i nevěřících osob. Zcela záměrně nebyly dotazníky šířené v kostelech, jelikož výsledky by mohly být zkreslené. Autorka předpokládala, že věřící mají o poutním cestovním ruchu dostatek informací či vědí, kde je nalézt, avšak záměrem šetření bylo zahrnout širokou skupinu obyvatel.

6.1.3 Metoda šetření a sběr dat

Výzkumnou metodou byla zvolena metoda dotazníkového šetření v především v elektronické, ale i tištěné podobě. Obě formy dotazníku jsou obsahově shodné a zahrnují 23 otázek. Online dotazník byl vytvořen a umístěn na portálu VyplnTo.cz a rozšiřován také prostřednictvím sociální sítě Facebook, též na facebookovém profilu Geoparku Joachima Barranda. Dotazník je přiložen v *Příloze 1*.

Dotazníkové šetření formou tištěného dotazníku a přímé dotazování v lokalitě se neukázalo jako vhodné – většina oslovených nebyla ochotna na dotazy na místě odpovídat. Pravděpodobné vysvětlení malého zájmu může být to, že návštěvníci jsou na výletě a nechtějí být obtěžováni. Získaný počet respondentů 12.

Stejně tak dopadl i pokus o žádost vyplnění dotazníků v návštěvnickém centru zámku Dobříš. K vyplnění dotazníků se nechalo přesvědčit pouhý zlomek dotázaných, a z těch několika málo vyplněných dotazníků byla přibližně polovina neplatná. Odpovědi nedávaly smysl, bylo vidět, že jsou vyplněné bez rozmyslu, logiky a návaznosti, dokonce některé obsahovaly i vulgárnosti. Z této skutečnosti vyplývá, že návštěvník potřebuje k vyplnění relevantních odpovědí klid a čas. Získaný počet respondentů 17.

Internetový dotazník byl vytvořen a umístěn na portálu vypln.to.cz, dále rozšiřován prostřednictvím sociální sítě Facebook i na profilu Facebook Geoparku Joachima Barranda. Záměr uvést dotazník i na webových stránkách spojených s církevním cestovním ruchem nebyl úspěšný. Tato aktivita buď nebyla podporována, anebo byl nabídnut prostor formou placené propagace. Sběr proběhl během února a března 2015. Získaný počet respondentů 105. Celkový počet respondentů je tedy **134**.

6.1.4 Výsledky dotazníkového šetření

V této části jsou stručně vystihnuty výsledky dotazníkového šetření. Úplné výsledky a grafy jsou uvedeny na konci práce v *Příloze 2*. Ze socio-demografického hlediska lze uvést, že dvě třetiny dotazovaných jsou ženy, převažoval věk do 25 let a téměř tři čtvrtiny jsou pracující. Velmi zajímavá byla otázka víry respondentů – jako věřící se označilo 61% a za nevěřící 39%. Vzhledem k tomu, že se řadíme k jednomu z nejateističtějších států, bylo toto zjištění překvapivé. Zajímavým údajem také bylo místo bydliště – 85% dotazovaných bydlí buď ve Středočeském kraji mimo bývalý okres Beroun, v Praze či v bývalém okrese Beroun, lze se tedy domnívat, že destinaci velmi dobře znají a pravidelně ji navštěvují. Zbývajících 15% respondentů nám tedy v tomto případě nemůže pokrýt zbývajících oblast České republiky. Z toho vyplývá, že **vybraný vzorek respondentů není dostatečně reprezentativní**.

Dalšími otázkami bylo zjištěno, že akce spjaté s poutnictvím mají převážně individuální charakter a nejčastějšími zdroji informací jsou média /TV, rozhlas a tisk/, nicméně i tyto výsledky lze považovat za indikativní, jelikož vzorek respondentů nezahrnuje obyvatele z různých oblastí ČR. **Hypotézu č. 1 a hypotézu č. 2 proto nelze v rámci této práce ověřit.** Jednalo se o tyto hypotézy:

Hypotéza č. 1: Poutní cestovní ruch je atraktivní jak pro věřící, tak i nevěřící návštěvníky Svatého Jana pod Skalou a Tetína.

Hypotéza č.2: Marketingová propagace poutního cestovního ruchu v ČR je nedostatečná.

Navazující otázky již byly formulovány tak, aby bylo možné zjistit vztah návštěvníků vybraných dvou lokalit – Svatého Jana pod Skalou a Tetína – k účasti na poutním cestovním ruchu a následně ověřit následující hypotézy:

Hypotéza č.3: Pro návštěvníky lokality Svatý Jan pod Skalou je nabídka tradic spojených s poutnictvím dostatečná.

Hypotéza č.4: Pro návštěvníky lokality Tetín je nabídka tradic spojených s poutnictvím dostatečná

Nejprve bylo nutné vůbec zjistit, zda respondenti dané místo navštívili. Svatý Jan pod Skalou navštívilo pouhých 39% dotazovaných, a to především v rámci pěší turistiky, ale také kvůli návštěvě sakrální památky. Pouze 11% respondentů se zúčastnilo Svatojánské pouti. Obec Tetín navštívilo pouhých 17% respondentů a to v rámci pěší turistiky či z jiných důvodů. Počet respondentů, kteří navštívili Tetín v rámci poutě, je velmi malý. Z výsledků je patrné, že počet respondentů, kteří poutě v destinaci navštívili, je velmi nízký, a proto i vypovídací hodnota o spokojenosti těchto návštěvníků s programem akce je nízká. Většina z nich považovala program poutí za uspokojivý či spíše uspokojivý.

Tyto výsledky potvrzují obě výše uvedené hypotézy č. 3 a č. 4 a to, že **pro návštěvníky obou lokalit – Svatého Jana pod Skalou i Tetína je nabídka tradic spojená s poutnictvím dostatečná**, jelikož se jedná o marginální formu účasti na cestovním ruchu v rámci zkoumané lokality. Nicméně téměř polovina dotazovaných respondentů by více aktivit v rámci poutnického cestovního ruchu uvítala. Jako nejatraktivnější formu poutního cestovního ruchu uváděli respondenti putování mezi dvěma poutními místy a bohoslužbu v kostele spojenou s putováním či procesím.

6.2 Nestandardizované rozhovory

V návaznosti na výsledky dotazníkového výzkumu a pro získání podrobnější analýzy se autorka práce rozhodla oslovit několik odborníků působících přímo v lokalitě, aby zjistila, jaký je jejich názor na náboženský cestovní ruch v lokalitě, jaký v něm vidí potenciál a jaké případné překážky brání této formě cestovního ruchu v dalším rozvoji v destinaci. Pomocí nestandardizovaného rozhovoru byli osloveni – Jan Bím ze společnosti Ulteira, o.s. a Jiří Ševčík ml. ze Svatojánské společnosti.

Jan Bím je členem občanské společnosti Ulteira, o.s., která spravuje stejnojmenné webové stránky určené poutníkům /nejen/ do Santiaga de Compostella. Tyto stránky jsou v provozu od roku 2008 a jejich cílem je informační, materiální a organizační podpora poutníků. Tato společnost mimo jiné organizuje pravidelné pochody po české části svatojakubské cesty, která, jak již bylo zjištěno při obsahové analýze textů v rámci sekundárního výzkumu, vede i v destinaci Geoparku Joachima Barranda. Proto se autorka rozhodla oslovit pana Bíma, aby zjistila bližší informace o fenoménu poutnictví v této lokalitě. Hlavním cílem bylo zjistit, do jaké míry je tato poutní cesta v destinaci využívána, a jak je vnímána nabídka služeb poutníkům. Jelikož Svatojakubská poutní cesta vede přímo přes Svatý Jan pod Skalou, některé otázky byly zaměřeny přímo na nabídku služeb pro poutníky v této obci. Následuje shrnutí poznatků získaných v rozhovoru, přesný popis rozhovoru je zahrnut do *Přílohy 3*.

Jan Bím vnímá propagaci církevního cestovního ruchu z jeho pohledu jako dostatečnou. K dispozici nemá přesné statistiky, týkající se počtu poutníků Svatojakubské cesty, nicméně odhadovaný počet je podle něj přes tisíc českých poutníků ročně, a dále uvádí, že mírně narůstá počet poutníků z Polska a Německa, kteří putují přes české území po Svatojakubských cestách. Dále upřesňuje, že poutníci mají přehled o webových stránkách určených poutnickému cestovnímu ruchu a informace o poutích hledají cíleně tam či na blogu jednotlivých poutníků. Poutníci na Svatojakubské cestě se podle něj nejčastěji potýkají s problémem nedostatku levného ubytování na jednu noc, kromě Španělska a částečně i Francie. Stravovací a ubytovací služby pro poutníky v obci Svatý Jan pod Skalou hodnotí kladně v rámci sezóny, nicméně mimo sezónu, podle něj, nabídka pro poutníky chybí.

Jiří Ševčík ml. je zakladatelem neziskové společnosti Svatojánská společnost a také autor literatury využití v teoretické části této práce: *Album Svatoivanské* (2002), *Záhabská: historie osady* (2004) a informační brožury *Svatý Jan pod Skalou* (2010). Hlavním cílem bylo oslovit odborníka, který se zabývá návštěvností lokality, a z jeho názorů zjistit, do jaké míry se poutní cestovní ruch podílí na návštěvnosti v lokalitě obce Svátý Jan pod Skalou, a zda je nabídka služeb cestovního ruchu v lokalitě dostatečná nejen pro poutníky, ale i pro ostatní návštěvníky obce. Následuje shrnutí poznatků získaných v rozhovoru, přesný popis rozhovoru je zahrnut do *Přílohy 3*.

Jiří Ševčík ml. shledává propagaci církevního cestovního ruchu vzhledem k malému procentu aktivních křesťanů jako odpovídající, nicméně samotné vnímání církevních památek veřejností vidí jako slabinu naší společnosti. Podle jeho názoru byl po roce 1989 zaznamenán nárůst poutníků ve společnosti, nicméně v současnosti počet poutníků ubývá a pravý smysl poutí je moderním světem většinově vytlačován. Dále uvádí, že v obci Svátý Jan pod Skalou chybí dokonalejší turistické zázemí, nicméně alespoň ubytovací kapacity pro větší skupiny poutníků v obci existují a jsou dostatečné.

6.2.1 Závěry rozhovorů

Ze zjištěných závěrů vyplývá, že není možné vzhledem k neexistujícím statistikám přesně určit, jestli počet poutníků v České republice roste, nicméně poutní cestovní ruch se dá stále považovat za výklenkový cestovní ruch. Obec Svátý Jan pod Skalou reflektuje poptávku po ubytovacích kapacitách pro větší skupiny poutníků, nicméně některé ze základních služeb pro turisty stále chybí – např. turistické informační centrum, prodejna suvenýrů, sociální zázemí apod.

7. Současné využití poutních tradic v destinaci

Další kapitola se podrobněji věnuje současnému využití poutních tradic v lokalitách Svatý Jan pod Skalou a Tetín. Analyzuje tedy nabídku pro návštěvníky, kteří se rozhodnou tyto obce navštívit za účelem poutního cestovního ruchu, především odkazuje na poutě, které se v uvedených destinacích každoročně konají, a jejich podobu.

7.1 Svatý Jan pod Skalou

Pouť ke svatému Janu Křtiteli se koná zpravidla poslední víkend v červnu. Poutní tradice byla znovu obnovena v roce 1994 a od té doby se koná každoročně, jak uvádí Jiří Ševčík st. v časopisu vydávaném obcí s názvem Svatojánek. Pro účely této práce byla prostudována čísla tohoto občasníku od roku 1994 do roku 2014 s bližším zaměřením na data o svatojánské pouti. Tyto články pravidelně zpracovává pro časopis Svatojánek Jiří Ševčík st. Tradiční program pouti bývá podle Ševčíka ml. téměř vždy stejný: v sobotu se odehrává zábavný bohatý program na návsi pro děti i pro dospělé - večerní country kapela v přírodním amfiteátru s opékáním buřtů, koncerty v kostele, koncert dechové hudby či zápas v kopané. Obrázek 27 zobrazuje pozvánku na Svatojánskou poutní slavnost z časopisu Svatojánek z roku 1998.

Návštěvnost dosahuje podle Ševčíka st. v období 1994 - 2014 okolo 250 – 300 návštěvníků, v roce 2003 to bylo dokonce okolo 400 návštěvníků. Rekordním byl rok 1997, kdy svatojánskou pouť navštívilo podle autora dokonce přes 500 návštěvníků. Dále uvádí, že v roce 2001 vhodně doplnila svatojánskou pouť výstava dobových pohlednic obce v kapli sv. Maxmiliána. Doplnuje, že v neděli dopoledne se koná bohoslužba /v dřívějších letech se konaly i dvě/, která je navštěvována i poutníky z Berouna a okolí, a dříve dokonce přicházeli na bohoslužbu poutníci z Příbrami a Dobříše. Tradice ranních mší pro vzdálené poutníky podle autora přetrvává z minulosti, kdy se konaly mše brzy ráno, aby se poutníci mohli včas navrátit domů. Dále doplňuje, že v minulosti, kdy o poutích Svatý Jan pod Skalou navštěvovalo až 5 000 poutníků, probíhaly církevní obřady již od soboty, a protože většina poutníků neměla kde nocovat, byl pro ně připraven program i během noci v kostele.

Autor dále uvádí, že v roce 2008 se dokonce konala večerní mše v úterý, tedy přímo na svátek svatého Jana Křtitele; tato mše se nesla ve slavnostním duchu, ale bohužel se jí zúčastnilo pouze něco přes šedesát věřících. Na přípravě poutí se podle Ševčíka st. aktivně podílí obyvatelé a hasičské i myslivecké sdružení ve formě různých prací za účelem úklidu obce a organizačních příprav na pouť.

Pouť ke sv. Ivanovi – každoroční svatoivanská pravoslavná pouť se koná buď týden před svatojanskou poutí anebo týden po ní, jak uvádí Ševčík st. (2006) v časopisu Svatojánek. Doplnuje, že účast poutníků je menší než u pouti ke svatému Janu Křtiteli. Dodává, že v roce 2006 navštívilo Svatoivanskou pouť s poutní mší v jeskyni sv. Ivana okolo 50 návštěvníků, což však znamenalo velký nárůst oproti předešlým letem.

Dále Ševčík st. (2014) v časopisu Svatojánek informuje o tom, že v roce 2014 se poprvé obec přihlásila do mezinárodní akce **Noc kostelů**. Dodává, že účast byla poměrně vysoká - okolo 80-100 návštěvníků, avšak mezi návštěvníky z řad obyvatelů obce se však objevil pouze jediný, a to i přesto, že součástí akce byla prohlídka jinak nepřístupné kostelní věže. Podle Ševčíka st. (2014) obec plánuje účast v této akci i v následujících letech.

Dnes začíná Svatojánská pouť

Tradiční kdysi slavných Svatojánských poutí se podarilo obnovit díky společnému úsilí obce, Svatojánské nadace a místní Římskokatolické farnosti. Jako každoročně, tak i o letošní poslední červnové sobotě, tedy dnes, se svatojánským úrodním ponese hlas dechovky a posluchači si zde mohou zapřát pěkne od podlahy s Berounskou sestkou. Večer si přijdou na své milovníci country muziky, když zde u přípravného tábora zahrají a zapřívají Brzdaři. Je pamatováno i na dobré pivo, víno či klobásu s křenem.

Neděle je ve Sv. Janu zasvěcena již tradičně církevním obřadům a na své si mohou přijít také milovníci svatojánských koncertů.

Poutní mše svatá mají začátek v 8 a 10 hodin, zatímco koncert Pěveckého sdružení pražských učitelek začíná v 15 hodin. Na oba dny svatojánské poutní slavnosti vás co nejrůzněji zveme.

Pouť bývala také U Dubu. Konání svatojánských poutí se traduje již od 16. století. Zejména pak v následujícím století byl Svatý Jan místem, kam přicházeli poutníci z daleka široka. Bývalo jich na tisíce. V paměti starších lidí je již vzpomínka na poválečná léta, kdy na pouť přicházely ještě stovky lidí a svatojánská návsi i přílehlé ulice byly obloženy pouťovými atrakcemi. Nebylo to však jediné místo, kde se pouť odehrávala. Dalším takovým

místem bylo prostranství na Záhrabské, kde se říká U Dubu. Zde opravdu stával starý památný dub symbolizující pevnost, nezdotčenost a sílu, o němž se říkalo, že pamatoval časy husitů. Poslechněme si, co o pouť na Záhrabské vypráví pan Petr Špička, který zde prožil své dětství.

"Zajdu-li do těchto míst (U Dubu), představím si tu zvláštní kolonu koňmí tlačených povozů naložených pouťovými atrakcemi, zvolna stoupající strmo nakloněnou po ní cestou od Berouna a Litčice. Pro nás děti vyrůstající v tavných lesních samotářích již samotné přípravy a rozestavování marigotek a atrakcí mezi stromy byly nezapomenutelným zážitkem. Malý řezákový kolotoč a střelnice s tou nejpestřejší ptehlidkou lákavých věcí byly objekty přímo z pohádek. Napětí a vzrušení při házení kroužků na "skvostné" ceny si v něm nezadal s pocity hráčů v Monte Carlu. Ochutnat turecký med, cukrovou vatu či jiné pamlsky v době, kdy potraviny byly ještě na příděl, bylo nepopsatelnou slast. Potom jednou pot odjela a již nikdy nepřišla. Prál bych dnešním dětem i těm co přijdou po nich, aby i ony mohly vyhlížet tu naši obyčejnou pouť a prožít ji s lidmi, kteří se rádi od srdce pobaví, s lidmi, pro něž je smích tím, co pro přírodu voda a slunce." (ps)

NOVÁ RESTAURACE Obecná škola nabízí posezení v příjemném prostředí a denně si zde můžete vybrat z široké nabídky zdejší kuchyně. Foto Archiv OÚ

Restaurace Obecná škola je zprovozněna

V životě každé obce se najdou události, které se zapisují do její historie. Někdy to bývají události smutné, jindy pak radostné a snad i takové, které dokáží život obce posunout v očí jejích návštěvníků, ale i místních obyvatel do zcela jiného, lepšího světa. Takovou událostí se ve Svatém Janě p. Skalou stalo otevření velmi pěkné restaurace v rekonstruované budově bývalé obecné školy. Restauraci vybudovala s nemalými náklady sama obec v rámci Programu obnovy vesnice, na jehož postupném naplňování se zde pracuje již 8 roků. Nová restaurace je

zatím nejnákladnější akcí za celou novodobou historii obce. Mýšlenka jejího vybudování již dnes dokazuje, že podobné zařízení ve Sv. Janě opravdu chybělo.

Slavnostní zprovoznění nové restaurace se konalo v pátek 29. května za účasti téměř všech obyvatel obce, správy Svatojánské nadace a představitelů firem, které se na rekonstrukci objektu podílely. Pozvání přijali také zástupci Ministerstva pro místní rozvoj, Okresního úřadu Beroun a několika starostové okolních obcí. Mrzí nás, že se tak pro Svatý Jan důležitá událost nezúčastnili žádní zástupci regionálního tisku.

Dovolte proto, abychom vás prostřednictvím naší Svatojánské stránky pozvali na návštěvu nové restaurace "Obecná škola". Je zde pro vás připraveno posezení vskutku v příjemném prostředí. Otevřeno je denně od 10 do 22 hodin a po celou tuto dobu si můžete vybrat (teplá jídla ze široké nabídky zdejší kuchyně. Kromě moravského vína, které zde mají pro návštěvníky připraveno, si milovníci zlatého moku mohou vychutnat výborné chlazené světlé, tezané či černé pivo.

PROGRAM SVATOJÁNSKÉ POUTNÍ SLAVNOSTI

SOBOTA: 13.30 - 17.00 zahraje na svatojánské návsi dechová hudba BEROUNSKÁ ŠESTKA
18.00 v přírodním amfiteátru pod kaplí sv. Kříže Country večer u tábora - k poslechu i tanci hrají a zpívají BRZDARI

NEDĚLE: 8.00 mše svatá
10.00 poutní mše svatá
15.00 koncert PĚVECKÉHO SDRUŽENÍ PRAŽSKÝCH UČITELEK

vše v kostele Narození sv. Jana Křtitele

Po oba dny budou pro veřejnost zpřístupněny Kaple sv. Maxmiliána na místním hřbitově a Kaple sv. Kříže pod svatojánskou skálou.

Občerstvení na Záhrabské Povídání o historii svatojánských hasičů

Také na Záhrabské, lesní osadě náležející ke Sv. Janu, vybudovala obec z bývalého domu požární zbrojnice spolu s novým obecním bytem provozovnu sezónního občerstvení. Ta dnes slouží k plné spokojenosti procházejících turistů, ale především samotných osadníků, kteří se tady zejména o víkendech

rádi scházejí. Možnost občerstvení uvítali i vráždí občané, neboť Záhrabské je pro mnohé z nich častým cílem jejich procházek.

Rekonstrukce léta nevyužívaného domu byla provedena v rámci Programu obnovy vesnice a ukazuje se jako velmi užitečná. Osadníci a chaťáci, kteří na Záhrabskou dojíždějí, byli dříve

povětšinou uzavřeni za ploty svých domů a chat a mnohdy se ani neznali.

Dnes je situace zcela jiná a lidé si pochvalují, že se mají kde sejit a pobovílit o svých problémech. Podobný účel by mělo plnit i nové budované rekreační hřiště, které si v obecním areálu na Záhrabské osadnici svépomocí budují.

(pokračování)
Počátkem šedesátých let oslavoval svatojánský požární sbor, jak se hasičské sboru tehdy říkalo, kulaté výročí svého založení. Bylo to spojeno se slavnostními projevy, významnými zasloužilých členů a se vzpomínáním na zeslé časy. Mladí členové sboru se však rozhodli, že překvapí své starší členy kulturní vložkou. Složili písničku, která trefně popisovala vybudování nové

požární zbrojnice. Jelikož je to píseň mezi staršími i mladšími dodnes populární, dochovala se ústním podáním a na dnešní svatojánské stránce se vyskytuje poprvé v tištěné podobě. Zpívá se na nápěv písně Když jsem já šel tou putimskou branou.

Dnes už hasičská zbrojnice patří minulosti. Obecní zastupitelstvo se rozhodlo přestavět ji na veřejné záchodky, které v obci tolik chyběly. (boš)

Hasičská hymna

Když jsem já šel od Hostima k Janu
viděl jsem tam starou hasičárnu
ze vrat auto koukalo
smutně na mně houkalo.
Málo místa je pro mně za vraty
v létě - zimě už ne mi na parý
at se na mně střikáčka
ve dne v noci nemožná.
Pokudže když Landa se mnou jezdí
vidím se i s hasičem ve zdi
moje bratry chvárné
nikdo je neopraví.
Slyšel to požární staří
jak se jejich autu špatně dař
na Ivanke pádili
dlouho se tam radili.
Pak už na nic dlouho nečekali
v Akci Zet hned do práce se dali
tak vyrostla zbrojnice
chloubou celé vesnice.

PROVOZOVNY NOVÉHO sezónního občerstvení se dočkali obyvatelé a návštěvníci osady Záhrabské. Foto Archiv OÚ

Oslavili jsme Den matek a dětský den

V pátek 15. května se v budově obecního úřadu konala oslava Dne matek, kterou se zúčastnila valná většina svatojánských žen. Příjemná atmosféra vládla po celou dobu setkání, které bylo obohaceno prohlídkou nové dokončené restaurace.

Její dobrou úroveň byli všichni mile překvapeni.

Krásný slunečný den přivítal více jak třicet dětí na letošním svatojánském dětském dni. Nejhezčí soutěže a hry byly doplněny malou střelnicí. Pro děti bylo kromě

fady pěkných cen připraveno i malé občerstvení s opékáním špekáčků. Po skončení oslavy si šla většina dětí ochutnat výbornou zmrzlinu do nové restaurace. Za pomoc při organizování malé akce děkujeme.

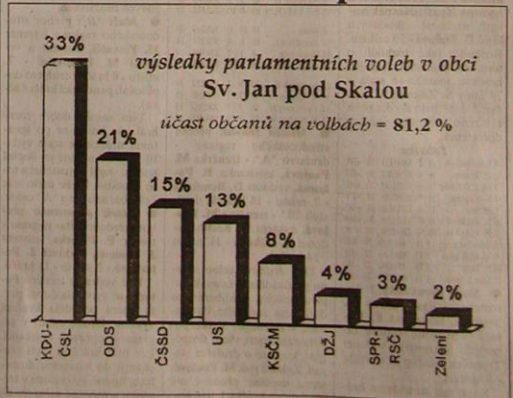
Svatojánská strana vyjde opět v sobotu 26. září

Letošní první koncert

Polský dětský pěvecký soubor Stehličky, který navštívil naši obec a představil se na velmi pěkném koncertu ve svatojánském kostele, byl prvním tělesem, které u nás v letošním roce vystupovalo.

Umění dětí z tohoto souboru už mohli ocenit posluchači v mnoha zemích světa a přednes jednotlivých skladeb byl skutečně dokonale. Dlouhotrvajícím potleskem to ocenili i svatojánská, když se s dětmi na závěr koncertu loučili.

Výsledky mimořádných parlamentních voleb ve Svatém Janě pod Skalou

Obrázek 27: Svatojánský zpravodaj Svatojánek s pozvánkou na Svatojánskou poutní slavnost

Zdroj: Svatojánek, 1998

Jak již bylo uvedeno v kapitole 4.2.1.3, přes oblast Geoparku Joachima Barranda vedou dvě trasy **svatojakubské poutní cesty do Santiaga de Compostela** - západočeská trasa Praha – Železná, která vede územím Geoparku Joachima Barranda z Prahy Zbraslavi přes Karlštejn, Nižbor a dále na Roztoky u Křivoklátu. Druhá uvedená cesta - Všerubská cesta vede z Prahy Zbraslavi přes Karlštejn dále na Mníšek pod Brdy. Tyto trasy jsou zakresleny na úvodním Obrázku 16. Jak uvádí Jan Bím (2015) v nestandardizovaném rozhovoru, přesné statistiky jednotlivých úseků vedeny nejsou, jelikož poutníci putují individuálně. Tato cesta vedoucí přes lokalitu Geoparku Joachima Barranda je využívána poutníky a nadále bude pracováno s faktem, že putování po poutních stezkách je sice spíše individuální záležitost, nicméně v rámci destinačního managementu by se nemělo zapomínat na zkvalitnění zázemí pro poutníky. Tím je myšleno např. vybudování levnější turistické ubytovny především pro přespání na jednu noc, tam kde chybí, které by poutníci využívali asi především při nepřízní počasí.

7.2 Tetín

Pouť ke svatému Janu Nepomuckému se v obci koná o víkendu nejbližšímu svátku svatého Jana Nepomuckého, který připadá na 16. května, jak uvádí Tetínský zpravodaj (2015), který vydává obecní úřad Tetín. Dále uvádí, že pro rok 2015 se plánují bohoslužby po oba dny spojené s charitativní akcí, a fotbalový zápas. Upřesňuje, že o víkendu nejbližšímu svátku svaté Ludmily, který připadá na 16. června, se koná **pouť ke svaté Ludmile**.

Za pokračování tradičních poutí lze považovat podle Brajerové (2003) celonárodní pouť ke svaté Ludmile, která byla uspořádána 19. 9. 1992 u příležitosti Desetiletí duchovní obnovy po rekonstrukci kostela sv. Ludmily. Počet návštěvníků této pouti se nepodařilo zjistit. Program pouti ke Svaté Ludmile, která se konala 20. září 2014, byl podle Zvonka (2014) z Občanského Sdružení sv. Ludmily na Tetíně pěší pouť z Berouna, poutní mše, prohlídka kostelů, divadlo pro děti, koncert, výstava fotografií a závěrečné požehnání s řeckokatolickými liturgiemi.

Zvonek (2014) dále informuje, že v květnu 2014 se konala mše pro poutníky putující z Křtin do Cách. Pro rok 2015 se podle časopisu Tetínský zpravodaj (2015) plánují bohoslužby na oba dva dny spojené s charitativní akcí, dále divadlo, tenisový turnaj a výstava Českého svazu zahrádkářů.

8. Návrh využití poutních míst v cestovním ruchu

Propagace poutního cestovního ruchu a náboženského cestovního ruchu celkově by měla být zaměřena na co nejširší cílovou skupinu. Samozřejmě primární cílovou skupinou budou stále věřící, nicméně je důležité pro tuto formu cestovního ruchu zaujmout i širší veřejnost. Hlavní motiv návštěvy daného sakrálního místa je různý – motivy věřících jsou motivy duchovní, ostatní se mohou zajímat o sakrální památku z důvodů architektonického řešení, kulturní hodnoty, historických souvislostí nebo třeba jen lokalitou prochází či projíždí do své cílové destinace, a při té příležitosti se rozhodnou míjenou sakrální památku navštívit. Souhrnem tedy lze uvést, že účastníci poutního cestovního ruchu v České republice jsou jak věřící, tak nevěřící obyvatelé ČR. Pro rozvoj poutního cestovního ruchu je nutná kooperace různých zainteresovaných subjektů – církví, správců sakrálních památek a organizací cestovního ruchu působících v destinaci.

8.1 Výsledný produkt religiózního cestovního ruchu

Z předchozího zjištění vysokého počtu sakrálních památek v Praze v rámci Geoparku Joachima Barranda a v návaznosti na koncepci, která hledá východisko, jak zvýšit návštěvnost kulturně-historických památek i mimo Prahu, je navržen produkt náboženského cestovního ruchu, který spojuje jednotlivé lokality v rámci destinace. Koncovými klienty mohou být návštěvníci ze zahraničí nebo lze nabídku koncipovat také pro farní či sborové zájezdy pro skupiny věřících z České republiky. Velký důraz musí být kladen na osobnost průvodce těchto skupin. Všeobecně vzato, průvodce náboženského cestovního ruchu nemusí být nutně věřící, nicméně měl by respektovat víru návštěvníků a měl by chovat úctu k sakrálním památkám. Určitě by měl dopřát účastníkům dostatek času, který chtějí strávit s Bohem¹² sami při svém rozjímání v sakrální památce. V rámci Geoparku Joachima Barranda se nabízí spojení geologického bohatství s přírodním a kulturně-historickým bohatstvím v lokalitě. Je nutné vnímat toto spojení v širším kontextu a nezaměřovat se úzce na pouhý zlomek toho, co je lokalita schopna nabídnout. V lokalitě se nachází množství naučných stezek, které vhodně informují návštěvníky o původu a složení hornin, specifické flóře a fauně, další stezky a informační tabule se v rámci nově vznikajícího Geoparku Joachima Barranda připravují.

¹² vztaženo na křesťanské náboženství vzhledem k povaze sakrálních objektů v lokalitě

Pro využití poutních míst v lokalitě Geoparku Joachima Barranda jsou ve výsledku rámcově navrženy dva typy produktů /organizovaných zájezdů do lokality/ – pro návštěvníky z ČR především v rámci farních či sborových zájezdů a pro návštěvníky ze zahraničí. Produkty jsou určeny pro CK a CA, zabývající se náboženským cestovním ruchem, stejně jako pro jednotlivé farnosti ČR, a také pro incomingové CK, které se mohou vzhledem k vysílající zemi návštěvníků potýkat s poptávkou náboženského cestovního ruchu – např. Itálie, Španělsko, Německo, Rakousko, Polsko. Všechny tyto výše uvedené subjekty se mohou stát potenciálními prostředníky pro následně navrhované produkty. Pouhá praktická zkušenost však může dokázat, jak velký zájem budou potenciální návštěvníci projevovat.

8.1.1 Návrh produktu pro návštěvníky z ČR

Jedná se o exkurzi po sakrálním, přírodním a geologickým bohatstvím Geoparku Joachima Barranda. Zde je nutné zdůraznit, že velmi důležitá je osobnost průvodce. Jeho výklad by měl zahrnovat kromě historických souvislostí také informace o přírodním a geologickém bohatství lokality Geoparku Joachima Barranda, a v neposlední řadě by měl také umět vysvětlit koncept geoparků. Jak již bylo předtím zmíněno, průvodce nemusí být nutně věřící, ale měl by nutně respektovat víru návštěvníků, znát historické souvislosti a měl by umět dopřát účastníkům tohoto zájezdu dostatečný čas k rozjímání v sakrální památce či na jiném sakrálním místě. Nejlepšími průvodci organizovaných skupin věřících z farností jsou jejich duchovní, kterým by měl být poskytnut dostatek informací vztahujících se také i k přírodnímu a geologickému bohatství lokality.

8.1.1.1. Návrh plakátu

POUTNÍ ZÁJEZD

OBLAST GEOPARKU JOACHIMA BARRANDA

Oblast Geoparku Joachima Barranda se může pochlubit nejen jedinečným přírodním bohatstvím, ale také množstvím kulturně-historických památek. Farnost X pořádá poutní zájezd dne **11. 10. 2015**

Program:

- dopoledne bohoslužba v kostele sv. Jana Nepomuckého v obci Svatý Jan pod Skalou, výstup na vyhlídku U kříže a výlet na Solvayovy lomy. Pro méně fyzicky zdatné pěší výlet ke kapli sv. Maxmiliána či ke kapli Povýšení sv. kříže
- společný oběd v restauraci Obecná škola
- dopoledne krátká společná modlitba v kostele sv. Kateřiny v obci Tetín, naučná stezka Tetín a Tetínské muzeum
- návrat

8.1.2 Návrh produktu pro návštěvníky z cizích zemí

Pro návštěvníky z cizích zemí lze připravit dvoudenní program. Vedoucí skupiny je jejich duchovní, který působí zároveň jako překladatel a v oblasti Geoparku Joachima Barranda je bude v cizím jazyce provázet odborný průvodce. První den věnují návštěvě sakrálních památek v Praze, které se nachází na území Geoparku Joachima Barranda /viz Tabulka 4/. Dopoledne navštíví Strahov, Malou Stranu a Karlův most a po obědě Nové Město, Vinohrady a Vyšehrad. Další den se vydají na výlet za kulturně-historickým, přírodním a geologickým bohatstvím Geoparku Joachima Barranda do oblasti Svatý Jan pod Skalou a Tetín. Nejprve je pro ně uspořádána bohoslužba v rodném jazyce v kostele sv. Jana Nepomuckého v obci Svatý Jan pod Skalou, kterou celebruje duchovní skupiny. Po obědě v restauraci Obecná škola se vydají do kostela sv. Kateřiny v obci Tetín, pokračují naučnou tetínskou stezkou a návštěvu zakončí v Tetínském muzeu. Pak se skupina vrací do Prahy nebo přenocuje v hotelu Obecná škola a následující den navštíví hrad Karlštejn při návratu do Prahy.

9. Shrnutí výsledků práce

Analytická část bakalářské práce se zabývala náboženským cestovním ruchem a jeho současným celosvětovým významem pro sektor cestovního ruchu. Zde byly analyzovány sekundární data na základě rešerší literatury a dalších dostupných zdrojů. Bylo zjištěno, že religiózní cestovní ruch v České republice je v současnosti podporován různými projekty, o které jeví zájem i nevěřící část obyvatel České republiky. Další podrobnější rozbor fenoménu poutnictví v ČR ukázal, že poutnické tradice jsou stále živé, poutníci si vyměňují své zkušenosti a informace prostřednictvím různých nábožensky orientovaných webů či poutavých přednášek z poutnických cest. Dále bylo zjištěno, že poutní cesty ožívají nejen při určitých organizovaných akcích spojených s putováním na konkrétní místa, ale také při individuálním putování jednotlivců a menších skupinek poutníků.

Z výsledků analýzy zdrojů vyplývá, že religiózní cestovní ruch není v České republice, ale i ve světovém měřítku, souhrně statisticky sledován. Češi se řadí mezi nejateističtější národy světa; s tím souvisí i skutečnost, že religióznímu cestovnímu ruchu se věnuje pouze malé množství cestovních kanceláří a agentur. Nicméně vzhledem k vysokému počtu sakrálních památek na našem území má Česká republika velký potenciál stát se oblíbenou destinací nábožensky orientovaného cestovního ruchu. Existují či existovaly projekty, které se religiózním cestovním ruchem zabývají např. Praha – destinace církevní turistiky, Magni – cesty s příběhem, Noc kostelů, Otevřené brány a další. Velkou příležitostí pro rozvoj poutního cestovního ruchu v sobě skrývají také stávající poutní stezky především Svatojakubská cesta či Cyrilometodějská poutní stezka, nově se otevírající Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje nebo Evropská poutní cesta Via Nova, které jsou založeny na spolupráci více zainteresovaných zemí.

Dále z analýzy vyplývá, že marketingová podpora náboženského cestovního ruchu má stále své rezervy. Tuto myšlenku by bylo zajisté vhodné dále rozvíjet a upřesnit pomocí názorů manažerů náboženského cestovního ruchu či s organizátory akcí zaměřených na náboženský cestovní ruch.

Z analýzy zdrojů dále vyplývá, že v České republice je mnoho poutních míst, která se těší velké návštěvnosti – např. Velehrad, Stará Boleslav, Svatá Hora u Příbrami, Hostýn či Žďár u Zelené Hory nad Sázavou. Tato návštěva poutního místa, účast na poutích a s nimi spojeném obřadu je realizována jak věřícími, tak také i nevěřícími návštěvníky, které láká především atraktivní místo s kulturně-historickou památkou, a také pořádání kulturních akcí pro širokou veřejnost.

Některá poutní místa se snaží vyjít vstříc i návštěvníkům ze zahraničí, přizpůsobují tomu nabídku na svých webových stránkách a nabízí např. také komentované prohlídky ve více jazycích či možnost bohoslužby sloužené duchovním, který skupinu doprovází. Některá poutní místa se snaží v rámci poptávky nabídnout svým návštěvníkům i ostatní služby jako např. ubytování, stravování, širokou nabídku suvenýru apod. I přesto některá poutní místa zůstávají tichá a ožívají pouze v rámci konkrétní poutě ke světcům, jemuž je sakrální stavba zasvěcena. Tato poutní místa se mohou od sebe navzájem inspirovat v nabídce atraktivního využití sakrální památky i pro širokou veřejnost v průběhu celého roku. Předpokladem zůstává, že nejvíce návštěvníků bude stále preferovat jarní, letní a brzké podzimní období, stejně tak, jako tomu bylo i při poutích konaných ve středověku, kdy byli poutníci odkázáni především na příznivé počasí a teplejší části roku.

Další část práce se v rámci případové studie věnuje lokalitě vznikajícího Geoparku Joachima Barranda a následné analýze poutních míst v této oblasti. Šetřením bylo zjištěno, že poutní místa většího významu, kromě sakrálních památek v pražské části Geoparku Joachima Barranda, jsou pouze dvě, a to Svatý Jan pod Skalou a Tetín. Následný rozbor historických údajů vztahující se k uvedeným lokalitám vedl ke zjištění, jaké poutnické tradice se zde v minulosti konaly, a co bylo příčinou jejich postupného úpadku. Mimo jiné bylo ověřeno, že stejně jako u ostatních poutních míst, zasadila těmto tradicím hlubokou ránu perzekuce věřících v bývalém komunistickém režimu.

Na základě teoretické a analytické části byly formulovány otázky dotazníkového šetření zaměřené především zájem respondentů o tuto formu cestovního ruchu, jejich znalosti o poutnictví a o dané lokalitě, a jejich motivy návštěvy obcí Svatý Jan pod Skalou a Tetín. Tímto primárním výzkumem bylo zjišťováno, zda je poutní cestovní ruch atraktivní pro věřící i nevěřící návštěvníky Svatého Jana pod Skalou a Tetína. Tuto hypotézu se nepodařilo potvrdit ani vyvrátit, jelikož výzkumný vzorek respondentů nebyl reprezentativní.

Další hypotéza se zaměřovala konkrétně na motivy návštěv návštěvníků obce Svätý Jan pod Skalou a Tetín. Bylo předpokládáno, že nejčastěji jsou tato místa navštěvována v rámci pěší turistiky a prohlídka některé ze sakrálních památek či účast na poutích v lokalitě je pouze doplňková záležitost při výletech respondentů či individuální putování poutníků na české části Svatojakubské cesty, která lokalitu protíná. Z následného šetření i z analýzy zdrojů vyplynulo, že nabídka tradic spjatých s poutnictvím v obou lokalitách je dostatečná. V rámci nestandardizovaných rozhovorů s odborníky bylo zjištěno, že přesná statistika putujících není známa, nicméně v rámci Svatojakubské cesty, která lokalitu Geoparku Joachima Barranda protíná, zde určitý počet poutníků prochází. Nabídka ubytování a stravování pro poutníky v určité míře existuje především v hlavní sezóně. Ovšem zázemí pro větší množství návštěvníků lokality není dostatečné. Zde je nutná kooperace všech zainteresovaných subjektů v návštěvnickém managementu, aby v lokalitě návštěvníkům nechybělo materiálně-technické zázemí. V návaznosti na tuto skutečnost byla podrobněji analyzována podoba a částečně i návštěvnost jednotlivých akcí spjatých s poutnictvím v lokalitě Svätý Jan pod Skalou a Tetín. Záměrem této konečné analýzy bylo vytvořit přehled, jak jsou tato poutní místa v rámci destinace Joachima Barranda využita. Na základě všech zjištěných skutečností byl navrhnout produkt poutnického cestovního ruchu, který by měl podpořit větší návštěvnost v lokalitě, s důrazem na vytiženosť lokality mimo konání hlavních poutí v destinaci.

10. Závěry a doporučení

Tato bakalářská práce se snažila podrobněji rozebrat marginální formu cestovního ruchu – náboženský cestovní ruch, podrobněji poutní cestovní ruch. Aby práce nebyla všeobecná, byla vybrána určitá destinace, jejíž tradice a historie poutních míst byla podrobněji analyzována ke konkrétnějším návrhům, které pomohou návštěvníkům Geoparku Joachima Barranda rozšířit nabídku v lokalitě. Po podrobnější rešerši literatury a zjištění, že tato poutní místa v lokalitě jsou pouze dvě, se práce dále zaměřila na konkrétní podobu akcí spjatých s poutnictvím. Lokalitou prochází dvě trasy Svatojakubské cesty. Následným bližším šetřením bylo zjištěno, že poutnictví na této stezce je spíše záležitostí individuální a také, že Svatý Jan pod Skalou i Tetín jsou navštěvována jak věřícími, tak nevěřícími a nelze v rámci náboženského ruchu tyto dvě skupiny nijak rozdělovat, ale naopak – akce spojené s poutnictvím zpřístupnit všem bez rozdílu víry.

Ačkoliv práce se podrobněji zaměřila na lokality Svatý Jan pod Skalou a Tetín v rámci poutního cestovního ruchu a s ním spjatých tradic, určitě by bylo vhodné zmapovat sakrální památky na celém území Geoparku Joachima Barranda a vytvořit jejich ucelený přehled. Nachází se zde totiž také množství sakrálních nemovitých památek a drobných sakrálních staveb - kostelů, kapliček, křížových cest, božích muk včetně židovských památek. Možná by bylo vhodné zahrnout poutní místa Joachima Barranda také do projektu Magni, poutní místa ve Středních Čechách.

Dalším postřehem je nutnost prohlubování spolupráce subjektů destinačního managementu, jejich vzájemná spolupráce v lokalitě, která se bude zahrnovat nejen propagací destinace a všech forem cestovního ruchu, ale také budou zainteresované subjekty /obce, podnikatelé, MAS, sdružení a neziskové organizace a další/ sledovat výzvy Regionálních operačních programů fondů EU k získání finančních prostředků pro obnovu nejen památek, ale také např. materiálně technické základny pro turisty, zařízení pro handicapované turisty, oprava a zlepšení infrastruktury, konkrétně silniční síť či turistických stezek apod.

CzechTourism podniká kroky a analyzuje současnou situaci v oblasti náboženského cestovního ruchu, jelikož mnoho odborníků si uvědomuje velký potenciál České republiky v této oblasti. V této souvislosti by určitě stálo za úvahu provést výzkum atraktivity religiózního cestovního ruchu pro obyvatele České republiky pro hlubší analýzu tohoto fenoménu a připravit návrh k zlepšení propagace sakrálních památek a náboženského cestovního ruchu vůbec.

Slovník použitých pojmů

Pout' – je podle Kučery (2012:5) cesta za účelem návštěvy místa s náboženským významem. Navštěvování posvátných míst tvoří podle autora součást všech světových náboženství a cílem takového putování byl vždy duchovní prožitek = procítění Boží přítomnosti, spatření svatého místa či předmětu. Dodává, že důvodem vykonání pouti může být pokání, prosba či poděkování za uzdravení, setkání se s komunitou věřících a společná cesta v procesí.

Poutní cesta - též poutní stezka, je podle Páskové a Zelenky (2012:434) je často po staletí využívaná tradiční cesta, vedoucí ke svatým či posvátným místům různých náboženství, jejíž délka může být až 20 tisíc km.

Poutní místo je podle Kučery (2012:7) místo, které se stalo cílem poutí a může mít velmi různou podobu, velikost a regionální význam. Poutě se podle autora mohou konat ke kříži, kapliče, do venkovského kostelíka, do městského nebo klášterního kostela, do poutního areálu či do honosné baziliky. Dodává, že i rozměrově malá stavba však může uchovávat předmět, za nímž přicházejí poutníci z širokého regionu, okolí i ciziny. Autor vysvětluje, že existují některá místa hojněji vyhledávaná, s tradicí společného směřování poutníků, která byla v průběhu času označena jako poutní; taková místa mají jednou či několikrát do roka stanovenou tzv. hlavní pout'. Kučera dodává, že poutním místem může být také místo zázračného uzdravení, zjevení či nálezu posvátného předmětu.

Procesí označuje Dancák (2005:21) jako slavnostní průvod, při kterém věřící společnou modlitbou velebí Boha nebo jej prosí o odvrácení všeho zlého. Hledíková (2010:285) vysvětluje, že pojem nebo jev středověkého procesí není zcela jednotný; samotný původ a zdroj toho, co se jako procesí označuje, má více pramenů. Podle autorky značí napodobování cesty posledních dnů Kristova života a také veřejné translace tělesných pozůstatků světců z místa původního pohřbu do kostela, k nimž v Orientu docházelo od 4., na západě od 8., u nás od 10. století. Vysvětluje, že k vnějšímu vybavení všech procesí patřil kříž a korouhve, jako symboly vítězství, a nošení relikviářů. Dále popisuje, že se při procesí zpívaly antifony, hymny a žalmy, jejichž sestava a počet se měnily v průběhu roku a podle významu svátku a účelu procesí. Dodává, že cílový kostel procesí se zřejmě určoval jednotlivě a byl od výchozího místa značně vzdálen, protože rubriky počítají s řadou kostelů, které procesí postupně mívají a na počtu jejichž patrona-světce určují zvláštní modlitby a zpěvy, které se konaly i v cílovém kostele a následoval návrat zpět do výchozího chrámu.

Religiózní cestovní ruch - též náboženský cestovní ruch definují Pásková a Zelenka (2012:488) v užším smyslu definovat jako cestování, jehož hlavním důvodem jsou náboženské obřady a poutě /poutní cestovní ruch/. Dodávají, že v širším smyslu je to forma cestovního ruchu, jejíž účastníci jsou motivováni návštěvami a prohlídkami religi0zních památek - kostelů, katedrál, hřbitovů, poutních míst aj.

Sakrální památky jsou podle Kesnera (2005:23) obecně stavby, které slouží k náboženským či rituálním úkonům. Doplňuje, že to mohou být movité i nemovité statky za podmínky, že jsou vysvěcené. Autor vysvětluje, že jestliže byla stavba v minulosti odsvěcena, ztrácí svoje posvátno a je řazena mezi profánní památky, i když tato památka však může být opět vysvěcena. Dodává, že existují i nemovité památky, kde je vysvěcena pouze část budovy. Mezi sakrální nemovité památky řadí kostely, kaple /filiální, farní, poutní, klášterní/ a drobné sakrální stavby /morové sloupy, boží muka, kříže, křížové cesty, malé kapličky, zvonice/. Dodává, že existují také sakrální movité památky, mezi které můžeme řadit např. svaté obrazy, mobiliáře v kostelech a chrámech, relikviáře, busty, ostatkové kříže, monstrance, kalichy, oltáře, mensy, roucha, zvony a vše, co bylo vysvěceno.

Seznam použitých symbolů a zkratek

CA	Cestovní agentura
CK	Cestovní kancelář
CNT	Czech National Trust
ČR	Česká republika
EEA	Ekonomická oblast Evropy
CHKO	Chráněná krajinná oblast
IOP	Integrovaný operační program
IROP	Integrovaný regionální operační program
MAS	Místní akční skupina
NPÚ	Národní památkový ústav
SROP	Společný regionální operační program
TIC	Turistické informační centrum
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UNWTO	Světová organizace cestovního ruchu
WRTA	Mezinárodní asociace náboženského cestovního ruchu

Seznam použité literatury

Knižní publikace

- [1] COLEMAN, Simon a John EADE. *Reframing pilgrimage: cultures in motion*. New York: Routledge, 2004, XII, 197 p. European Association of Social Anthropologists (Series). ISBN 04-153-0355-9
- [2] DANCÁK, František. *Náboženský turizmus*. Vyd.1. Prešov:Petra, 2005, 24 s. ISBN 80-8900765-1.
- [3] DROBNÁ, Daniela a Eva MORÁVKOVÁ. *Cestovní ruch: pro střední školy a pro veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004, 205 s. ISBN 80-716-8901-7.
- [4] DVOŘÁČEK, Petr a Ingrid HANZLÍKOVÁ. *60 poutních míst do kapsy*. Praha: Levné knihy KMa, c2004, 125 s. ISBN 80-730-9222-0.
- [5] GUTH JARKOVSKÝ, Jiří. *Turistika: turistický katechismus*. Vyd. 1. Praha: Baset, 2003, 187 s. ISBN 80-862-2399-X.
- [6] HAMPLOVÁ, Dana. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, 151 s. ISBN 978-80-246-2244-6.
- [7] HLEDÍKOVÁ, Zdeňka. *Svět české středověké církve*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2010, 504 s. Historické myšlení, sv. 49. ISBN 978-802-5701-867.
- [8] KESNER, Ladislav. *Marketing a management muzeí a památek*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 304 s. ISBN 80-247-1104-4.
- [9] KOKTAVÁ, Petra a Zdeňka PITRUNOVÁ. *Poutní místa a duchovní památky*. 1. vyd. Brno: CPress, 2013, 144 s. Kam v České republice (CPress). ISBN 978-80-264-0144-5.
- [10] KUČERA, Zdeněk, Jan D. BLÁHA, Silvie KUČEROVÁ, Martina HUPKOVÁ a Daniel REEVES. *Katolická poutní místa v Česku na počátku 21. století: podle konání poutě během kalendářního roku*. 1. vyd. Editor Zdeněk Kučera. V Praze: Nakladatelství P3K, 2012, 1 mapa. ISBN 978-80-87343-10-4.

- [11] MILOŠOVÁ, Darja, Jaroslav NEUŽIL, Martina PÁSKOVÁ, Michael PONDĚLÍČEK, Daniel SMUTEK a Jiří ŠTÝRSKÝ. *Modul průvodce ekoturismu a geoturismu*. Vyd. 1. Editor Darja Šmídová. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 158 s. ISBN 978-80-7435-330-7.
- [12] MÍKA, Zdeněk a Jan DIVIŠ. *Dějiny Prahy v datech*. Vyd. 2. Praha: Mladá fronta, 1999, 363 p. ISBN 80-204-0789-8.
- [13] MRÁZ, Bohumír. *Dějiny výtvarné kultury. 2.* 1. vyd. Praha: IDEA SERVIS, 1997, 209 s. ISBN 80-859-7013-9.
- [14] OHLER, Norbert. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Vyd. 1. V Praze: Vyšehrad, 2002, 229 s. Kulturní historie. ISBN 80-702-1510-0.
- [15] RAJ, Razaq a Nigel D MORPETH. *Religious tourism and pilgrimage festivals management: an international perspective*. Cambridge, MA: CABI Pub., 2007, VIII, 227 p. ISBN 978-1-84593-225-1.
- [16] ŠEVČÍK ml., Jiří. *Album svatoivanské*. 1. vyd. Praha: Nakl. Vyšehrad, 2002, 215 p. Historica. ISBN 80-702-1569-0.
- [17] ŠEVČÍK ml., Jiří. *Záhrabská: historie osady*. 1. vyd. Svatý Jan pod Skalou: Svatojánská společnost, 2004, 127 s. ISBN 80-239-5716-3.
- [18] TROUSIL, Michal a Veronika JAŠÍKOVÁ. *Úvod do tvorby odborných prací*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 154 s. ISBN 978-807-4353-802.
- [19] VYSTOUPIL, Jiří a Pavel FRANĚK. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2006, 157 s. ISBN 80-239-7256-1.
- [20] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Brožury

- [1] ŠEVČÍK, ml., Jiří. SVATOJÁNSKÁ SPOLEČNOST. *Svatý Jan pod Skalou: informační brožura o památkách a historii obce*. III. 2010.

Časopisy

[1] *Svatojánek – Svatojánský zpravodaj*. Obecní úřad Svatý Jan pod Skalou, 1998, červen 1998, 14 s.

[2] *Tetínský zpravodaj* [online]. Obecní úřad Tetín, 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.tetin.cz/e_download.php?file=data/editor/230cs_14.pdf&original=Tet%C3%ADnsk%C3%BD+zpravodaj+14.%C4%8D%C3%ADslo-+final.pdf

Prezentace

[1] MIKULA, Mojmir. CZECHTOURISM. *Náboženský cestovní ruch*. 2011

Internetové zdroje

[1] AGENTURA KONIKLEC o.s. *Barrandien, Geopark Joachima Barranda, O geoparku*. [online]. [cit. 3.12.2014]. Dostupné z: <http://www.barrandien.cz/geopark-joachima-barranda>

[2] ARCIBISKUPSTVÍ PRAŽSKÉ. *Poutní místa Arcidiecéze pražské* [online]. [cit. 13.3.2015]. Dostupné z: <http://www.apha.cz/poutni-mista-arcidieceze-prazske>

[3] BÍM, Jiří. *Ultreia, Trasy Svatojakubské cesty* [online]. [cit. 27.11.2014]. Dostupné z: http://www.ultreia.cz/svatojabuska_cesta/camino-santiago/trasy-v-cechach

[4] BRAJEROVÁ, Jana. *Český dialog, Za tajemstvím do Tetína*. [online]. [cit. 15.3.2015]. Dostupné z: <http://www.cesky-dialog.net/clanek/745-za-tajemstvím-do-tetina/>

[5] BURÁŇ, Ivo. *Svatý Hostýn, Život na Hostýně* [online]. [cit. 27.11.2014]. Dostupné z: http://www.hostyn.cz/_zivot.htm

[6] CAMMINI D'EUROPA. *Cammini*. [online]. [cit. 23.3.2015] Dostupné online z: <http://www.camminideuropa.eu/default.asp?s=115>

[7] CENTRÁLA CESTOVNÍHO RUCHU VÝCHODNÍ MORAVY. *Východní Morava, Otevřené brány* [online]. [cit. 27.11.2014]. Dostupné z: www.vychodni-morava.cz/otevrene-brany

[8] CENTRÁLA CESTOVNÍHO RUCHU VÝCHODNÍ MORAVY. *Východní Morava, Poutní stezky* [online]. [cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://www.vychodni-morava.cz/poutni-stezky/19788>

- [9] CÍLEK, Václav. Ivanova jeskyně ve Svatém Janu pod Skalou. *Geospeleos* [online]. roč. 1998 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.geospeleos.com/Lokality/Literatura/LiteraturaK/K023-IvanovaJeskyne.htm>
- [10] CK KUČERA ALEŠ [online]. [cit. 11.4.2015]. Dostupné z: http://www.ck-kucera.cz/?ukaz=1_uvodni_strana&IdMenu=1
- [11] ČESKÁ TELEVIZE. *Mizející místa domova* [online]. [cit. 28.11.2014]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267560605-mizejici-mista-domova/210562214000012-italove-na-svate-hore>
- [12] DAŇKOVÁ, Šárka. *Český rozhlas, Náboženství* [online]. [cit. 24.11.2014]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/388802
- [13] DVOŘÁKOVÁ, Alice. *Cestovní ruch, téma* [online]. [cit. 28.11.2014]. Dostupné z: http://www.cestovni-ruch.cz/results/zobraz_prispevek.php?id_prispevek=7395
- [14] EVROPSKÁ KULTURNÍ STEZKA SV. CYRILA A METODĚJE, z.s.p.o. [online]. [cit. 13.2.2015]. Dostupné z: <http://www.cyril-methodius.eu/>
- [15] FARNÍ CHARITA CHEB. *Poutní maraton* [online]. [cit. 7.4.2015]. Dostupné z: <http://www.marathon.farnostcheb.cz/>
- [16] GABRIEL, Petr. *Cyklopoutě, ČR 2015* [online]. [cit. 7.4.2015]. Dostupné z: <http://www.cyklopoute.cz/en-us/%C4%8Dr2015/plak%C3%A1t.aspx>
- [17] GREEN PILGRIMAGE NETWORK. *Resources* [online]. [cit. 26.1.2015]. Dostupné z: <http://greenpilgrimage.net/resources/pilgrim-numbers>
- [18] HELPTOUR. *Magni – cesty s příběhem, aktuality* [online]. [cit. 27.11.2014]. Dostupné z: www.helptour.cz/magni
- [19] HELPTOUR. *Magni – Sacred Czech, About us* [online]. [cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <https://www.sacredczech.com/en/>
- [20] HRUŠKOVÁ, Irena. *Desperado, Města a místa v Řecku, Delfy – zašlá sláva věštírny* [online]. [cit. 6.4.2015]. Dostupné z: <http://www.desperado.cz/delfy-zasla-slava-vestirny/>

- [21] KRČMA, Martin. *Poutní dny* [online].[cit. 7.4.2015]. Dostupné z: <http://www.poutnidny.cz/>
- [22] MAPS OF WORLD. *World places of pilgrimage map* [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://www.mapsofworld.com/thematic-maps/world-places-of-pilgrimage-map.htm>
- [23] MATICE VELEHRADSKÁ. *Poutní cesta Velehrad – Sv. Hostýn* [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: www.maticevelehradska.cz/dokument/Poutni-cesta-Velehrad-Sv-Hostyn-106
- [24] MAUDLIN, Laura. *Tourism Review, TR Zprávy* [online].[cit. 24.11.2014]. Dostupné z: <http://www.tourism-review.cz/nabozenska-turistika-vzkveta-news3083>
- [25] MĚSTSKÝ ÚŘAD MNÍŠKU POD BRDY. *Mníšek pod Brdy, Barokní areál Skalka* [online].[cit. 24.11.2014]. Dostupné z: <http://www.mnisek.cz/obcan/informacni-servis/skalka/>
- [26] MĚSTSKÝ ÚŘAD ŽDÁRU NAD SÁZAVOU. *Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře* [online].[cit. 11.4.2015]. Dostupné z: <http://www.zdarns.cz/cestovni-ruch/zelena-hora-pamatka-unesco/>
- [27] MINTEL INTERNATIONAL GROUP. *Market Research, Religious and Pilgrimage Tourism – International* [online].[cit. 26.11.2014]. Dostupné z: <http://www.marketresearch.com/Mintel-International-Group-Ltd-v614/Religious-Pilgrimage-Tourism-International-7086214/#abs>
- [28] MRÁČKOVÁ, Helena. *Zlínský kraj, V květnu se ve Zlínském kraji opět otevírají sakrální památky k prohlídkám s průvodci*. [online].[cit. 2.5.2015]. Dostupné z: <http://www.kr-zlinsky.cz/v-kvetnu-se-ve-zlinskem-kraji-opet-oteviraji-sakralni-pamatky-k-prohlidkam-s-pruvodci-aktuality-12260.html>
- [29] NOC KOSTELŮ [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://www.nockostelu.cz>
- [30] OBECNÍ ÚŘAD SVATÝ JAN POD SKALOU. *Svatý Jan pod Skalou, Turistika* [online].[cit. 15.3.2015]. Dostupné z: <http://www.svatyjan.cz/turistika/kulturni-pamatky/>
- [31] OBECNÍ ÚŘAD TETÍN. *Tetín, Informace o obci*. [online].[cit. 15.3.2015]. Dostupné z: <http://www.tetin.cz/informace-o-obci/historie/>

- [32] PIKNOVÁ, Barbora. Centrála cestovního ruchu Východní Moravy. *Mikroprojekt "Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje" – prodloužení* [online].[cit. 2.5.2015]. Dostupné z: <http://www.ccrvm.cz/mikroprojekt-%E2%80%9Evropska-kulturni-stezka-sv-cyrila-a-metodeje-prodlouzeni-trasy>
- [33] PILGRIM'S WELCOME OFFICE. *La Peregrinación a Santiago en 2014*. [online].[cit. 2.5.2015]. Dostupné z: <http://peregrinossantiago.es/eng/pilgrims-office/statistics/?anio=2014&mes=>
- [34] POUTNÍ KOSTEL SV. JANA NEPOMUCKÉHO NA ZELENÉ HOŘE. *Zelená hora, Novodobá historie* [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://www.zelena-hora.cz/cz/o-zelene-hore/chronologie-dejin-zelene-hory/novodoba-historie>
- [35] POUTNÍ MÍSTA V ČR. *Svatý Hostýn* [online].[cit. 11.4.2015]. Dostupné z: <http://www.poutnimistacr.cz/poutni-mista/svaty-hostyn.html>
- [36] ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST U KOSTELA NANEBEVZETÍ PANNY MARIE PŘÍBRAM. *Svatá Hora, Svata Hora v době komunismu* [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://svata-hora.cz/cz/225/svata-hora-v-dobe-komunismu>
- [37] ŘÍMSKOKATOLICKÁ FARNOST VELEHRAD. *Zahraniční pomoc* [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://www.farnostvelehrad.cz/dokument/Zahranicni-pomoc-109>
- [38] SILOVSKÝ, Vladimír a Martin GAŽI. *Via Nova – Evropská poutní cesta*. [online].[cit. 13.2.2015]. Dostupné z: http://www.poutnicesta-vianova.cz/o_projektu.php
- [39] SKACEL, Petr. *Czech National Trust, O Czech National Trust* [online].[cit. 7.4.2015]. Dostupné z: <http://www.czechnationaltrust.org/o-czech-national-trust/>
- [40] SPALDING, Julian. *The Guardian, The profile*. [online].[cit. 7.7.2015]. <http://www.theguardian.com/profile/julianspalding>
- [41] MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Strukturální fondy, Integrovaný regionální operační program* [online].[cit. 12.4.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Microsites/IROP/Uvodni-strana>

[42] TOUŠEK, Marek. *Hospodářské noviny, domácí zprávy* [online].[cit. 28.11.2014].
Dostupné z: http://ihned.cz/c3-18646480-000000_d-18646480-000000_d-18646480-dalsi-cesta-ke-zvyseni-navstevnosti-prahy

[43] OBECNÍ ÚŘAD A FARNOST VELEHRAD. *Velehrad, Dny lidí dobré vůle, Minulé ročníky* [online].[cit. 27.11.2014]. Dostupné z: <http://www.velehrad.eu/dny-lidi-dobre-vule/minule-rocniky>

[44] WORLD TOURISM ORGANIZATION UNWTO. *Press* [online].[cit. 24.11.2014].
Dostupné z: <http://media.unwto.org/press-release/2014-09-16/first-unwto-international-congress-tourism-and-pilgrimages-explores-link-be>

[45] WORLD TOURISM ORGANIZATION UNWTO. *Tourism Highlights 2014*.
[online].[cit. 6.4.2015]. Dostupné z:
http://dtxtg4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_highlights14_en.pdf

[46] WRIGHT J. Kevin. *World Religious Travel Association WRTA, Official blog*
[online].[cit. 24.11.2014]. Dostupné z: <http://worldreligioustravelassociation.blogspot.cz>

[47] ZEMĚPIS.COM. *Mapy ČR*. [online].[cit. 28.4.2015]. Dostupné z:
<http://www.zemepis.com/ozmcr.php>

[48] ZVONEK, Zdeněk. *Sdružení sv. Ludmily na Tetíně, Kontakty*. [online].[cit. 23.3.2015].
Dostupné z: http://ludmila-tetin.cz/?page_id=10

Seznam obrázků

Obrázek 1: Poutníci z Čech v Lurdách	15
Obrázek 2: Destinace náboženského cestovního ruchu v České republice	16
Obrázek 3: Mapa preference sakrálních památek během dovolené.....	18
Obrázek 4: Světová poutní místa.....	26
Obrázek 5: Mapa svatojakubské poutní stezky.....	32
Obrázek 6: Evropské poutní stezky – logo	33
Obrázek 7: Svatojakubské trasy v České republice.....	34

Obrázek 8: Evropská kulturní stezka sv. Cyrila a Metoděje – logo.....	34
Obrázek 9: Evropská poutní cesta Via Nova – logo.....	35
Obrázek 10: Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje	36
Obrázek 11: Svatá Hora u Příbrami	38
Obrázek 12: Bazilika Nanebevzetí Panny Marie v Hostýně.....	40
Obrázek 13: Kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou	41
Obrázek 14: Kostelík sv. Máří Magdalény a křížová cesta v areálu Skalka u Mníšku pod Brdy	42
Obrázek 15 : Mapa České republiky s vyznačením Geoparku Joachima Barranda.. Chyba! Záložka není definována.	
Obrázek 16: Mapa Geoparku Joachima Barranda s vyznačením poutních míst.....	45
Obrázek 17: Areál benediktýnského kláštera a kostel Narození sv. Jana Křtitele ve Svatém Janě pod Skalou	48
Obrázek 18: Svatý Jan pod Skalou – pohled ze Svatojánské skalní stěny.....	49
Obrázek 19: Půdorys komplexu svatojánské kláštera, kostela sv. Jana Křtitele a jeskyně sv. Ivana.....	50
Obrázek 20: Svatý Jan pod Skalou - Ivanův pramen.....	51
Obrázek 21: Orientační mapa obce Svatý Jan pod Skalou.....	52
Obrázek 22: Stezka Vojty Náprstka s vyznačením místa Herinky (U dubu).....	53
Obrázek 23: Logo Svatojánské společnosti.	54
Obrázek 24: Tetínské vyhlídky – pohled na řeku Berounku.....	55
Obrázek 25: Logo Sdružení sv. Ludmily na Tetíně, o.s	57
Obrázek 26: : Informační panel zastávek Tetínské vyhlídky.....	57
Obrázek 27: Svatojánský zpravodaj Svatojánek s pozvánkou na Svatojánskou poutní slavnost.....	66

Seznam tabulek

Tabulka 1: Shrnutí hypotéz, důvodů jejich stanovení a způsobů ověřování..... Chyba! Záložka není definována.	
Tabulka 2: Náhled různých autorů na náboženský cestovní ruch.....	14

Tabulka 3: Přehled nejnavštěvovanějších poutních míst světa	27
Tabulka 4: Hlavní poutní místa pražské arcidiecéze a ostatní poutní místa pražské arcidiecéze	46
Tabulka 5: Pražské sakrální památky na území Geoparku Joachima Barranda	47
Tabulka 6: Přehled výsledků socio – demografické části dotazníkového šetření	92
Tabulka 7: Atraktivita programu při poutích podle respondentů	97
Tabulka 8: Povědomí respondentů o pojmu geopark.....	98

Seznam grafů

Graf 1 : Příjezdový cestovní ruch podle motivu návštěvy	13
Graf 2: Zdroj informací o tématu poutní cestovní ruch	93
Graf 3: Poutní místa navštívená respondenty.....	94
Graf 4: Zdroj informací o organizovaném zájezdu či akci.....	94
Graf 5: Motiv návštěvy obce Svatý Jan pod Skalou.....	95
Graf 6: Motiv návštěvy obce Tetín	96

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník Poutní cestovní ruch

Příloha 2: Výsledky dotazníkového šetření

Příloha 3: Přesný opis nestandardizovaných rozhovorů

Příloha 4: Kopie zadání práce

Poutní cestovní ruch

Dobrý den,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění dotazníku, který se týká náboženského cestovního ruchu, konkrétněji poutního cestovního ruchu. Výsledky budou použity jako podklad pro moji bakalářskou práci. Dotazník je anonymní. Předem děkuji za pravdivé odpovědi a za Váš čas.

Označte, prosím, křížkem nejvhodnější odpovědi.

1/ Pohlaví:

- Muž
- žena

2/ Věk

- 15 - 25 let
- 26 - 40
- 41 - 60
- více než 61

3/ Nejvyšší dosažené vzdělání:

- základní
- vyučební list
- všeobecná / odborná maturita
- vyšší odborné vzdělání
- vysokoškolské vzdělání

4/ Status:

- pracující
- student
- důchodce
- nezaměstnaný

5/ Víra:

- věřící
- nevěřící

6/ Trvalé bydliště v ČR:

- bývalý okres Beroun
- Praha
- Středočeský kraj (mimo bývalý okres Beroun)
- jiné

7/ Setkal jste se již s pojmem poutní cestovní ruch:

- ano
- ne

8 / Jestliže ano, kde konkrétně?

- TV, rozhlas či tisk
- webové stránky poutního místa
- materiály či webové stránky cestovní kanceláře / cestovní agentury
- webové stránky zabývající se náboženským cestovním ruchem
- jiné

9/ Pokud ano, byl to zájezd či akce

- individuální
- organizovaná

10/ Zúčastnil/a jste se poutního turismu:

- ano
- ne

11/ Pokud ano, která poutní místa v ČR jste navštívil/a? (prosím uveďte).....

Zdroj: vlastní zpracování.

- 12/ V případě, že se jednalo o organizovaný zájezd či akci, jak jste se o zájezdu dozvěděli/a?
- při bohoslužbě
 - z webových stránek poutního místa
 - materiály či webové stránky cestovní kanceláře / cestovní agentury
 - webové stránky farnosti, která zájezd pořádala
 - na turistickém portálu
 - jinde
- 13/ Pokud ne, lákalo by Vás nějaká poutní místa navštívit?
- ano
 - ne
 - možná
- 14/ Navštívil/a jste někdy Svatý Jan pod Skalou?
- ano
 - ne
 - návštěvu plánuji v budoucnu
- 15/ Pokud navštívil/a, jaký byl motiv Vaší návštěvy?
- pěší turistika / v rámci naučné stezky Vojty Náprstka
 - Svatojanská pouť
 - návštěva sakrální památky – kostel sv. Jana Křtitele, kostela Panny Marie či kostel sv. Ivana
 - jiný poznávací výlet (Cementárenská šlápotá, Pochod Českým krasem, botanický výlet apod.)
 - při jiné příležitosti
- 16/ Navštívil/a jste někdy Tetín?
- ano
 - ne
 - návštěvu plánuji v budoucnu
- 17/ Pokud navštívil/a, jaký byl motiv Vaší návštěvy?
- pěší turistika / v rámci naučné stezky Tetínské vyhlídky
 - pouť ke sv. Janu Nepomuckému / pouť ke sv. Ludmile
 - návštěva sakrální památky - kostel sv. Ludmily, kostel sv. Kateríny nebo kostel sv. Jana Nepomuckého
 - při jiné příležitosti
- 18/ V případě, že jste navštívil některou z výše uvedených poutí, byl/a jste spokojen/a s programem akce?
- celkem ano
 - spíše ano
 - spíše ne
 - rozhodně ne
- 19/ Plánujete zúčastnit se poutí i příští rok?
- ano
 - ne
 - ještě nevím
- 20/ Uvítal/a byste více podobných aktivit v rámci poutnického cestovního ruchu?
- ano
 - ne
- 21/ Jaká forma poutnického cestovního ruchu se Vám jeví jako nejatraktivnější?
- putování mezi dvěma poutními místy
 - bohoslužba v kostele spojená s putováním, procesím
 - bohoslužba v kostele spojená s atraktivním programem uvnitř – mluvené slovo, koncerty apod.
 - bohoslužba v kostele, posezení a zábava s hudbou ve volném prostřanství
 - bohoslužba v kostele, posezení a zábava s hudbou ve volném prostřanství dětské zábavní atrakce
 - jiná forma zábavy (prosím uveďte).....
- 22/ Setkal/a jste se již někdy s pojmem geopark?
- ano
 - ne
- 23/ Jestliže ano, při jaké příležitosti? (prosím uveďte).....

Zdroj: vlastní zpracování.

Prvních pět otázek bylo zaměřeno na zjištění socio-demografických údajů respondentů. V důsledku šetření bylo zjištěno, že 66% dotázaných bylo ženského pohlaví a muži tvořili 34%. Nejvíce byla zastoupena věková kategorie 15 – 25 let (44%), dále věková kategorie 26 – 40 let (28%), následuje kategorie 41 – 60 let (21%) a nejméně respondentů přesahovalo věkovou hranici 61 let (7%). Co se týče nejvyššího dosaženého vzdělání, uvedla největší část dotázaných všeobecnou či odbornou maturitu (41%), další početnou skupinu tvořili vysokoškolsky vzdělaní respondenti (29%) a dále ostatní.

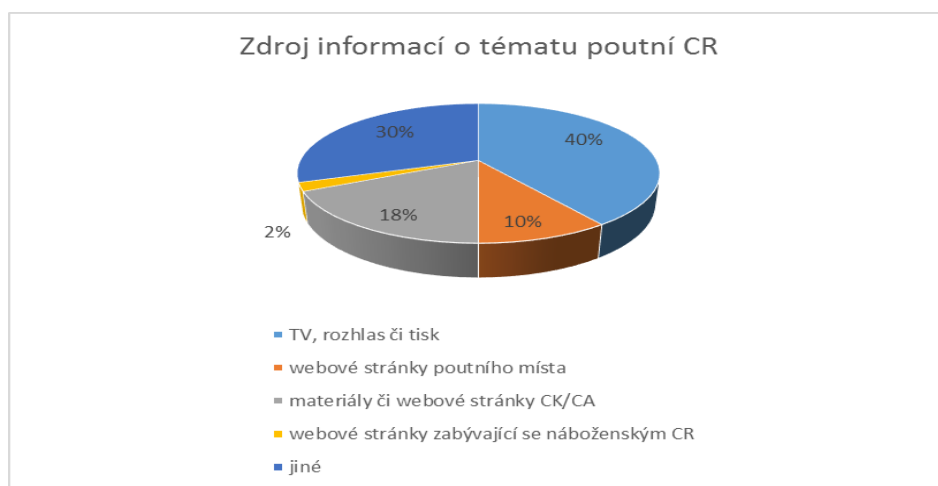
Většinu respondentů z hlediska ekonomického statusu tvořili pracující (71%), početnou skupinu tvořili také studenti (20%) a naopak menšinu nezaměstnaní a důchodci. Dalším z těchto socio-demografických údajů sledoval vztah respondentů k víře. Většina, 61% dotazovaných se překvapivě označilo za věřící a 39% za nevěřící. Poslední údaj z této demografické části dotazníkového šetření se týkal místa bydliště. Většina respondentů uvedla jako trvalé místo bydliště Středočeský kraj (63%), v oblasti bývalého okresu Beroun trvale bydlí 6% dotázaných respondentů, 16% z nich je z Prahy a 15% z jiných oblastí ČR. Záměrem bylo zahrnout respondenty z různých oblastí ČR, nicméně většina respondentů žije v Praze či Středočeském kraji, tedy blízko sledované lokality. Je tedy velmi pravděpodobné, že lokalitu již navštívili či plánují navštívit; jejich odpovědi jsou proto pro dotazníkové šetření přínosem. Nicméně jak již bylo uvedeno, v tomto případě nelze brát vzorek respondentů za dostatečně reprezentativní. Přesné výsledky jsou zachyceny v následující Tabulce 6.

otázka	odpověď	podíl v %
pohlaví	žena	66%
	muž	34%
věk	15 – 25 let	44 %
	26 – 40 let	28%
	41 – 60 let	21%
	Více než 61 let	7%
Nejvyšší dosažené vzdělání	základní	2%
	výuční list	16%
	všeobecná / odborná maturita	41%
	vyšší odborné vzdělání	12%
	vysokoškolské vzdělání	29%

status	pracující	71%
	student	20%
	důchodce	5%
	nezaměstnaný	4%
víra	věřící	61%
	nevěřící	39%
místo trvalého bydliště v ČR	Praha	16%
	Středočeský kraj (mimo bývalý okres Beroun)	63%
	bývalý okres Beroun	6%
	jiné	15%

Tabulka 6: Přehled výsledků socio – demografické části dotazníkového šetření
Zdroj: vlastní zpracování

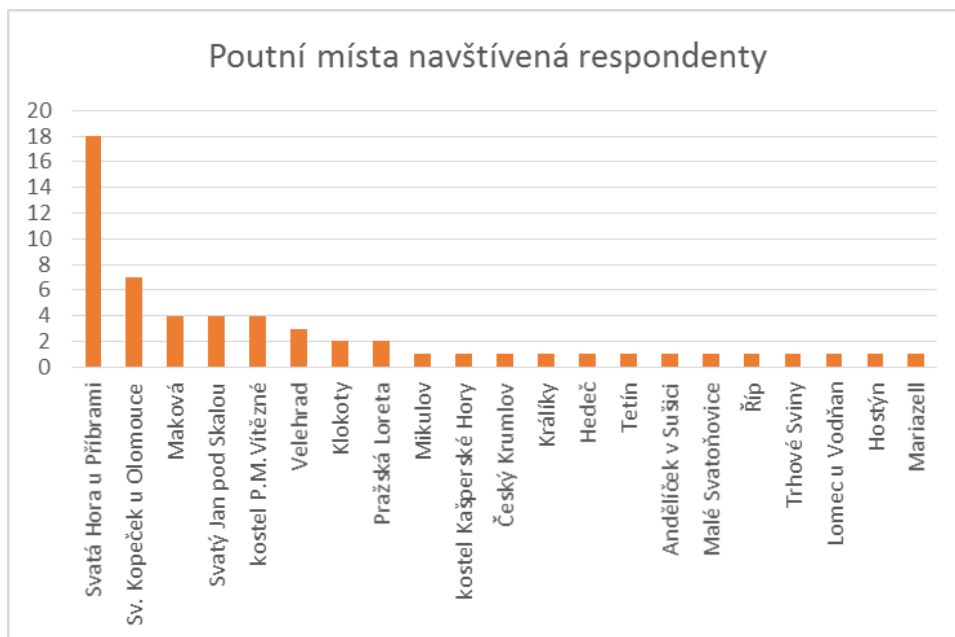
Velmi významnou otázkou dotazníkového šetření bylo, zda se respondenti již někdy setkali s pojmem poutní cestovní ruch. Většina respondentů (57%) se s tímto pojmem již setkala a 43% dotazovaných odpovědělo záporně. V návaznosti na tento dotaz následovala otázka, jakým konkrétním způsobem se o poutním cestovním ruchu respondenti dozvěděli v případě, že v předchozí otázce odpověděli kladně. Většina dotazovaných (40%) uvedla jako zdroj informací TV, rozhlas či tisk. Dalšími zdroji informací byly pro respondenty webové stránky poutního místa (10%), materiály či webové stránky cestovní kanceláře nebo cestovní agentury (18%), webové stránky zabývající se náboženským cestovním ruchem (2%) a 30% respondentů se o poutním cestovním ruchem dozvědělo jiným způsobem, jak je patrné z Grafu 2.

Graf 2: Zdroj informací o tématu poutní cestovní ruch

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázky se také týkaly respondentů, kteří odpověděli, že se s pojmem poutní cestovní ruch již setkali. Nejprve odpovídali dotazovaní na otázku, zda se jednalo o zájezd či akci organizovanou či individuální. 67% respondentů uvedlo, že se jednalo o individuální akci a zbývající třetina (33%) se setkala s pojmem cestovní ruch v souvislosti s organizovanou akcí. Na dotaz, zda oni sami byli účastníky poutního cestovního ruchu, odpovědělo kladně pouhých 28% dotázaných. Zbýlých 72% z dotazovaných respondentů uvedlo, že se poutního turismu sami nezúčastnili. Ti, kteří zodpověděli tuto otázku kladně, měli v dotazníku konkrétně uvést poutní místa v České republice, která navštívili. To shrnuje následující Graf 3. Zde respondenti uváděli různá místa v ČR spojená se sakrálními památkami. Tyto odpovědi ukázaly, že respondenti znají i méně známá poutní místa.

Graf 3: Poutní místa navštívená respondenty
Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka podrobněji rozváděla propagaci organizovaného zájezdu či akce na poutní místo. Konkrétně se zajímala o to, jak se respondenti o tomto zájezdu či akci dozvěděli. Z výsledků vyplývá, že dotazovaní zjistili tyto informace nejčastěji při bohoslužbě (24%) či z webových stránek poutního místa (16%), ale nejčastěji z jiných zdrojů (40%). Výsledky shrnuje níže uvedený Graf 4.

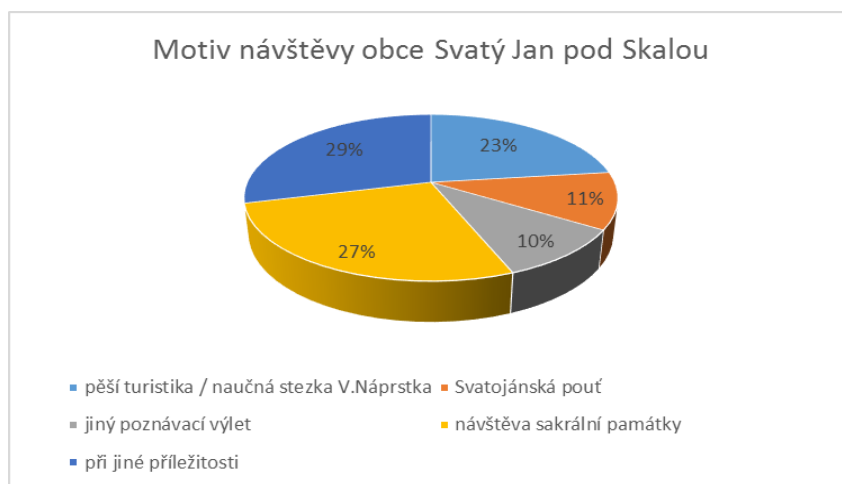

Graf 4: Zdroj informací o organizovaném zájezdu či akci
Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka navazovala na otázku, kdy respondenti odpovídali, zda se poutního turismu zúčastnili. Ti z nich, kteří odpověděli záporně, odpovídali na otázku, jestli by je lákalo nějaká poutní místa navštívit. Většina z respondentů (63%) odpovědělo kladně, 9% dotazovaných o návštěvu poutních míst nemá zájem vůbec a 28% respondentů bylo nerozhodnutých.

Navazující otázky již byly formulovány tak, aby bylo možné zjistit vztah návštěvníků vybraných dvou lokalit – Svatého Jana pod Skalou a Tetína – k účasti na poutním cestovním ruchu. Nejprve bylo nutné vůbec zjistit, zda respondenti dané místo navštívili.

Svatý Jan pod Skalou navštívilo celkem 39% dotazovaných, 49% dotazovaných odpovědělo záporně a 12% z nich plánuje návštěvu v budoucnu. Ti z respondentů, kteří odpověděli kladně, byli dále tázáni na to, při jaké příležitosti Svatý Jan pod Skalou navštívili. Zde již bylo na základě rešerší literatury o lokalitě a poutních tradicích definováno několik odpovědí, které byly vybrány jako nejčastější důvod návštěvy. Návštěvou sakrální památky je míněn kostel sv. Jana Křtitele, kostela Panny Marie či kostela sv. Ivana. Jiným poznávacím výletem je míněna akce Cementářenská šlápotá, Pochod Českým krasem, botanický výlet apod. Odpovědi respondentů jsou shrnuty do následujícího Grafu 5.

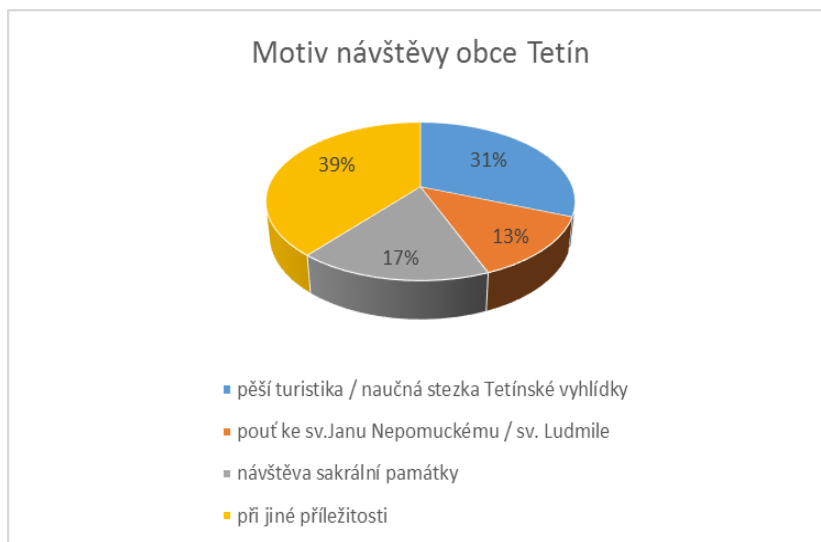

Graf 5: Motiv návštěvy obce Svatý Jan pod Skalou

Zdroj: vlastní zpracování

Navazující otázky se týkaly obce Tetín. Nejprve respondenti odpovídali na otázku, zda obec Tetín navštívili. Většina z nich (77%) obec Tetín dosud nenavštívila, pouhých 17% ano a dalších 6% plánuje návštěvu obce v budoucnu. Ti respondenti, kteří odpověděli na tuto otázku kladně, dále uváděli motiv návštěvy obce Tetín.

I zde, podobně jako v předešlých otázkách týkajících se konkrétně obce Svatý Jan pod Skalou, již bylo na základě rešerší literatury o lokalitě a poutních tradicích definováno několik odpovědí, které byly vybrány jako nejčastější důvod návštěvy. Návštěvou sakrální památky je míněn kostel sv. Ludmily, kostel sv. Kateřiny či kostel sv. Jana Nepomuckého. Odpovědi respondentů jsou shrnuty do následujícího Grafu 6.

Graf 6: Motiv návštěvy obce Tetín

Zdroj: vlastní zpracování

Na následující otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří se již nějaké z výše uvedených poutí zúčastnili. Cílem bylo zjistit, jestli byli s programem akce spokojeni. Většina respondentů (45%) byla s programem akce celkem spokojena a 33% z nich uvedlo, že bylo spíše spokojeno. Spíše nespokojeno bylo 11% respondentů a rozhodně nespokojeno bylo shodně 11% respondentů, kteří se poutě již někdy v minulosti zúčastnili. V návaznosti na tuto otázku byli respondenti tázáni, zda plánují zúčastnit se některé z výše uvedených poutí i příští rok. Pouhých 10% dotazovaných má zájem zúčastnit se některé pouti i příští rok. Dalších 45% respondentů účast neplánuje a 45% z nich ještě není rozhodnuta.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, zda by respondenti uvítali více podobných aktivit v rámci poutnického cestovního ruchu, zda by vlastně o tuto formu cestovního ruchu měli zájem. Necelá polovina respondentů (49%) by více aktivit v rámci poutnického cestovního ruchu uvítala. Ostatní dotazovaní (51%) o tuto formu cestovního ruchu zájem nemají. Dalším dílčím cílem bylo blíže specifikovat, jaká z nabízených variant formy poutnického cestovního ruchu se jeví respondentům jako nejatraktivnější.

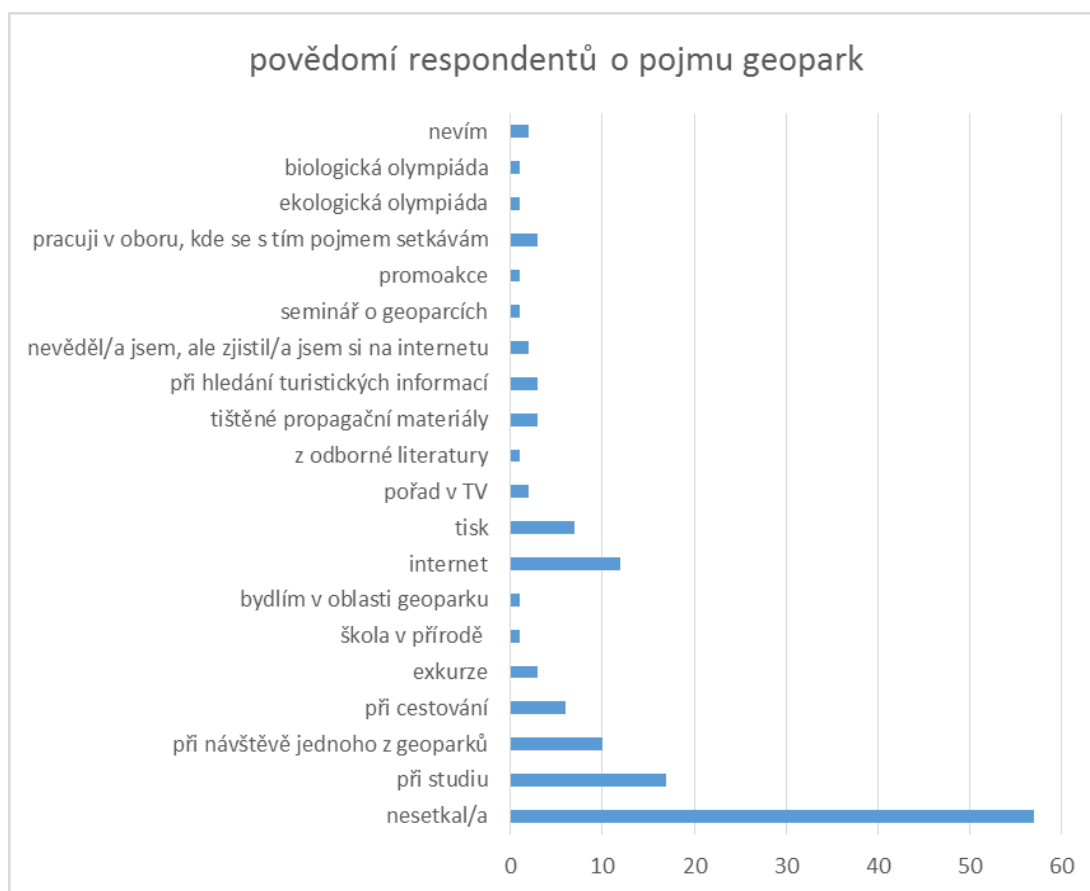
Respondenti měli možnost výběru z několika variant a také možnost uvést vlastní myšlenky, které byly pro dotazníkové šetření cenné. Výsledky jsou shrnuty v následující Tabulce 7.

otázka	podíl v %
putování mezi dvěma poutními místy	43%
bohoslužba v kostele spojená s putováním, procesím	16%
bohoslužba v kostele spojená s atraktivním programem uvnitř – mluvené slovo, koncerty apod.	21%
bohoslužba v kostele, posezení a zábava s hudbou ve volném prostranství	18%
bohoslužba v kostele, posezení a zábava s hudbou ve volném prostranství, dětské zábavní atrakce	2%
jiné (vlastní odpovědi respondentů – cykloturistika, přednášky a meditace, návštěva poutního místa v rámci jiné turistické akce, neumím posoudit)	5%

Tabulka 7: Atraktivita programu při poutích podle respondentů
Zdroj: vlastní zpracování

Poslední dvě otázky se týkaly geoparku všeobecně. Cílem bylo zjistit, zda se respondenti s pojmem geopark již někdy setkali a v případě, že ano, měli svoji odpověď blíže specifikovat. Celkem 47% dotazovaných se již s pojmem geopark setkalo a zbylých 52% nikoliv.

Respondenti, kteří odpověděli kladně, dále měli možnost volné odpovědi, kde uvedli, při jaké příležitosti se s tímto pojmem setkali. Odpovědi na tuto závěrečnou otázku jsou shrnuty v závěrečné Tabulce 8.

Tabulka 8: Povědomí respondentů o pojmu geopark

Zdroj: vlastní zpracování

Jan Bím – Ultreia, o.s. – Občanské sdružení přátel svatojakubské cesty

Myslíte si, že propagace církevního cestovního ruchu a sakrálních památek je v ČR dostatečná?

J. Bím: „Nemám úplně přehled, jak propagace církevního cestovního ruchu vypadá. Nejsem adresátem a zadavatelem. Z moji občasných zkušeností je celkem slušná propagace v místě - infocentra jednotlivých měst, informační tabule v terénu.“

Zvyšuje se počet zájemců o poutní cestovní ruch - Čechů, cizinců?

J. Bím: „Jediné statistiky, které mám k dispozici, jsou statistiky poutníků, kteří dorazí do Santiaga. Počet poutníků celkově roste exponenciálně, počet občanů ČR, kteří si vyzvedli Compostelu a jsou ve statistice, je v posledních letech setrval kolem 1000 za rok. Z naší činnosti víme, že poutníků je mnohem více. Poutních průkazů vydáme za rok k 1000 kusům, ale značná část je pro poutníky, kteří jdou etapově a do Santiaga dorazí až později. Současně víme, že roste počet poutníků z Polska a Německa, kteří putují po trasách v ČR. Nemáme informace o českých poutnicích na českých trasách, neboť putují samostatně bez komunikace s námi.“

Domnívám se správně, že poutníci se dozvědí o aktuálním putování především z vašich stránek www.ultreia.cz, z tištěných materiálů případně webu diecéze či na bohoslužbách?

J. Bím: „Nemám informace, jak se poutníci o poutích dozvídají. Myslím, že nejčastěji je to z osobního setkání s nějakým jiným poutníkem. Na naše stránky zavítá denně kolem 300 návštěvníků. Odhaduji, že těch, kteří jsou tam cíleně se záměrem informací o putování, může být tak čtvrtina až třetina.“

Co poutníkům na cestách v současnosti nejvíce chybí? (např. finančně dostupné stravování, ubytování).

J. Bím: „Záleží, kde putují. Pokud putují ve Španělsku a částečně ve Francii, pak jim nechybí nic, spíše jim překážejí ostatní poutníci. Mimo tyto země je největší problém s levným ubytováním na jednu noc. Platí i pro Via Francigena do Říma na větší části pouti s výjimkou zhruba 150 km před Římem.“

Jestliže někdy s poutníky navštívíte lokalitu Svatý Jan pod Skalou, co jim chybí právě tam? Tím je myšleno zázemí (ubytování, stravování – jestli mají potřebu se zdržet déle někde, kde mají dostatečné zázemí)

J. Bím: „Svatý Jan pod Skalou je v sezoně dobrý. Je tam stravování i možnost ubytování v Obecné škole. Ubytování je trochu dražší a často obsazené firemními skupinami. Mimo sezonu není ubytování ani stravování žádné. V sezoně je možno navštívit kostel. Mimo sezonu bohužel ne. Před kostelem jsou informační cedule i kryté sezení na odpočinek či svačinu. Voda je zdarma z Ivanova pramene. Myslím, že by se mohlo využít možností Vyšší pedagogické školy a zřídit jednoduché levné ubytování pro poutníky tam.“

Jiří Ševčík ml. – Svatojánská společnost

Myslíte si, že propagace církevního cestovního ruchu a sakrálních památek je v ČR dostatečná?

J. Ševčík ml.: „S ohledem na vskutku malé procento praktikujících věřících neboli aktivních křesťanů je propagace odpovídající. Zejména dlouhodobé tahanice a nedostatečná osvěta v otázkách církevních restitucí způsobily všeobecný nárůst nezájmu o církevní památky jako takové. Míněno tím laickou veřejnost a turisty. Čím dál více bohužel registrujeme názory ve společnosti, „ to je církevní, vrátili jim miliardy, tak at' se o to postarají.“ Realita je však právě odlišná. Nebudu popisovat, co a v jak zuboženém stavu bylo církvím restitučně navráceno. S dlouhodobě negativními názory většiny České veřejnosti na církve jako takové, druhotně poznamenává i nezájem o církevní památky. Lidé si neuvědomují, že se jedná o naše společné národní kulturní bohatství a světově jedinečnou uměleckou podobu a unikátní pojetí četných sakrálních staveb v naší republice. Každý člověk by měl mít přehled o církevních památkách minimálně ve svém okolí. Základním všeobecným vzděláním by měl být srozuměn s významem církve jako dominantní nositelky vzdělání a kultury v našich zemích po celá staletí. Již v rodinách a ve škole by tak měl získat nejen přehled, ale i úctu k sakrálním památkám, toleranci a respekt k církvi jako takové. Od toho se poté v civilizovaných zemích odvíjí vztah lidí k sakrálním památkám, následně i péče o ně samotné.

V dnešním světě vidím toto jako všeobecně nedostatečné, až na výjimky, které tvoří málo početné skupinky zájemců napříč společností. Většinou z řad věřících, nebo zájemců o historii či umění.“

Zvyšuje se počet zájemců o poutní cestovní ruch - Čechů, cizinců?

J. Ševčík ml.: „Řekl bych, že po velkém nárůstu poutníků v dobách po roce 1989, kdy byla církev jako taková vnímaná veřejností mnohem pozitivněji, následovala dlouhá doba stagnace. S generační obměnou věřících, modernistickými směry v církvi, které mnohdy podobně jako protestantské církve úctu k světcům – tedy i poutě - příliš v oblibě nemají, bohužel počet poutníků pozvolna ubývá. Pravý smysl poutí je moderním světem většinou vytlačován. Ale naopak existují jednotlivci či skupinky, bohužel ne příliš početné, které podstatu poutě vnímají a poutě také praktikují. Z obvyklých tradičních poutí k našim patronům a na naše četná poutní místa, se vše bohužel zužuje na koordinované pouti na několik málo významných míst typu Velehrad či Stará Boleslav. Tak to aspoň vnímám já. Řízená církevní (natož laická) propagace poutí na malá krásná regionální poutní místa, do kdysi slavných poutních kostelů, v podstatě neexistuje.“

Co návštěvníkům Svatého Janu pod Skalou, podle Vašich informací a zkušeností v obci a okolí nejvíce chybí? (myslím tím zázemí pro turisty apod.)

J. Ševčík ml.: „Obec se stále potýká s problémem poskytování kvalitního turistického zázemí. Dlouhá léta se mluví o infocentru, místním muzeu, veřejných záchodcích, úpravě historického centra a vzniku parkovacích míst ne v bezprostředním okolí památek apod. Vše se odvíjí od finančních možností obce, ale i v nevíli většiny veřejnosti investovat obecní peníze do turismu. Nikdo z obyvatel nepotřebuje infocentrum, muzeum, prodejnu suvenýrů či drobného občerstvení. V těchto otázkách bohužel nejsme příliš vzdělaní a prozřetelní, a ani systém přerozdělování veřejných financí obcím v tomto směru příliš nepomáhá.“

Myslíte si, že ve Svatém Janu pod Skalou chybí dostatečné ubytovací kapacity pro větší skupiny poutníků? Nebyl někdy úmysl využít areál benediktinského kláštera k ubytování těchto skupin (zájezdy nebo organizovaná skupina poutníků na svatojakubské cestě)?

J. Ševčík ml.: „Nechybí, neboť poutníků není příliš, a pokud vím, zájem o ubytování je s ohledem na dostupnost obce s MHD do Prahy i Berouna minimální. Větší organizované skupinky mají možnost dohody ubytování v budově bývalého kláštera, dnešní Vyšší odborné škole pedagogické, čehož využívají zejména k vícedenním duchovním programům za vedení kněží. Ke každoročním poutníkům tohoto typu jsou např. skupiny mladých lidí soustředěných kolem P. Tomáše Halíka, či skupinky pravoslavných věřících. Skutečné svatojakubské poutníky, např. jaké známe z Francie či Španělska, s batůžky na zádech, a s organizovanými denními pochody či zajištěným jídlem a noclehem, jsem u nás ještě nepotkal, resp. nevím o nich, přestože Svatojakubská stezka naši obec protíná. Tím nevylučuji, že přes nás tito poutníci procházejí.“

10.10.2014

Tisk zadání závěrečných prací

FIM UHK

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Fakulta informatiky a managementu

Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta:

Tereza Vyhlásová

Obor studia:

Management cestovního ruchu

Jméno a příjmení vedoucího práce:

Martina Pásková

Název práce:

Využití poutních míst a oživení tradic poutnictví v rámci inovace destinace

Název práce v AJ:

Usage of pilgrimage places and revival of pilgrimage traditions within the innovation of destination

Podtitul práce:

Poutní místa v oblasti Geoparku Joachima Barranda

Podtitul práce v AJ:

Pilgrimage places at the area of Joachim Barrande Geopark

Cíl práce: Cílem práce je návrh využití kulturně-historických památek a lokalit, spjatých s poutnictvím, v oblasti Geoparku Joachima Barranda ke zvýšení atraktivity pro návštěvníky destinace.

Osnova práce:

Úvod

Stanovení cíle práce a metodologie

Teoretická východiska

- Historie a tradice poutnictví
- Role poutnictví v cestovním ruchu
- Náboženský cestovní ruch

Příklady využití poutních míst ve vybraných destinacích

Případová studie Geoparku Joachima Barranda

- Vymezení a charakteristika území
- Lokality spojené s poutnictvím a jejich využití v cestovním ruchu
- Průběh šetření a jeho výsledky
- Návrh využití poutních míst v cestovním ruchu

Shrnutí výsledků práce

Závěry a doporučení

Zdroje použité literatury

Přílohy

Projednáno dne: 10.10.2014

Podpis studenta Tereza Vyhlásová

Podpis vedoucího práce